

Cuceafărul

Revistă pentru literatură,

■ ■ artă și știință ■ ■

.....
Apare de douăori pe lună ■

.....
Redactor: Oct. C. Tăslăuanu

.....
An. XI. Nr. 33. Vol. II.

■ ■ Cuprinsul: ■ ■

Dr. Sextil Pușcariu	Grigore Alexandrescu	T. Murășanu . . .	Taci . . . (pozie).
Ecaterina Pifiș . . .	Cântece (poezii).	M. Sadoveanu . . .	Povestea cu privilegiarea.
Veriamin Negru . . .	Corsetul.	Elena Parago . . .	Copii către moș Crăciun (pozie).
I. Agărbiceanu . . .	Ceasuri de seara.	I. Agărbiceanu . . .	Povestea unei vieți (roman).
I. U. Soricu . . .	Dr. Traian Valeriu Frențiu.	T. C.	Iacob Murășianu.
	Oaspe drag (pozie).		

Cronici: T. Codru: Eugen Brode. Dr. Sextil Pușcariu: Românii din Bucovina. Gh. D. Muguș: Boieri idin trecut. Insemnări: Dicționarul limbii române. Pictura bulgară. Muzica bucureșteană din toamna aceasta. Învățătorimea română din Sălajiu. Chestiunea naționalităților. „Lumina Nouă”. Nașterea și moartea materiei. „Bibliofeca populară a Asociațiunii”. Figuri contemporane din România. Înșiră-te mărgărite. Restanțierul. — Poșta redacției. — Bibliografie.

Ilustrațiuni: Grigore Alexandrescu. Războiul din Belcani: Lupta dela Ciataidgea. Cucerirea unei poziții lorcești de trupele bulgare. Muftar Pașa rănit într-o recunoaștere a forturilor dela Ciataidgea. Soldați Turci în înfățișurile dela Ciataidgea. Episcopul Dr. Traian Valeriu Frențiu. Retragerea Turcilor după lupta dela Lule-Burgas. Ocuparea Salonului: Un soldat bulgar și grec făcând cruce pe fesul unui soldat Turc. Șeful Albanezilor Beiu Ismail Kemal, sub conducerea căruia s'a proclamat în 23 Noembrie independența Albaniei. Prizonieri Turci păziți de Bulgari. Correspondențiu de războiu englez (caricatură), Iacob Mureșianu.

Sibiu, 16 Decembrie v. 1912

Prețul unui număr: 80 bani.

Colaboratori: I. Agârbiceanu, D. Anghel, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. T. Brediceanu, Dr. C. Bucșan, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otília Cozmuța, Maria Cuișan, Dr. Silviu Dragomir, I. Duma, Victor Eftimiu, I. Enescu, Aurel Esca, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Octavian Goga, Eugen Goga, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, I. I. Lăpădatu, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Liviu Marian, Dr. I. Mateiu, Octav Minar, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, Gh. Popp, Dr. Sextil Pușcariu, Dr. P. Roșca, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Săulescu, M. Simionescu-Rămniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, D. Tomescu, Lazar Triteanu.

ABONAMENT:

Ediția simplă

În Austro-Ungaria:

1 an . 20 cor., 6 luni . 10 cor.

Pentru preoți, învățători și studenți:

1 an . 16 cor., 6 luni . 8 cor.

În România și străinătate:

1 an . 26 cor., 6 luni . 13 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 14 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărei postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Ediția de lux

În Austro-Ungaria:

1 an . 26 cor., 6 luni . 13 cor.

În România și străinătate:

1 an . 32 cor., 6 luni . 16 cor.

Cel mai frumos și potrivit dar de Crăciun pentru copiii noștri.

Cărți de icoane. — Cărți de povești cu ilustrațiuni.

Multe de toate cu numeroase icoane și cu text explicativ p. copii mai mici, frumos carton. Cor. — 54.

Din grădina zoologică, cu cele mai însemnate animale sălbatice, leg. în scoarțe tari. Cor. 1.—

A fost odată, povești în versuri de St. O. Iosif. Cor. 1.50.

ABC pentru fete și băieți cu text explicativ. Cor. 1.—

Alfabetul, carte ilustrată în culori cu text expl. Cor. 1.—

Basme alese pentru copii, cu chipuri. Cor. 1.50.

Cenușereasa, povestită de I. Bănățeanul, ilustr. cu multe aquarele și gravuri. Cor. 1.80.

Cele 6 lebede, povestire cu ilustrațiuni frumoase în culori și gravuri, carton. Cor. 1.—

Cele 10 picuțe, basme cu chipuri în culori, frumos carton. Cor. 1.—

Povestea lui Robinson, cu aquarele și gravuri. Cor. 1.50.

A fost odată...! Povești alese și frumoase, ilustr. cu aquarele, luxos leg. Cor. 3.50.

Cincizeci de istorioare morale pentru băieți și băiete de amicii pruncilor F. II., cu 6 chipuri colorate, în leg. frumoasă Cor. — 80.

Copii la țară, pov. în versuri cu chipuri col. Cor. 3.—

Corbul cu pene de aur și mai multe povești p. copii, cu ilustr. frumoase, leg. Cor. 2.50.

Don Quijote dela Mancha. Vieșă și aventurile lui, trad. de L. S. cu multe ilustr. în culori, frumos leg. Cor. 2.50.

Dor de primăvară, versuri pentru copii cu multe gravuri în text. Cor. 1.—

Pentru toți copiii, povești frumoase ilustr. și cartonat, de Th. Speranția. Cor. 2.50.

Povești alese din 1001 de nopți, cu ilustrațiuni în culori, frumos leg. Cor. 3.—

Atlas zoologic, cuprinzând 263 figuri colorate cu text explicativ. Cor. 5.—

Cele mai frumoase Povești din lume, cu multe icoane în culori. Cor. 3.50.

Povești și fabule pentru copii de Dr. C. Popescu, cu 42 ilustr. originale, eleg. leg. Cor. 3.—

Robinson Crusoe, trad. după D. de Foë de R. D. Rosetti cu ilustrațiuni frumoase în culori, leg. Cor. 3.—

Teatra, basme și poezii pentru copii și tinerime de St. C. Alexandru, leg. Cor. 2.—

Cartea pentru copii, întocmită de Fl. Cristescu cu multe desene. Cor. 1.20.

Motanul încălțat, povestit de I. Bănățeanul, cu multe ilustrațiuni colorate. Cor. 1.50.

Povestiri morale pentru copii de M. Dumont, trad. în rom. de E. Vincler. Cor. 1.25.

Fecloara de Orleans, dramă romantică de Fr. Schiller broș. Cor. — 90, eleg. cartonat Cor. 1.30.

Poezii pentru copii, cules de G. H. Cor. 1.50.

Pățanii lui Pândărică (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustr., trad. din italian. de A. Buzescu. Cor. 1.50.

Preumbări prin lume: Asia și Africa, Americile și Oceania, Europa, fiecare cu multe ilustrațiuni instructive în culori, fiecare Cor. 1.20.

Expedierea se face mai ușor trimițându-se banii înainte, adăugându-se la prețul cărții încă 30—40 fl. pentru expedierea francată, precum și 25 fl. pentru recomandările.

Se află în deposit la librăria lui W. KRAFFT în Sibiu.

FRA FILIPPO LIPPI: NAȘTEREA LUI HRISTOS.

BUCEAFARE

Orice reproducere fără indicarea izvorului e oprită.

Grigore Alexandrescu.

(1812—1885.)

Și ca Byron, treaz de vântul cel sălbatic al durerii,
Palid stinge-Alexandrescu sfânta candel' a sperării
Descifrând eternitatea din ruina unui an.

Așa-l vede romanticul poet al suferinții,
Eminescu, găvind pe lira predecesorului său
coarde binecunoscute lui însuș.

Alexandrescu e, alături de Cârlova, care
n'a avut însă ocazia de a-și da măsura la-
lentului, și pe lângă Eliade, care n'a fost
însă un poet mare, cel dintâiu romantic ro-
mân. Un romantic din fire și, mai mult poate,
prin lectură.

Ca și la maeștrii săi, găsim la Alexandrescu
iubirea singurătății și a nopții. El se simte
în largul său când e departe de sgomotul
lumii — care-l interesează mai mult ca un
izvor de reflexii, decât ca manifestare a vieții
din care face el însuș parte — și mai ales
când umbrele nopții s'au lăsat pe pământ
spre a răpi vieții conștiente pe omul obiș-
nuit, și ca să agite prin măreția liniștei tai-
nice fantazia poetului, care nu află odihnă
pentru gândurile și pentru bătăile inimii sale.
În astfel de ore de noapte îi place lui să
invoce umbrele fantastice ale trecutului nostru
eroic, precum e cea a lui Mircea la Cozia. Extra-
ordinarul, fantasticul îl ademenește adesea;
singura sa poezie cu caracter epic, „Uciagașul
fără voie”, e stăpânită de această notă.

O altă însușire caracteristică pentru ro-
mantismul său e gestul larg al romanticilor,
poza, pe care aceștia desprețuitori ai ome-
nimei o iau atât de bucurios, gândindu-se
la efectul favorabil ce-l vor produce la cei
desprețuiți.

Văzând că pentru mine s'au dus zilele line,
Puiu mâna mea pe frunte și caut un mormânt,

ne spune el în „Ruinele Târgoviștei”, iar la
sfârșit, amintindu-ne pe actorul care, în actul
al cincilea, părăsește cu pași largi scena de
pe care și-a zis monologul final, el are ver-
surile:

Așa, nepotocirea, uscând a vieții-mi floare
Zic lumii un adio, iau lira și mă duc.

Dar orice s'ar zice despre gesturile acestea
care cuprind în sine mult cabotinaj, în dosul
lor se ascunde sufletul unor oameni pătrunși
de frumos, însetați de a da până și mișcă-
rilor studiate în oglindă acea măreție care
le ridică deasupra obișnuitului. Ei erau în
stare să facă jertfe mari spre a salvă o ima-
gine frumoasă. În special la Alexandrescu
aceasta e una dintre calitățile-i de frunte, căci
el introduce mai întâi în poezia noastră
figura poetică vie, imaginea măiastră, po-
doaba aceasta care deși nu face opera de
artă, îi e totuș indispensabilă. Figurile sale
sunt de cele mai multe ori tari, imaginile
ținute în colori vii sunt neașteptate, și poe-
tului îi place cu deosebire mărețul și plasticul.

Astfel, ca un preludiv al minunatului tablou
al Veneției lui Eminescu, apare mănăstirea
Cozia:

Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate,
Cătră țărnul dimpotrivă se întind, se prelungesc,
Ș'ale valurilor mândre generații spumegate
Zidul vechiu al mănăstirii în cadență îl izbesc.

Poetul eră însuș atât de conștient de fru-
musețea pe care a înrupal-o în strofa aceasta,

22 OCT

poetul spune, întrebându-l un aforism popular:

Un bou în post mare? Drept, cam ciudat vine,
Dar asta se 'ntâmplă în oricare loc:
Decât multă minte, știu că e mai bine
Să ai totdeauna un dram de noroc.

În general, la temelia fabulelor lui Alexandrescu găsim adesea o observație cuprinsă în proverbele și locuțiunile curente ale poporului nostru. „Cănele și măgarul” spune același lucru ca dictonul „slugă la dârloagă”, atât de caracteristic pentru mândria țaranului nostru, și chiar cea mai vestită fabulă a lui Alexandrescu, „Toporul și pădurea”, nu-i decât o parafrazare a sentinței populare despre „coada la topor”.

E interesant că Alexandrescu face adesea abstracție de indispensabila „morală” dela sfârșitul fabulei. Aceasta e un semn că poetul e conștient că pilda sa e atât de bine alcătuită, încât nu mai e nevoie de a o rezuma în câteva rânduri la urmă; dar mai e și un semn că el nu vrea să moralizeze cu orice preț, ci se mulțumește a arăta oamenilor adevărul curat, să le țină înaintea ochilor oglinda. Numai fabulele sale scrise în anii din urmă, toate mai slabe decât cele din tinerețe, au nevoie de întregirea această tradițională. Ea lipsește bunăoară în „Cănele și cățelul”, în „Boul și vițelul”, care sfârșesc în mod firesc cu poeta în ultima replică a dialogului. Când însă „morală” e pusă, adesea e prinsă foarte fericit în două versuri scurte, în care e concentrată toată preocuparea artistică a poetului. În redacția primă a fabulei „Șoarecele și pisica”, Alexandrescu scrie următoarea morală:

Eu prin cotoiul acesta să vă arăt m'am silit
Icoana adevărată a omului ipocrit.
Căți ni se înfățișează sub un chip prietenesc
Ș'apoi cu orice mijloc să ne piarză se silesc?!
Nemulțumit însuș cu strofa aceasta banală,
el revine mai târziu asupra ei și o înlocuiește prin aceste două versuri lapidare:

Cotoiul cel smerit
E omul ipocrit.

Versurile acestea scurte, care adesea întrerup pe cele lungi dau vioiciune fabulelor sale și-l apropie în privința acestora de marile său dascăl, de Lafontaine. Dialogul între

animale e dus cu multă vervă, numirile pe care le dă dobitoacelor sunt alese cu deosebită măiestrie și Chir Pisicovici ipocritul a devenit un personaj tot atât de tipic, ca Samurache cel naiv. Delicios e și umorul care dă fabulelor sale un deosebit farmec.

Nu putem încheia această scurtă privire asupra activității lui Alexandrescu fără de a face o constatare. Cu toate calitățile sale de poet mare — de sigur cel mai mare talent poetic înainte de Eminescu — el nu a devenit un poet popular. Dimpotrivă, acum, când se împlinesc o sută de ani dela nașterea lui, vedem că între opera lui și între publicul mare cetitor există o prăpastie care întrerupe legăturile directe și intime ce ar trebui să existe între poet și cetitor.

Vina o poartă în parte filozofia resemnată din poeziile sale. Poetul se retrage bucuros între cei patru pereți ai camerei sale, fără a intra în activitate, fără a gusta plăcerea luptei care oțelește, potolindu-și avântul prin meditare, uneori lăsându-se pradă melancoliei, mai adesea mulțumindu-se cu un surâs izvorât din conștiința superiorității sale, plin de dispreț pentru zădărnicia luptei dusă de mulțimea naivă. Pe timpul când lumea stătea sub influința covârșitoare a romantismului, ea se simțea mică față de acești poeți cu fruntea palidă și cu surâsul amar în colțul buzelor, trimițându-i simpatiile și admirația sa în retragerea lor voluntară. Azi, din nefericire, noi suntem prea reali, prea bănuitori și în fiecare gest larg presupunem un tric oratoric. Spiritul public e prea democratizat, astfel încât nu recunoaște bucuros nimănui dreptul de a privi cu dispreț asupra mulțimei, care nu vrea să se ridice la poet, ci — din nefericire, iarăș — cere ca poetul să se coboare la ea. Dar lucrul acesta va trece, și generația viitoare, având mai mult decât noi posibilitatea să se încălzească pentru idei mari și pentru frumos, se va apropiă iarăș de Alexandrescu, ca de cel dintâiu poet mare al nostru.

Ceeace însă nu-l va face niciodată cu adevărat poetul favorit al mulțimei e lipsa simțului de armonie, de muzicalitate a versului, greșelile de rimă, de ritm și de limbă, care azi,

când orice poetastru scrie versuri impecabile, ne jignesc și ne fac să nu putem gustă fondul din cauza formei defectuoase. Ne pare aproape neexplicabil, cum de Alexandrescu, care avea în grad atât de mare talentul de a da versului său splendoarea figurilor frumoase, a fost atât de lipsit de simțul muzicalității și și-a permis atâtea licențe poetice. E caracteristic pentru el, că dintre toți scriitorii contemporani, el singur nu ia parte la discuțiile inflăcărate asupra limbii literare, care stăpâneau în epoca aceasta nu numai pe filologi, ci mai ales pe scriitorii. Nesimțind interes pentru aceste probleme, el în loc de a cercă să le pătrundă, devine însuș prada mōdelor vremelnice. Când la 1863 apare volumul său de „Meditații”, Alexandrescu își strică însuș bunele sale versuri din tinerețe, înlocuind cuvintele neașe românești din ele cu vorbele palide ale puriștilor la modă.

Defectele acestea formale în poeziile lui Alexandrescu sunt însă pentru noi o dovadă indirectă, cât de binefăcătoare a fost influența literaturii populare asupra literaturii noastre culte. Dela Alecsandri încoace poezia română primește o altă înfășoare, din izvorul bogat al versului popular se premeneste întreaga noastră limbă poetică, revărsându-se în opera poezilor noștri acel ceva greu de definit care

le dă caracterul lor specific românesc și face să răsune imediat în sufletul cetitorului coarda instrunită pe acelaș ton.

A adevărat că Alexandrescu ar fi avut vreme să se întoarcă și el spre muza populară. Dar la cel dintăiu poet mare român putem face pentru întâiaoară o dureroasă constatare: Alexandrescu, înainte încă de a ajunge vârsta bărbăției, scrie capodoperele sale; la o etate când alții orbăceesc încă nesiguri, el și-a croit calea și și-a dat măsura talentului. La 1840 apare cea mai însemnată poezie a sa, iar la 1848 poetul, în floarea bărbăției, e istovit, el nu mai e capabil să se mențină la înălțimea la care însuș s'a ridicat, ci decade încetul cu încetul. Cazul lui Alexandrescu s'a mai repețit de câtevaori în literatura noastră și el se explică, poate, prin împrejurarea că aproape toți scriitorii noștri care au strălucit la o vârstă neobișnuit de fragedă și s'au epuizat înainte de vreme, au răsărit de dreptul din pătura țărănească. Înălțarea aceasta bruscă dela analfabetism la cele mai înalte culmi ale culturii, dela o generație la alta, nefiind firească, nu poate avea temelia solidă pe care în alte țări o dă scriitorilor dezvoltarea lentă prin câteva generații de cărturari.

Dr. Sextil Pușcariu,

profesor la universitatea din Cernăuți.

Căntece.

I.

Pustiului din jur

Aș vrea un strop de liniște să-i fur.
— Să fur un strop din marele izvor
Din care sorb, și 'n suflet să-l cobor
Și să-l prefac în zâmbet dulce, drag,
Și să-ți zâmbesc, când mi te-areți în prag.

II.

Mi-e arsă inima și grea
De nu știu ce povară. —
Cum stau lângă fereastră-aș vrea
S'o smulg din piept cu mâna mea
Și s'o arunc răsând afară
În drum, să ningă fulgi pe ea.

III.

În fiecare dimineață
Mă muștră gându 'ndurerat
Și plânge trist că l-am chemat
La sbucium iar și la vieață

Și seara 'n fiecare seară
Îl culc cu grije și-i șoptesc,
Că mâne n'o să-l mai trezesc...
— Și mâne-acelaș cântec iară.

Ecaterina Pitiș.

Corsetul.

Nenea Stan Bolboacă eră cel mai chiabur țaran din satul lui. Îi măsoară cu feldără — îți șoptea la ureche orice om din Grămejoara, dacă-l întrebai despre averea nenii Stan. Pe lângă bani mai aveă însă badea Bolboacă și o altă avere, un fecior care se iscălea Bolboca, care a zis că el nici decum nu vrea să se facă popă, că el vrea să se facă domn mai mare, și o fată, pe Măriuca. Frumoasă avere și asta! Mai ales feciorul: un bulgăr de aur acolo unde o fi învățat el. Și-apoi Măriuca? Pe ea n'o întreceau în frumusețe și bunăcuviință toate fetele din jur, din șapte sate, cum s'ar zice. Cu deosebire în frumusețe, căci cu bunăcuviința s'a întâmplat ceva. Venise adecă la un Crăciun fratele Măriucăi acasă. Lucru foarte rar! După ce a sărutat cu multă grație mâna părinților, Nițu s'a repezit la ea, la Măriuca, a prins-o în brațe și i-a șoptit la ureche: Ți-am adus ceva. Ai să vezi... Foarte frumos!... Îi adusese un corset pe care ea l-a primit mai întâiu cu cea mai mare neîncredere. „Ce-o mai fi și ăsta“, se întrebă nedumerită. A lămurit-o însă repede frate-său: „Ăsta se chiamă corset. E pentru că să te facă mai subțire, mai delicată.

— Corset... corset“, a rostit de vreo câteva ori Măriuca și nu i-a trebuit mult ca să-i înțeleagă rostul; instinctul feminin i l-a limpezit.

Pe urmă Nițu a plecat iar de unde a venit și fata nenii Stan a rămas acasă în Grămejoara, singură, cu... corsetul. Ce bucurie pe ea! O bucurie care nu-și găseă margini și mai ales nu cercă să-și găsească o justificare. Subțire eră Măriuca, dreaptă încă eră, pentru ce i-ar mai fi trebuit și un corset? Da nu, corsetul acesta aveă ce aveă în el, ceva ascuns, ceva deosebit. De când l-a primit Măriuca s'a schimbat ca și când ar fi suflat-o cu apă fermecată. În primele zile l-a tot încercat. Se închidea în odaie, se desbracă și și-l încingea, se strângea cu putere în el și se uită în oglindă: aha, uite, eră alta!... Se nțelege, mult nu puteă să-l poarte. O dureau coastele, îi svăceau tâmplele și sânii mai ales, sânii ei sănătoși și puternici de

fată mare dela țară, rebeli, se împotriveau, tremurau în chingile astea și se luptau să scape. S'au supus însă dela o vreme și ei. Măriuca aveă voință tare și un dor de nou-tate care o copleșea, fi deschidea perspective ca 'n povești și-i făureă visuri aprinse cu îmbrățișeri, cu dragosti, cu nebunii. Par'că corsetul acesta ar fi fost un cerc de foc care o strângea cu puteri uriașe, o ardea pe ea, pe Măriuca cea veche, purificând una nouă în flacăra lui.

„Uite, linia asta care duce de subsuoară până la șold, cât e de frumoasă și cum stă crântița de hotărîtă, de liniștită pe ea! Par'că-i scrisă“.

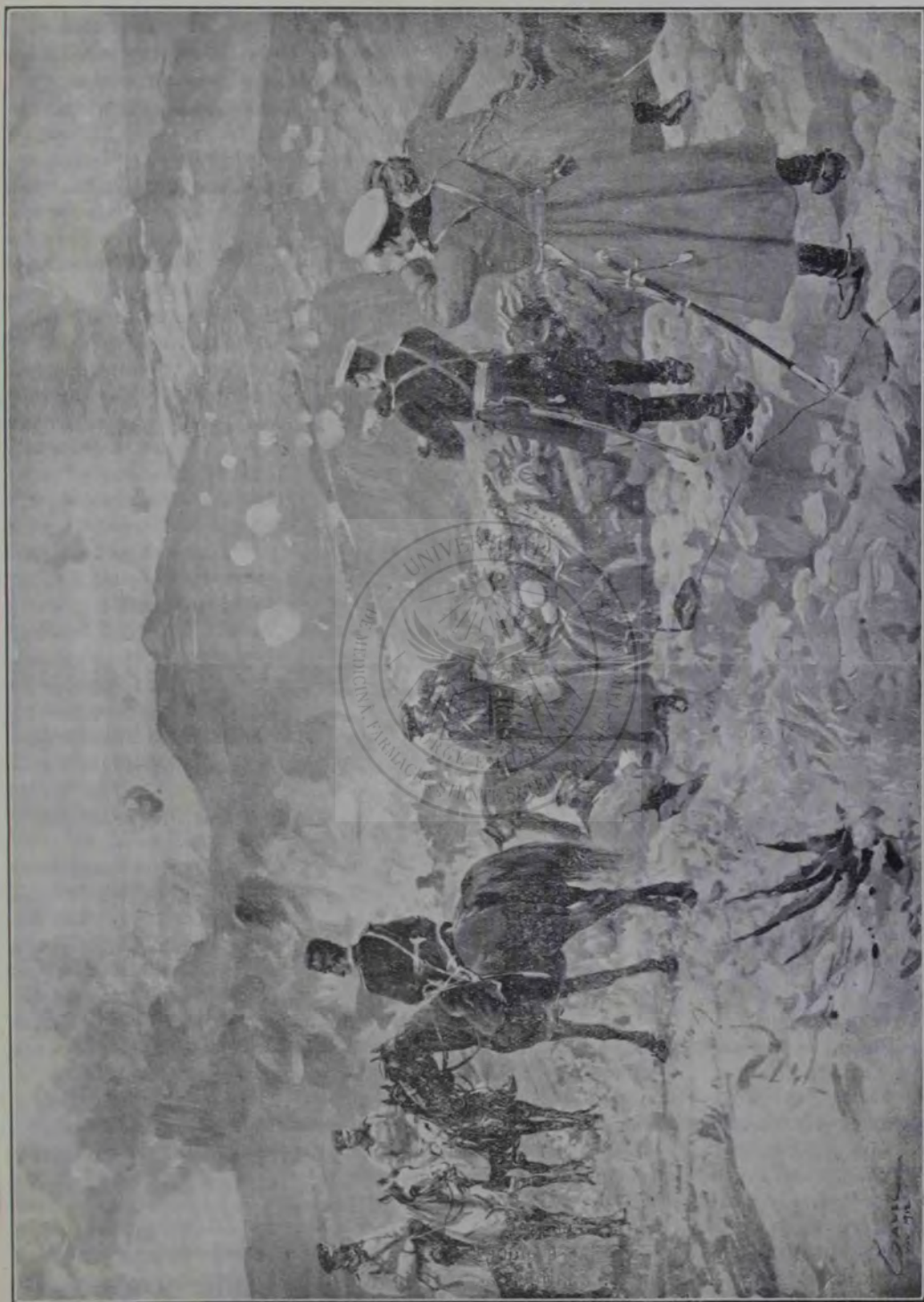
Gândul acesta nu i-a răsărit până astăzi în minte Măriucăi. Dacă n'a avut corset?! Când a mers mai întâi la biserică încorsetată, Măriuca nu mai eră Măriuca lui Stan Bolboacă. Răseă creț, încunjură cu cea mai vădită grijă bălțile străzilor, zâmbeă cu multă bunăvoință: — mulțumesc dumneavoastră, cătră toți trecătorii și nu și-ar mai fi plecat cătuș de puțin capul, galeș și smerită, ca mai demult. Dimpotrivă, astăzi se ținea drept ca un băț și lăsă oamenii să vină de undeva din vale cătră ea. În biserică s'a așezat de astădată tocmai în frunte, alături de preoteasa, și când a ieșit Sfinția Sa părintele cu sfințele daruri n'a mai îngenuchiat, și-a plecat puțin privirile în jos și — atât.

„Ai văst-o, ai văst-o, tu draga mea?“ s'au ghiontit fetele celelalte la ieșire din biserică, măsurând cu vorbele aceste distanța mare, prăpăstioasă, care s'a născut între ele și noua Măriucă.

„Ce-i tu, par'că ți s'a așezat ceva deacurmezișul?“ și-a întrebat nenea Stan fata pe care o așteptă în poartă cu nevastă-sa.

„Ce să fie, ce să fie? Iaca, nu-i nimic, ce să fie?“ a răspuns înțepată lelea Veronică în locul fetei.

E de prisos să se mai știe că badea Stan, după ce a pătruns și el cât de cât tainele, s'a dat repede plainic, întocmai ca și nevasta lui care căzuse mai de mult în frigurile Măriucăi. Triumful corsetului eră asigurat.

Războiul din Balcani: Lupta dela Ciataldgea. Cucerirea unei poziții turcești de trupele bulgare.!

Iar nu numai al lui! Rând pe rând și-au făcut apariția în garderoba familiei Bolboacă — o ladă enormă ferecată de cine știe ce strămoș — toți frații și toate surorile corsetului: mânuși de glaces, mânuși de piele de căprioară, ghete de lac, batiste subțiri, umbreluțe, ciorapi cu ajour... Adecă nu chiar toate rudeniile, pentru că cătrînțele și țiile au rămas. La lepădarea acestora s'ar fi opus cu ultima energie badea Bolboacă, care și-a și spus odată părerea ne'ntrebat: „Ceapa ciorii n'am mâncat încă”...

Dar nici n'ar fi trebuit să guste această grozavă legumă nenea Stan. Măriuca eră mulțumită deocamdată. Toată ziua forfotea prin casă și prin curte, directica câte ceva, prindea un vas în mână, așeză un lucru la loc. „Lasă, draga mamii, vezi-ți de lucrurile tale”, o potolea mamă-sa. Măriuca umblă însă mereu, se învârteă nervoasă în toate părțile, n'avea stare pe loc. O mână ceva, o împingea o putere nevăzută. Nu știa nici ea ce face când făcea ceva. Avea totdeauna un surâs nehotărît pe buze, un surâs care-i împăienjenia ochii, dându-le o expresie neguroasă de visare. Câteodată se opriă în loc și par'că, par'că ar fi întins mâinile în chip de aripi să sboare undeva departe. Alteori se așeză la fereastră, așteptând să vină cineva, un om ciudat care s'o surprindă cu faptele lui, cu vorbele lui frumoase. Așteptă în sfârșit o schimbare mare, o durere mare sau o bucurie mare. Ceva.

...Într'o zi: cioc-cioc, la ușa tinzii. Măriuca toemai murmură printre dinți: „Pasăre nevinovată, tu să-i spui că am murit”...

„A, bună ziua, domnișoară. D-șoara Mariți, nu-i așa? Îmi pare foarte bine. Mă recomand: Terențiu Spârchez”.

Măriuca a roșit în tot obrazul și a dat să fugă pe ușe.

„Vă rog să nu vă deranjați, domnișoară, am întâlnit pe doamna mamă în curte și o să vină și dumneaei”.

Domnul Terențiu Spârchez, nepoftit, și-a tras deoparte cu multă eleganță un scaun și s'a așezat pe el, dupăce și-a ridicat puțin ireproșabilii pantaloni, pentru a nu se îndoi, după cum obișnuia el să spună. Măriuca a înțepenit și ea pe un scaun alături.

„Sigur v'a vorbit domnul tată despre mine...”

— Da, tocmai ieri mi-a povestit”, a îndrăznit să răspundă Măriuca, legănându-și căpșorul bălan și pronunțând fiecare vorbă ca la școală.

„A... da?... sunt foarte fericit. Și eu am auzit despre dumniavoastră domnișoară, lucruri foarte frumoase. De unde? Nu spun. Îmi pare însă bine că se adevăresc toate...”

Domnul Terențiu Spârchez eră nou alesul notar din Grămejoara, ales și prin votul greu al domnului Bolboacă, ceea ce l-a și îndemnat pe el, pe domnul Spârchez „să se prezinte cât mai în grabă spre a-și depune mulțumirile cele mai călduroase”. Eră fercheș băiat notariul, bine îmbrăcat — totdeauna ultima modă (a lui) — și știa să-și învârtă bine afacerile. Cu desăvârșire contrar spiritului de castă el eră și foarte manierat. Tot cam la a doua vorbă potrivă un „mă rog frumos” gentil și un zâmbet plin de dulceață. Manierele aceste le-a învățat încă de pe când eră la curs, unde stase la o armeană „ca la el acasă”. Din când în când, după câte o vorbă mai cu înțeles, notariul știa și să-și frece mâinile cu o repeziciune uimitoare. Operația aceasta o îndeplina cu cea mai mare familiaritate și cu o siguranță... și un gen eris — asta eră vorba lui latinească de predilecție.

„Domnișoară Mariți!... Dom-ni-șoa-ră... Ma-ri-ți!”...

Nu se putea tăgădui că corsetul a triumfat pe deplin. Măriuca eră încântată, fără să spună ceva. Asemenea și mamă-sa. Cât despre badea Stan — tot dumnialui mai târziu la cap — el zâmbia pe sub mustață: Bată-vă norocu, tinerețe!... Iar notariul? Notariul și-a înțepit din ce în ce mai mult vizitele. Toată iarna: bună ziua, d-șoară Mariți, bună seara d-șoară Mariți, vine îndată și doamna mamă — (când vine). Și azi așa, mâne așa, până ce Măriuca s'a trezit că: „Pasăre nevinovată” n'o mai mulțumește. Cântecul ei favorit eră acum:

Vin' ne plimbăm prin vâi și plai,
Frumoasa mea roză de Mai,
Și de-ale lumii să vorbim
Și cu amor să ne iubim.

L-a învățat dela notariul, pentru că „câte versuri nu știa dumnialui” — spuneă cu toată

dreptatea lelea Veronică. Notariul eră un curat gramfon Heliosprima. Din gura lui porneau la inima omului cele mai variate și cele mai nouă cântece.

„Așa sunt eu. Ce să-i fac? Iubesc muzica ca un nebun“, se scuză el totdeauna.

A și dat despre această iubire fără de hotar a lui o probă care a răsculat întreagă Grămejoara.

Eră într'o noapte. Să fi tot trecut cu un ceas de miezul nopții. Badea Stan s'a trezit dintr'odată ca și când l-ar fi gădilit cineva la ureche. S'a frecat de vreo câtevaori la ochi, apoi a sărit cât colo în mijlocul tinzii. Undeva pe aproape cântau țigani.

„Ho, trăsni-v'ar Dumnezeu!... Acum în postul Paștilor!... Scoală tu Veronică, auzi... auzi, undeva cântă țiganii. Na, am trăit să mai auz și asta! Oare unde drac or fi cântând?...

— Or fi la derbedeii aștia de din jos, i-o luat cătană“, a mormăit lelea Veronică și s'a întors pe cealaltă parte.

„Ian să vād?“

Badea Bolboacă a deschis ușa dela odaia în care dormea Măriuca. Numai de aici puteă să vadă în stradă.

.....?

Fereastra eră deschisă, țiganii cântau la fereastră, li se vedeă vârful căciulilor, și Măriuca... Măriuca, așa cum s'a sculat din pat, numai în cămășuța de noapte, ascultă de după perdea, dreaptă și... transportată. N'a băgat de seamă că s'a deschis ușa.

Armoniile pătrundeau năstrușnice în odaie. Chiuitul unui clarinet mai ales, se ridică din când în când și pe-acî ție drumul! Un

sgomot enorm. Pisoii s'a trezit și el de undeva de sub vatră, atașându-se cu toată nervositatea rasei la concert. Săreă nebun pe păreți, miorlând în mezzo-sopran. Câni hăuleau și ei pe aproape și prin depărtări, în întreg satul.

Războiul din Balcani: Muctar Pașa rănit într'o recunoaștere a forturilor dela Ciataldgea.

Badea Bolboacă s'a oprit înlemnit, prost, în prag:

„Bine, tu fată, da... da, ai înebunit?“

Măriuca s'a întors speriată.

„Ție-ți cântă?“

— Lasă tată, așa se cade.

— Ce se cade, tu? Adecă cum?

— Lasă tată“...

Badea Stan s'a repezit însă fără multă vorbă la fereastră:

„Ce-i, mă cioroilor? Cine v'a adus aci? Ian cărați-vă, să nu vă pipăi cu vreo scurtătură pe la nas. Auzi, la ei! În postul paștilor!... Ho, trăsni-v'ar Dumnezeu!“ ...

Grozav! Două zile întregi, Măriuca a fost cu desăvârșire nenorocită. Nu mai puțin lelea Veronică, după ce s'a trezit. Ea totdeauna a fost mai deșteaptă: — Așa-i sirinada, mă! Badea Bolboacă a rămas însă cu toate aceste energie pe lângă părerea lui: — Sirinadă, ne-sirinadă, da în postul paștilor?!...

Eră tare în pravoslavnicie și cât ar fi dat de mult să fie tot atât de tare și la inima lui de tată, nenea Stan. N'a lăsat, ce-i drept, din sirinadă, în schimb și-a mai îndulcit judecățile despre plimbările de seara. A treia zi a intrat încruntat în casă.

„Ce stai aci ca o cioară în par?“ a zis către Măriuca. Du-te, du-te. Să vede că tot voi trebuie să fiți mai cuminte; tu și cu mamă-ta. Du-te“. Aceasta eră o completă capitulare a badii Bolboacă. Principiile lui începeau să plutească pe apa Vinerii. Până acum nici n'a voit să audă despre astfel de lucruri. — „Cum? Fata mea să umble hăimană pe uliți? Fata mea n'are ce lucră acasă? Cine-a mai văzut așa ceva!“ Astăzi însă, înduișat și aproape învins, s'a mai răsgândit, începând să dea drumul cu mai multă bunăvoință ideilor de progres în negura reacționară a sufletului: o fi mă, o fi. Lumea să schimbă! Ce știi tu de aici din Grămejoara, din bârlogul tău.

Și Măriuca s'a înviorat iară. Notariul putea să vină de acum serile dearândul: puțină plimbare? O, aerul din odaie mă omoară. O, eu totdeauna am iubit natura, ca pe o soră, ca pe o mamă care-ți dă vieață. O, d-nul Bolboacă e prea sănătos ca să aprețueze binefacerea aceasta — (notariul zâmbea aci totdeauna cu profund înțeles).

Și s'au plimbat acum cât au voit și cât au putut, des și bine. Toată primăvara, toată vara, până toamna târziu. Când au răsărit ghiociei, când se scuturau păpădiile, când se uită trista lună printre ramurile sfâșiate de frunze. În amurguri aprinse, cu săgeți

solare înmuiate în sânge și în seri potolite, străbătute de fiorul tremuratului de frunze, tremuratului de stele. S'au plimbat și s'au bucurat de farmecul acestor seri. S'au plimbat, fiindcă cine-i mai opreă acum? Și cine ar fi putut să-i mai oprească? În sufletul Măriucăi se răsboiau dorurile mari ale fetii de douăzeci de ani și acolo după jiletca verde a notarului încă s'ar fi putut auzi tic-tacul măsurat al unei patimi, dacă ar fi ascultat cineva bine. S'au plimbat fiindcă dragostea îi plimbă cu puterea ei tamică.

E adevărat că plimbările aceste au fost primite cam cu neîncredere de către opinia publică a Grămejoarei. Toate nedumeririle au fost însă spulberate de hotărâtele vorbe cari și-au făcut calea prin sat: La iară jucăm la nunta notărâșii.

*

Erau tocmai doi ani și jumătate dela intrarea triumfală a corsetului în garderoba Măriucăi. Ar fi fost să-și serbeze acum jubileul. Măriuca stă singură întinsă în păcelul din tindă. Se uită cum arde focul pe vatră. Câte o flacăară se ridică din când în când dela rădăcina focului, asaltă aerul cu violență, duduă o clipă două, se subții apoi, învinețea și cădea dintr'odată de unde a plecat, mai în jos par'că de unde a plecat, undeva sub vatră, lăsând pe altele în locul ei. Un joc demonic. Se părea că fiecare flacăară zice cu mânie: mi-am făcut datoria, am încălzit cât am putut, de-acum ce mai vreți?... Măriuca eră palidă, suptă la față și aveă în ochi străluciri ciudate. Scăpără din vreme în vreme după ferestrele acele vinețe câte o sulită de oțel. Într'un moment s'a sculat încetișor, a trecut în cealaltă odaie, s'a întors cu o cutioară lungureață și a pus-o pe foc. Se uită cum arde. Lacrimi mari îi picurau în cenușe.

A intrat și lelea Veronică.

„Ce faci, draga mării? Iar plângi? O, mâncate-ar pământu să te mânâncel!... Da, par'că arde ceva?... Ce-ai pus pe foc?... De ce l-ai pus pe foc?... dela Nițu!“... Măriuca s'a trântit în păcel, izbucnind în hohote: „Nu mă mai cuprinde, măică, nu mă mai cuprinde!“ ...

Veniamin Negru.

Ceasuri de seara.

— Cântecile . . . —

În colibă mai clipeă din când în când un ochiu de jar. Se ridică în răstimpuri, dintr'un lăciune o flacără mică vineție, ca un duh neputincios, și se mistuie repede. Afară, în întuneric, cădeă necurmat „ploaie cu șiroaie“, cântând în streșini, vâjâind departe în păduri. Moș Ioniță, pădurarul, cu pleoapele închise pe jumătate, ascultă în tăcere. Văzduhul întreg eră plin par'că de un vaer greu, prelung. Ca o fierbere, ca un vuet ce-ar veni de departe. Ascultam și eu, în suflet cu aceea tristeță apăsătoare, care nu-ți poți da seama de unde vine când în jurul tău e întuneric și bat cu putere picuri mari de apă.

„Cum a lăsat Dumnezeu lumea asta!“ zise încet moș Ioniță. „Toate lucrurile își au un cântec. Iacă și ploaia își are cântecul său.

— Adevărat, moș Ioniță, lumea-i plină de cântece. Numai să fie cine să le asculte.

— Nu prea avem răgaz, începă moșul, că vieața lărmuește mereu în jurul nostru. Dar aici la pădure eu tot am prins multe cântece. Iacă să vii dumneata, de pildă, primăvara când se înmoaie zăpezile, să auzi minunea lui Dumnezeu cântată de părăiașe. Pe-atunci pădurile sunt încă negre, puțin de tot bat în vinețiu din pricina mugurilor lucii. Da s'auzi atunci, că pe-alocuri par'că sună clopoșele de argint, pe-alocuri boncâne vreunul mai gros, altul dogit, într'altă parte iarăș cad de sus în căldări mari apele, și fierbe-fierbe cu mii de glasuri. Ia să stai lângă răstoacă în care se varsă părăiașul: cântă acolo o lume întreagă. Și e minune că din aceeaș apă se ridică și cântece domoale, și pline de mânie; par'că e și pace și luptă într'un ochiu de apă. Când veniam de-acasă auziam din dealul tufelor vuetul mare. Întăiu ai fi crezut că bate vântul, deși copacii erau neclintii. Dar cu cât te apropiai deslușiai tot glasuri nouă, până ce se auziau și șopotele: clip-clip-șopo-șopo-șopo, ca și când s'ar târi un șarpe subțire prin iarba înaltă“.

La cuvintele lui Moș Ioniță mi se ridică deodată din vreo tainiță a sufletului simțământul acela de uimire pe care-l încerci în

mijlocul sutelor de părăiașe, primăvara în topitul zăpezilor. Fără să vrei îți întorci capul în toate părțile, ca și când te-ar împrejmuți ființe vii și dragi, ce-ți zâmbesc și te chiamă și-ți aruncă, dintr'o mână nevăzută, stropi fini, ce gâdelesc sufletul. Inconștient surâsul îți înflorește pe buze și o lumină dulce îți inundează privirea. Ca și când în jurul tău, din lunci, din păduri, ar gânguri păsărele ori mici copilași, pe cari nu-i poți vedeă. Abiă ai prins cu urechea un șopotit, dela dreapta, dela stânga, din napoia ta se ridică altul care cere să fie ascultat. Adevărat, e un cântec deosebit când se tolesc pe îndelete zăpezile. Poate unde apa se prelinge mai încet, ori unde pădurile nu-s înfrunzite încă, și rezonanța nu e așa puternică.

Cerc să deslușesc ș'acum cântecul părăaelor. Dar nu pot desluși decât un vuet prelung, căci ploaia bate încă cu putere pe păduri. „Apoi, iarăș, să luăm vântul“, zise moșul. Iarna mai mult șueră și urlă, par'că-i pustiu și lui în lumea înghețată, însă cât ce dă în viu pe-afară, el capătă o mulțime de glasuri. Par'că tot mai mult ar doini, prin lunci, prin codri, numai când îl mânia furtunile din cer, vuetă și clocotește 'n păduri. Dar bagă dumneata de seamă, cum începe să mângăie, cu glasuri line, copacii, îndată ce trece furtuna. Susură din plop, fâșăie în frasini, vâjăie domol-domol în brazii înalți. Apoi gângăniile, apoi paserile!“ — Moș Ioniță făcù o mișcare din mâna în care ținea luleaua aprinsă, ca și când ar fi vrut să zică: astea cine le mai poate spune!

El tăcù un răstimp, tăcui și eu.

„Iacă de pildă, este o gânganie subțirică, lungureață, pe aripile negre brăzdată cu dungi albe. Asta face, cât ce-o iai în mână, șecerîș-se-ceriș'. Acum spune-mi dumneata cum poate face astfel?“ mă întrebă moșul după un răstimp.

„Grea întrebare, moș Ioniță“, zic. „Tot astfel nu știm cum pot să cânte paserile. Mai ales multele glasuri de privighetori cine

ar ști să spună cum se nasc, de unde le știe?

— Mai este câte-o vorbă din bătrâni care lasă să mai pricepem câte ceva", zise moșul. „Iacă de pildă privighetoarea.

— Are-o poveste?

— Vezi bine că are. Paserea asta supărată n'a fost dela început pasere. Știu eu bine, că dumneavoastră cei învățați nu mai prea dați crezământ poveștilor, dar ceva adevărat trebuie să fie în toate. Altfel nu le-ar fi scornit nime.

— Adevărate ori ba, de căpetenie că sunt frumoase, moș Ioniță.

— Ei, frumoase ele, unele, dar nu toate. Unele sunt pline de tristeță. Dacă vrei, o să-ți spun a privighetorii. N'o știi?

— Nu.

— Hm!" făcù moșul, părând că vrea să se ridice din păcelul așternut cu fân mirositor. Dar se lăsă iar pe un cot.

„Pe-aici, pe la noi, erau odată numai păduri, nepoate", începù moș Ioniță. „Și alunișul, și dealul tufelor, și capul dealului, și răstoacele, pe unde acum vezi numai sămănături și fânațe. Asta nu-i poveste. Trupini vechi se mai văd până azi pe alocuri și bătrânii spun că odată erau și mai multe. S'au înmulțit însă oamenii, au arat, au sămănat pretutindenii. Pădurile prin cari auzi acum ploaia ropăind, numai Dumnezeu sfântul știe a câtea oară vor fi crescut dela pământ". Și moș Ioniță începù să spună o poveste ciudată.

În vremurile celea de demult cică ar fi trăit îngropat aici în noaptea pădurilor un pădurar cu nevastă-sa. Pădurarul eră un om înalt, un uriaș cu barba sură și cu ochii de oțel. Cică eră vrăjitor mare de 'nghetă în miez de vară apele. Nevasta lui eră tânără și subțirică și stătea încuiată, ziua-noaptea, în casa de bolovani. Pădurarul o temeă, lucru mare, și el puțin da pe-acasă: tot prin păduri. Acum nevasta se topiă ca o lumânare în singurătate și umbră. Se tot rugă ea lui Dumnezeu, cu lacrimi multe și cu suspine ce sfășiau inima, să aibă un copil. Dar ruga ei nu fuse ascultată până după ani de zile. Când eră pădurărița la vârsta jumătate născù o fetiță mândră cât păreă ruptă din soare.

Pe-o clipă se lumină la față și vrăjitorul: gândeă că-i feciôr. Dar când băgă de seamă că-i în rătăcire, puse chinuri nouă în viața pădurăriței. Ci ea acum eră fericită: copilița creșteă, o mângăia cu mânuțele moi, gângureă la sânul mă-sii și începù să-i zâmbească, privind-o cu ochii mari plini de înțelepciune. Copilița creșteă și nu vedeă alt suflet de om decât pe mă-sa, și din când în când pe uriașul. Se făcea tot mai frumoasă. Când fù de șase anișori păreă o porumbișă oacheșă.

Pădurărița o sărută, radeă cu ea, îi aruncă fel de fel de jocuri, dar tot mai mult plângeă, cu fața spre fereastră. Se gândeă acum la soarta copilei și eră nenorocită, căci vedeă o vieață tot așa de părăsită, ca și a ei.

Într'o zi dupăce pădurarul ieși pe poartă, pădurărița începù să ofteze și să lăcrămeze.

„Cine-i uritul ăsta care vine pe la noi, mamă?" întrebă fetița.

„Cine să fie, puico, tată-to.

— Tata? făcù mirată fetița.

— Da. El umblă prin păduri.

— Și-i om și el?

— Om, vezi bine!

— Și mai sunt și alți oameni, mamă?"

Pe frumoasa pădurăriță o umplù un plâns amar. Dupăce se mai linișți, zise:

„Mai sunt, puico, mai sunt.

— Și toți sunt așa de urți ca tata?

— Tată-to nu-i urit", zise pădurărița cu silă.

„Ba-i urit că de-aceea plângi când vine, plângi când se duce. Unde se tot duce el?

— În păduri.

— Și ce face acolo? Cântă ca paserile?

— Nu, puico, păzește să nu vie alți oameni să taie pădurile.

— Atunci e bun tata".

Pădurărița oftă din nou, dar nu mai zise nimic. Copila ei, decând începù să priceapă, iubiă grozav pădurile. Mă-sa trebuia să-i deschidă mica ferestruie să asculte cântecul paserilor, vâjeitul vânturilor, căderea cu ropot a ploilor.

Într'o zi, mă-sa eră în tindă și mestecă mămăliga. Copilița eră la fereastră. Se înseră, și ea ascultă cântecul paserilor. Ascultă uimită, cu ochii nemîșcați, când deodată gurița ei se deschise, și în casă începù să adie un cântec nou, pe care pădurărița, oprindu-se

de mestecat, îl ascultă cu lăcomie. Părea că s'a smuls o durere din sufletul ei și aceea adia în cântec. Când se sfârși cântarea, ea intră la copiliță, o îmbrățișe, o sărută, o giugiuli până veni uriașul.

Cu cât creștea copila, învăța dela mine tot mai multe, tot alte cântece. Mă-sii îi părea că tot din sufletul ei cântă, că toate durerile triului ei plin de chinuri le răscolește. Dar

două torturile. Gângureau pe sus, și părea că se întrec la fugă.

— Paseri!

— Da, și aș fi vrut să fiu și eu ca ele.

— Să sbori?

— Să sbor și să gânguresc în lumină.

În seara aceea pădurarul veni mai de vreme ca de obicei. Eră mâniaș și izbiă porțile cu sunet mare.

Soldați Turci în întăriturile dela Ciataldgea.

într'o seară, eră fetița de vreo cincisprezece ani, pădurărița descoperi dureri nouă în cântecele fetei. Ea-și aduse deodată aminte de tinerețe, și începù să plângă cu amar.

„De ce plângi mamă?

— Da tu de ce plângi?

— Eu cânt.

— Cânti, dar cântecul tău e plin de lacrimi.

De ce plângi?

— Nu plâng dar azi am privit îndelungat seninul cerului.

— Seninul cerului?

— Da.

— L-ai mai văzut și până acum.

— Da, însă prin văzduh treceau ușoare

„Ce s'a 'ntâmpat în casa mea?

— Nimic! răspuse nevasta.

— Chiar nimic, zise fata.

— Amândouă mințiți!

— Nu mințim.

— Prin noaptea pădurilor a pătruns până la mine un cântec. Un cântec omenesc. M'a săgetat prin inimă ca niște sulii.

— Asta poate să fie adevărat, zise fata. Eu am cântat.

— Tu?

— Eu, cum cânt deatâția ani.

— Tu cânti de mult?

— De când am fost de șase ani, spune mama.

— Nute-am auzit până azi. Ai cântat mai tare?
 — Nu. Ca de obicei. Mai mult șoptesc.
 — Șoaptele nu vin până 'n inima pădurilor".
 Pădurarul tăcû o clipă, ochii i se învâr-
 teau fioroși în cap.

„Cine te-a învățat să cânți? Mă-ta?

— Știi că glasul meu e mut, răspunse pă-
 durărița.

— Cine te-a 'nvățat?

— Nime. Eu singură. Poate paserile.

— Paserile nu știu cântece omenești".

Mai tăcû o clipă vrăjitorul.

„Să nu te aud cântând mai mult.

— Nu-ți place?

— O să-ți arăt eu dacă-mi place!" Si el
 eși mănios și se pierdû în noaptea pădurilor.

„Azi ai cântat un cântec nou, puico, zise
 pădurărița.

— Nu știu, mamă.

— Deaceea l-a auzit tatăl-tău. Să vezi să
 nu-l mai cânți. Altfel nu-i păți-o bine".

Fata ascultă cuvintele ei fără să le înțe-
 leagă. Ea nu știuse c'ar fi fost un cântec nou.

Dar fata cântă și 'n ziua următoare, și 'n
 celelalte. Cântă durerile, suferințele pădură-
 riții, a casei acesteia întunecoasă și veșnic
 încuiată, dar tot mai mult dorul și durerea
 sa. Mă-sa o ascultă plângând, dar nu-i zicea
 să tacă. Nu putea.

Și pădurarul se întorcea tot mai de vreme
 acasă. Eră tot mai mănios și tot mai îmbă-
 trănit cu fiecare zi.

„A fost un om pe-aici. Vreun tânăr va fi
 trecut pe la fereastră", zise cu mănîe nevastei.

„Tu știi că brațul tău e greu: nime nu
 cutează să se apropie de casa ta.

— Sulițele-mi trec prin inimă tot mai dese,
 tot mai ascuțite. Fata cântă tot mai tare. O
 aud abia ce intru în pădure. Poruncește-i
 să nu mai cânte.

— Tu ești stăpânul nostru".

El chemă fata, care începû să-l încunjure
 pe vrăjitor. Ea veni palidă și înaltă, cu ochii
 mari și limpezi, nevinovați.

„Tu cânți tot mai tare. Răsună pădurile și
 nici un hoț nu mai pot prinde. Tu-mi pui
 piedeci în slujba mea de pădurar.

— Eu cânt încet.

— Și pentrucă nu-mi ascuți porunca?

— Știu eu! Îmi mai place să cânt, și cânt
 fără să vreau.

— Cine te silește?

— Știu eu! Poate că soarele.

— Soarele?

— Da. Când răsare și când apune. Și,
 poate mai mă îndeamnă ceva.

— Ce?

— Tăcerea și liniștea.

— De-afară?

— Da.

— Nu din tine?

— Nu. În mine nu-i nici liniște, nici tăcere.

— Dar ce-i?

— Par'că ar crește o vijelie.

— Ai auzit? răcnî pădurarul cât clocotiră
 pădurile până departe. Ai auzit? urlă din
 nou apropiindu-se de nevastă-sa.

— Am auzit, șopti tremurând pădurărița.

— Tu mi-ai jurat să uiți lumea și oamenii.

— Eu, da.

— Și ai uitat?

— N'ai ochi să mă vezi?

— Dar fata? E din sânul tău!" Și uriașul
 eși în tindă, puse apă într'o ulcică, o vrăji
 repede, și stropi cu trei stropi fata. O păsă-
 ruică surie svăcnî numai decât prin ferestuța
 deschisă.

„Vai, fetița mamii", și pădurărița căzû le-
 șinată.

„E pasere acum", zise uriașul, cercând
 să-și ridice nevasta. Însă ea eră țepăună.

Pădurarul rămase înlemnit la marginea
 pădurii când voi să între. Dintr'un tufiș, în
 apusul soarelui, cântă un glas omenesc, du-
 rerî omenești. Se înfrică, și de spaimă începû
 să sburătărească în tufiș cu pietri. Târziu
 sbură deacolo o pasere sură și tristă.

El se întoarse acasă. Dar cât ținu seara
 privighetoarea cântă necurmat.

„Voiu plecâ în pădure în crăpatul zorilor",
 fși zise el.

Dar privighetoarea cântă în crăpatul zorilor,
 și el, înspăimântat de glasul omenesc, se
 ascunse în pivniță.

O săptămână s'a tot adăpostit în pivniță
 mort de jumătate; dupăce trecû o săptămână,
 și privighetoarea cântă mereu, el, vrăjindu-se,
 se schimbă într'un vânt turbat și cât ai clipi
 din ochi trecû dealurile, ducând cu el copaci
 smulși din rădăcină. S'a dus tot învărtindu-se,
 și nu s'a mai întors pe locurile acestea unde
 cântă privighetorile.

I. Agârbiceanu.

Dr. Traian Valeriu Frențiu.

— Noul Episcop al Lugojului. —

În vremile de sbucium și desnădejde, prin cari trece biserica noastră românească unită cu Roma, înregistrăm, în sfârșit, și un moment mai înviorător: numirea părintelui Vicar al Hațegului Dr. Traian Valeriu

Episcopul Dr. Traian Valeriu Frențiu.

Frențiu de Episcop al diecezei de Lugoj, rămasă văduvită, în urma transferării P. S. S. Episcopului de până acum Vasile, la scaunul episcopesc al diecezei de Gherla.

E o bucurie aceasta pentru credincioșii rămași fără păstor sufletesc în vederea multelor și marilor îndatoriri, ce-l așteaptă pe acel ce va pune pe cap coroana de arhiepiscop și va lua în mână cârja pastorală.

E o dieceză tânără, unde noul ei mire va avea să continue munca apostolică a înain-

tașilor; muncă ce abia a trecut peste cea dintâi jumătate de veac.

Mândria bănășenilor poate fi și ea măgulită în de ajuns, căci au, de data asta, fericirea de a saluta în fruntea bisericii românești unite, pe cel dintâi Arhiepiscop, care e bănașan de baștină. Un motiv mai mult, ca speranțele să iee un deosebit avânt. Noul Episcop nu este un străin, care nu cunoaște mizeriile multe și mari ale diecezei, ce i s'a încredințat spre păstorire. El a crescut în mijlocul ei; a muncit un deceniu și mai bine în cadrele ei, și acum, când urcă treptele celei mai înalte dignități, își dă, desigur seama, de multele greutăți și îndatoriri, de marea responsabilitate înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor — de povara îndoită, ce apasă întotdeauna, în mod mai nemilos chiar pe ceie stau la locul de onoare și de răspundere în fața contemporanilor și a posterității.

Noul Episcop e fiu de preot și ca atare va cunoaște, din propria experiență munca grea și îngrată a celor ce poartă jugul apostoliei, în sânul poporului. Multe și amare sunt sarcinile acestor propovăduitori ai luminii în satele noastre îndepărtate, cu mizerii multe și lumină puțină...

Cei dela masa verde, cari judecă vieța după un act oficial prezintat sub N-rul cutare, aduc adese prea repede o sentință și nu-și pot da seamă întotdeauna de marea distanță, ce se întinde între o sentință pusă pe hârtie și realizarea ei în practică.

Obişnuim a spune, cu o fermecătoare simăgire, că poporul nostru e bun, că dacă păstorii sufletești ar fi la înălțimea chemării lor, am realiză progrese uriașe! Uitam, în aceeaș vreme, că poporul nostru e incult și în fața acestei piedeci hotărîtoare se sdrobesc adese cele mai curate nizuinți de bine, ca să îplinească vorba filozofului: „poporul, ca și copiilor, nu-i poți face bine decât cu de-a sila“.

Câte intenții nobile se macină în această

muncă ingrată, avizate fiind la propria lor energie, în satul obscur, ce nu mai cade sub raza de observare a ocrotitorilor și conducătorilor din centru.

Câte sute de mii de credincioși ai noștri trăesc în această dibuire, hărțuindu-se cu preotul, care le cere obolul, pentru binele lor? Hărțile reci din centru își pierd tot mai mult puterea lor — căci Vlădica este, pentru miile credincioșilor dela sate, așa de departe...

Și ceice poartă această luptă, din ce în ce mai inegală, se obosesc dela o vreme, și mai conțenesc din prisosul energiei risipite deageaba.

Noul Episcop, care a petrecut ani dearândul în sânul credincioșilor, cunoaște din propria-i intuiție mizeriile de multe feluri ale poporului și va ști să dea mai cu dinadinsul mână de ajutor, chiar prin prezența sa, preoțimei dela sate, a cărei muncă e așa de puțin rodnică, fără sprijinul cât mai palpabil al Arhiepiscopului.

*

Noi cunoaștem pe P. S. Episcop Valeriu al Lugoșului, din cea mai fragedă vârstă a lui. Am crescut cu el alături, în același internat din Blaj și ani dearândul am tocit împreună băncile liceului de acolo, cel mai vechiu sediu de cultură națională.

L-am urmărit, la studiile teologice dela universitatea din Budapesta, mai apoi la institutul Augustineu din Viena, unde și-a luat titlul de doctor în teologie. Băiatul plâpând, care părea așa de timid în mijlocul colegilor sgomotoși și neastâmpărați din gimnaziu, întovărășind cu un zâmbet sbenguielile lor, a păstrat și în seminar și în vieța lui de preot același zâmbet al omului cu sufletul curat, cu ochii ațintiți spre o țintă luminoasă, ce-l povățuiea cu atâta putere: credința.

În zelul lui de propovăduitor al cuvântului dumnezeesc, în strădania lui neobosită, a muncit în tăcere, în modestie și numele lui a eșit deodată la iveală, în plina strălucire a dignității și a multelor poveri, ce va avea să poarte de aci înainte, pe umerii săi de bărbat în cea mai frumoasă vârstă, în plenitudinea forțelor trupești și sufletești.

Noi, tovarășii de școală ai P. S. Episcop, ne descoperim capetele în fața mitrei arhie-

rești și a cărjei pastorale, ca niște umiliți fii supuși ce suntem.

Întovărășim ridicarea iubitului nostru coleg de odinioară, cu o dorință, în a cărei realizare nu avem nici un moment de ezitare:

Părinte Episcop Valeriu al Lugoșului, Dumnezeu să-ți dea putere și energie deplină, ca să realizezi toate gândurile mărețe, ce te-au preocupat din cea mai fragedă vârstă a ta. Primește cu încredere coroana de Arhiepiscop, căci steaua ce te-a călăuzit în totdeauna a fost credința în Dumnezeu. E o stea atât de luminoasă aceasta, deși strălucirea ei începe a se întuneca din ce în ce mai mult, în zilele noastre. Voi, Arhieriei, aveți îndoiita menire de a ne ridica din scepticismul omoritor al acestor zile de îndoială, dovedindu-ne, că nu s'a stins încă focul sacru, la care s'au încălzit cei doisprezece ucenici ai blândului profet galileean;

Tu știi, că ei au umblat desculți și au îndurat goane și moarte pentru numele dumnezeescului învățător, că tuturor toate s'au făcut, pentru predicarea adevărului — și că alegerea lor n'a fost numai o distincție, ci o sarcină grea și îndelungată, sub povara căreia au îmbrâncit de atâtea ori;

Tu știi, că neamul nostru, neamul nostru românesc, care te-a crescut și te-a ridicat la cea mai înaltă demnitate, e un neam sărac și nenorocit și că această nenorocire a lui provine chiar din puținul interes ce i s'a arătat din partea acelor, cari aveau posibilitatea și datoria de a-i deschide ochii și a-l conduce pe drumul luminii. E îndolența păturei noastre cărturărăști, începând cu cei dela sate, până sus la dignitarii bisericrești, cu schiptrul puterii în mână;

Tu știi, că coroana arhierescă, cu toată strălucirea ei aurită, nu e decât un simbol. Ea înfățișează, într'adevăr, cununa de spini a Mântuitorului — și toată splendoarea ce te va împrejmu, toate bogățiile ce te vor încunjură nu vor fi ale tale, ci ale biserice, ale școalelor și ale poporului credincios, al cărui părinte bun și milostiv ești de azi înainte;

Tu le știi aceste, toate!

Și purcezând pe cărarea dificilă și sublimă a păstoririi tale, vei simți adesea oste-

nelele Aceluia, care a îmbrâncit sub povara crucii.

Credincioșii te vor întovărăși cu dragoste, netezându-ți drumul spre culmea, la care trebuie să-i ridici, urcându-te mai întâi singur.

Foștii tăi colegi de școală, vor avea cea

mai plăcută mulțumire sufletească, văzând binecuvântările ce se vor revărsa pe urma activității tale arhieresti; te vor urmări cu dragoste și admirație, urându-ți din tot sufletul tărie de fier și muncă neobosită pentru binele bisericii și al neamului.

Oaspe drag.

Mi-a venit pe seară oaspe drag la casă,
Dorul dragei mele, prieten încercat,
Și-i aștern în verde leagăn de mătăasă,
Că s'a 'ntors norocul și lumina 'n casă —
Dor pribeag, pe unde mi-ai întârziat?

C'a trecut adâncă noaptea peste mine,
Și-azi te simt aproape. Spune, că te-ascult,
Ni se împlinește visul de mai bine?
Spune ce solie te-a trimis la mine:
Mă mai ține minte draga de demult?

Știe că eterna sete de lumină
Mi-a 'ndreptat privirea către altă stea,
Dar pricepe dânsa ruga mea streimă?
Știe că în orice rază de lumină
Ce-o măream în cântec o vedeam pe ea?

Dor pribeag, îmi pare că-i o veșnicie
De când stau în umbră și de când te chem.
Cum aduce noaptea binele 'n pustie,
Astfel gânduri negre, într'o veșnicie,
Mi-au adus în suflet ură și blestem.

Dar acuma, uite, soarele răsare,
Cântec nou și lacrimi îi aduc primos.
Demonul ce singur se sbăteă 'n uitare
Este zeu ce 'mparte binecuvântare
Și pe crugul lumii calcă maiestos.

Că-mi soși pe seară oaspe drag la casă, —
Prieten scump e dorul dragei de demult,
Și mi-l port în verde leagăn de mătăasă,
Că solie dulce mi-a adus la casă,
Și sfîntesc cu lacrimi clipa când l-ascult!...

I. U. Soricu.

Taci . . .

după Ida von Düringsfeld.

Coboară-ți degetul pe buze
Și pune gurii veșnic lacăt,
Ce-ți pasă dacă lumea râde
Bătându-și joc de tine 'n treacăt . . .

Căci cine-o să-ți asculte păsul
Și suferința ta adâncă?
... Desleagă-ți tainele din suflet
La stele, lună, flori și stâncă.

Fă valurilor spovedire
Și fiecărui ram în treacăt,
Dar pîntre oameni pleacă-ți ochii
Și gurii pune-i veșnic lacăt!

T. Murășanu.

Pentru copii.

I.

Povestea cu privighetoarea.¹⁾

Ascultă, Lie, să-ți spun o poveste, cum a fost odată, nu de mult, o fetiță, care a rămas fără de mamă. Toamna, când cad frunzele cele galbene și bat vânturile jalnice, mama ei s'a întins în pat, a pus mâinile pe piept și-a închis ochii. Și când a văzut-o fetița că tace neclintită trei zile, când a văzut, că rudele aduc flori și plâng la marginea sicriului, i s'a părut, că se va petrece ceva foarte trist. Și n'adevăr, maica ei s'a dus cu preoți și cântări și cu lume multă, și de atunci nu s'a mai întors. Și-un vânt dela miază-noapte a adus zăpezi, care a acoperit pământul; iar măicuța Anișoarei dormea în sicriu, sub pământ; și omătul a acoperit și țintirimul și mormântul ei. Toate acestea le-a înțeles încet-încet Anișoara, căci era o fetiță mititică și pricepea și ea lucrurile lumii numai din ce auzea dela unii și dela alții. Și când a înțeles toate, când a simțit, că n'are să se mai întoarcă mama ei și n'are s'o mai vadă niciodată pe lumea asta, s'a întristat și a început a plânge cu amar. Și de câteori își aducea aminte, de atâtea ori plângea. Dar tatăl ei se arătă mâhnit pentru lacrimile ei și o rugă să nu mai plângă; îi vorbea blând, o sărută și își trecea ușor mâna peste părul ei bălai.

„Anișoară nu mai plânge, că se supără tata...”

Atuncea fetița nu mai plângea când o vedea tatăl ei; plângea numai când era singură în odaie. Se uită pe fereastră la copacii din livadă, cari se plecau într'una, gemând par'că în bătaia vântului și se gândea, se gândea la ceva, neconținut, cu ochii în gol și-i curgeau lacrimi pe obrazul palid. Numai din când în când un stiglețel tremură repede din aripioare în lumina ferestrei și țârâia dulce. Fetița își contenea plânsul și par'că aștepta ceva. Stiglețelul o privea o clipă cu ochișorii lui negri, apoi se ducea în sbor

fără să-i spuie nimica. Fetița se gândea la vorbele pe cari i le spusese toți din apropierea ei: că măicuța ei cea bună n'are să se mai întoarcă niciodată; și când stă așa singură, aveă clipe când nu-i venea a crede, că n'are să mai primească nimic, nici un semn, nici o veste dela cea dusă. Aștepta un porumbel, ori o păsărică, ori un glas de vânat, ca în poveștile pe care le auzise. Dar nu venea nimic și se trezea tot singură, ca dintr'un vis, și par'că era mai tristă decât totdeauna.

Așa au trecut câteva luni, și fetița închisă în casă slăbea. O mângâia dădaca cea bătrână și-i spunea seara povești; dar la urmă, după ce se însură Făt-frumos și petreceau toți la nuntă, Anișoara întrebă cu voce subțirică:

„Dădacă, spune-mi de ce am rămas eu fără mamă?”...

Și dădaca o desmierdă, îi sărută mâinile și piciorușele, o acopereă și o rugă să doarmă, apoi își ștergea lacrimile cu dosul palmei și oftă.

Într'o zi, un soare ca niciodată a umplut de lumină odaile; și-afară zăpezile s'au topit toate. Paseri cântau în livadă, vitele mugeau blând în ogradă; glasuri de oameni veseli sunau în apropiere. — Veni primăvara în scurt răstimp și dădaca scoase pe Anișoara în livadă. Pământul era svântat, iarba înverzise și prin colțuri de grădină răsbătuseră prin frunze moarte ghiociei și viorele. Era o lumină mare în toate părțile și prin văzduhul curat treceau paseri în sbor grăbit. Un corn se acoperi tot într'o zi cu flori de aur și albine nenumărate îl cercetau cu zumzet dulce.

Apoi au venit sărbătorile Paștelui, cu petreceri, cu verdeață, cu scrânciob și ouă roșii și c'o mulțime veselă în haine curate, care foiă în toate părțile. Ca o lume nouă o împresură pe Anișoara și-i mai alungă gândurile mâhnite.

După ce au trecut sărbătorile, s'au umplut de floare albă toate livezile. Tatăl Anișoarei plecă călare în fiecare dimineață pe moșie

¹⁾ Din volumul de curând apărut „Bordeenii și alte povestiri.”

Războiul din Balcani: Retragerea Turcilor după lupta de la Lule-Burgas.

Ocuparea Salonului: Un soldat bulgar și grec făcând cruce pe fesul unui soldat Turc.

și se întorcea seara. În ograda oamenii umblau încet după treabă. În livada întinsă intrase o pace adâncă și arborii stăteau în soare ca într'un straiu de spumă de argint! În liniștea, care o împresură, Anișoara stă singură la fereastra deschisă și se gândea, se gândea cu întristare la măicuța moartă. Asta eră mai ales în amurg, după luminile și bucuriile zilei, când toate tac.

Dela fereastra ei, cum stă așezată pe un scaun înalt, Anișoara vedeă pe o lature a grădinei, o șură veche de paie din ograda curții. În vârful șurii aceleia o păreche de berze sosise și în acest an în cuibul de vreascuri subțiri și negre. Erau o păreche de berze bătrâne, musafiri vechi la curtea boerească. În fiecare an veneau, scoteau pui; și spre toamnă, când suflă cel întâi vânt rece, pribegeau spre țărături calde. Când înfloreau livezile, ei erau iar în cuibul vechiu, și tocău în ciocurile roșii dimineța și seara „Când toacă din ciocuri, își face rugăciunea”... se gândea Anișoara.

În amurgul acela dulce, berzele stăteau într'un picior pe vârful șurii și se uitau cu luare-aminte spre fereastra fetei. Când plecase, în toamna trecută, o lăsaseră mai măruntă la trup, dar mai veselă și mai vioae;

acuma o vedeau la fereastra palidă, tristă și gânditoare.

Cele două berze se apropiară încet una de alta, în cuib și începură să toace mărunțul și ușor din ciocuri; Anișoara abia le auzea. Paserile vorbeau în limba lor și se uitau mahnite la copila casei.

„Ia uită-te, moșnege, la puiul cela de om... ziceă barza către soțul ei. Oare ce să aibă?

— Eu știu? răspunse cocostârcul. Au și oamenii cei mititei supărări.

— Uite, urmă barza; stă singură și-i albă și subțirică... Anul trecut, la fereastra cea se arată o femeie înaltă și frumoasă și ținea pe copil în brațe și cântă cu viers dulce... Eră stăpâna caselor. De mulți ani, de când venim aici, am cunoscut-o și i-am văzut copilăria și fericirea... Oare acum unde-i?

— Eu de unde să știu?” clămpâni încet bătrânul.

Barza își sbârli puțin penele.

„Iacă, așa ai fost tu totdeauna, moșnege, îi zise ea cu oarecare supărare. Ai stat morocănos când am vorbit eu și nu mi-ai răspuns nimic. Ție nu ți-i milă de copilița dela fereastra?”

— Ba mi-i milă, nu te supără; iacă, mi-i milă!

— Ei, și nu te-ai gândit tu că copila asta e favă stăpânei celei frumoase?

Bine, asta o știu eu.

— Și de când am venit noi din țara Harapilor, nu te-ai gândit tu, moșnege, oare de ce nu s'arată stăpâna cea frumoasă...

— Ba m'am gândit, da am crezut așa... că s'a fi dus de acasă...

— Așa? s'a fi dus de-acasă!... Iacă, așa ai fost tu totdeauna, moșnege; ai fost nepăsător...

— Nu te supără, nevestă, nu te supără... zise încet cocostârcul înfundându-și capul între aripi.

— Nu mă supăr, dar îți spun c'ai fost nepăsător. Și afară de asta, ai ochi și nu vezi, înțelegere și nu pricepi. Nu vezi tu, că răzoarele de flori din alți ani au rămas părăsite? Nu vezi tu apoi pe stăpân mai gânditor și mai gârbov? Nu înțelegi tu, că stăpâna cea frumoasă trebuie să fi murit?...

— Așa-i... ai dreptate... trebuie să fi

murit!... murmură încet bătrânul. Ce să faci? mor și oamenii... Au și ei supărări și moarte, ca și noi... Tu ești o babă foarte deșteaptă, văd c'ai înțeles. Așa trebuie să fie..."

Barza nu zise nimic un timp. Se uită spre fereastra copilei.

„Moșnege, zise ea deodată încet, copila plânge..."

— Cum se poate? șopti cocostârcul ridicând puțin capul. Ei, ce să-i faci? Plânge, căci e orfană..."

Barza întoarse ciocul spre bătrân cu muștrare:

„Oi, moșnege, nu ești bun de nimica... Nu ți-i milă?"

— Ba mi-i milă, da ce să-i fac?

— Cum ce să-i faci? Așa ai fost tu totdeauna, moșnege, cu inimă de piatră. Numai eu am știut ce-i mila, căci am avut pui pe care i-am prăpădit... Vai, moșnege, nu te gândești, că trebuie o leacă de mângâiere copilei? n'o vezi singură? n'o vezi plângând? Decât te-ai cuibări lângă mine, mai bine ai face așa ca să mai uite fetița și să se mai mângâie.

— Bine, babă, fac, dar spune tu, că pe mine nu m'ajunge capul...

— Hm! ți-o spune. Eu zic c'ar trebui o leacă de cântare... Să cânte cineva frumos înaintea ferestrei. Cântecul e mare mângâiere pentru oameni... Asta o știu eu de mult...

— O cântare! foarte bine. Dacă zici tu, eu sunt gata să cânt.

— Măi moșnege, nu fii nebun!... răspuse baba supărată. Tu cânti? tu clempanești! Mai bine te-ai lăsa până 'n fundul livezii, în tufiș... Acolo este o privighetoare pe care o știm noi de mult... Va fi băgat și ea poate de seamă schimbările dela curte. Du-te și-i spune să vie să cânte puținel fetiței, căci stă supărată și se gândește cu lacrimi la măicuța ei..."

Sfatul ușurel al berzelor tăcu. Cocostârcul își întinse aripile și se desprinsese lin de lângă cuib; pluti ca o umbră prin amurgul fumuriu și fetița ridică ochii spre el. Lipsi o vreme, apoi se întoarse, pe când seara umplea livada de taină, se roti deasupra șurei și se lăsa la cuib lângă baba lui. Amândouă pa-

Șeful Albanezilor Beiu Ismail Kemal, sub conducerea căruia s'a proclamat în 23 Noembrie independența Albaniei.

serile stăteau acumă tăcute sus; și din livadă se împrăștiă dulce mireasmă dela florile merilor.

În răsărit, pe dealuri depărtate, se rumeni zarea și luna roșie izvorî încet de pe tărâmul celalalt. Crescî rotundă, apoi începî a urcă nesimțit pe cer. În livadă se deslușiră în curând pomii încărcăți de floare, stând neclintiți, par'că-i fermecase cineva. Lumina ajunsese în curând și la fereastra unde vegheă copila. Pătrunse în cadrul negru și lumină fruntea răzimată de mânuța albă.

Nu se simțea nici o adiere; domnea liniște adâncă în toată grădina.

Și deodată, în liniștea aceasta tresări o chemare dulce, scurtă. Anișoara ridică fruntea și privi spre livada arginție luminată de lună. Încă odată mai sună chemarea, mai dulce, mai duioasă. Apoi un cântec ușor, un freamăt melodios porni, crescî, se înalță deasupra merilor, spre lună par'că; scăzî și coborî spre copila dela fereastră...

Anișoara ascultă uimită cântecul privighetoriei. Îl auzea întâiaioară și-i umplea sufletul de ceva sfânt, ca de o vibrație din altă lume.

Lumina creștea, și-acum se zăreau și berzele alătura, în cuibul lor negru. Păreau foarte mulțumite și stăteau neclintite ascultând și ele. Și multă vreme sună livada de cântarea cea dulce; și fetița ascultă uimită, și 'n mintea ei de copil se gândeă, că viersul acesta așa de lin și de mângâietor e o veste de iubire și de milă venită din lumea necunoscută unde trecuse pentru totdeauna măicuța ei cea bună.

M. Sadoveanu.

II.

Copii cătră moș Crăciun.¹⁾

Moș Crăciune, moș Crăciune,
Sfântul nostru, bun și drag,
Vei veni și 'n noaptea asta,
Să ne bați în geam și 'n prag.

Vei veni și 'n noaptea asta,
La copiii toți pe rând,
Moș Crăciun cu barba albă,
Și cu zâmbetul tău blând.

Iară noi cu bucurie,
Ți-om aprinde 'n brad lumini,
Cântând slavă celui care
Ne-a făcut să fim creștini.

Cântând slavă și mărire
Lui Isus, te-om așteptă, —
Moș Crăciune, moș Crăciune,
Dragă ni-i venirea ta!

*

Slavă ție, moș Crăciune,
Ce 'n tof anul'vii mereu,
Să ne amintești cuvântul
Fiului lui Dumnezeu!

Slavă ție, moș cucernic,
Ce atâț de bine știi
Să le-aduci o mângăere
Mamelor fără copii.

Care 'n coșul tău, pun astăzi:
Haine, jucării și bani,
Ca să le împarți la noapte,
Copilașilor sărmani.

*

Noi am fost cuminți tot anul,
Și miloși am fost mereu,
Și în fiecare seară
Ne-am rugat lui Dumnezeu.

L-am rugat de sănătate
Pentru noi, pentru părinți, —
Pentru pacea țării noastre
Înălțat-am rugi fierbinți;

Pentru mamele sărace,
Pentru copilașii goi,
Pentru toată sărăcimea
Care plânge în nevoi.

L-am rugat seară de seară.
Pentru copilașii, cei
Cari n'au pe nime 'n lume,
Să se bucure de ei!...

Că ne doare, moș Crăciune,
Inima, de câte ori
Ne întind, în cale, mâna
Copilașii cerșitori!

Și le dăm cu bucurie,
Ori de câte ori putem,
Bani și jucării și haine,
Și bomboane — când avem.

Și ne doare orice jale,
Și am vrea s'avem puteri,
Să gonim din lumea asta,
Orice plâns, orice dureri.

Și mai mult, mai mult din toate.
N'am mai vrea să fie — știi? ...
Nici copii orfani pe lume,
Nici părinți fără copii!

Elena Farago.

¹⁾ Din volumul „Pentru copii“, apărut în editura revistei „Ramuri“ din Craiova.

Povestea unei vieți.

Roman de I. Agârbiceanu.

(Sfârșit).

XXI.

Doamna Olimpia după ce aleargă pe scări cu respirația oprită, eșind în stradă se mai liniștește. Mergea cu pași hotărâți, cu fruntea ridicată. Intră în cel dintâu oficiu telegrafic ce-i eși în drum și trimise depeșa lui Ion Florea. Când eși de aici privi ceasul. Mai aveă treizeci de minute până la plecarea trenului. Oprî o trăsură, se urcă ușoară, mlădioasă, cu eleganța ei obișnuită. Vizitiul flueră și caii porniră în galop. Străzile, edificiile, trecătorii de pe trotoare rămăneau ca 'ntr'o alunecare repede pe lângă doamna Olimpia. Ea simți cum îi crește pieptul, cum îi ard obraji. N'a mai fost cu trăsura din ziua de Rusalii, când l-a câștigat pe Ion Florea. Tropotul copitelor, unele săltări ale trăsorii îi aduceau viu în amintire drumul acela strălucit. Se gândi că în viața ei poate aceea a fost ziua cea mai frumoasă. Inșă își ziceă repede: „Nu, deatunci toate zilele mi-au fost frumoase. Chiar și acestea două săptămâni de când s'a dus el“. Depărtându-se de casa care i se schimbase în iad, apropiindu-se pe fiecare clipă de Ion Florea, din sufletul ei trecu, luat par'că de-un vifor, tot sbuciumul, toate chinurile zilelor din urmă. Vieța ei se lumină din nou, și ochii ei verzi împrăștiau străluciri scumpe de sub genele umbroase.

Înainte gării se coborî, plăți birjarului, trecu liniștită, printre oamenii dintre cari unii o salutau, la ghișeu de bilete. Intră apoi în sala de așteptare a clasei întâi, se apropie de geam și privi înserarea care se coboră dulce. Munții dela răsărit luminau încă din piscurile pe cari se coboră bolta senină, verzie. Încolo umbra moale a înserării se lăsase pretutindenea.

Locomotivele șuerau din când în când, treceau suflând greu, obosite par'că, înălțând în aer columnne groase de fum întunecat. Mai departe pe șini se auziau hurducând vagoane, izbindu-se. Slujbași cu haine vineții, că uite strigau cuvinte scurte, ca de primejdie, ridicau, înclinau stegulețele roșii. Câte unul începeă să alerge pe pietrișul mărunț. Cu pașii largi, liniștiți treceă slujbașul superior. Din sus de cot pe braț ardeă banda roșie, lată.

Doamna Olimpia urmăria prin geam toate mișcările acestora. Ii priviă cu bucurie: îi părea că fiecare umblă, se frământă numai ca dânsa să poată plecă mai repede. Simțiă deacum un nesfârșit deliciu gândindu-se cum se va culbări într'un colț de vagon, cum nu

se va mișcă deacolo până când se va coborî în brațele lui Ion Florea.

Lumea începă să inundeze peronul. Erau oameni, femei, de toate vârstele. Contopirea claselor sociale nicăiri nu-i mai desăvârșită decât pe peronul unei gări, când se așteaptă din clipă în clipă sosirea trenului. Doamna Olimpia îi cercetă cu privirea și un surâs de satisfacție îi înflori pe buze. Nici unul dintre bărbați cari se învârteau aci în jurul femeilor, ori rămăneau tăcuți de-o parte, nu se puteă asemăna cu Ion Florea. Deodată ea trăsări. Ușa dela sală se deschise, și un glas hodorogit începă să înșire, ca 'ntr'un singur cuvânt, nume aspre de gări. Trenul sosi îndată, cutremurând geamurile gării. D-na Olimpia eși, se urcă repede într'un vagon de clasa întâi și se așeză lângă fereastră. Afară se auzi un răstimp sgomotul glasurilor omenești, al cărucioarelor pe cari se descărcau pachetele ori se aduceau bagajele mai grele, apoi se făcu liniște. Și, în liniștea aceasta se auzi signalul limpede, locomotiva oftă de câteva ori, apoi trenul porni.

Doamna Olimpia simțiă cum îi trece prin trup o căldură dulce, moleșitoare. Și din căldura aceasta izvoreă tot mai mult o lumină deosebită, care-i înfășură sufletul, îi limpeziă ochii, îi regulă bătăile inimii. Așa dar eră adevărat! Ea se duce să nu-l mai părăsească niciodată pe Ion Florea! Se duce să nu se mai întoarcă niciodată! Priviă prin geam cum aleargă câmpiile, cum se învârt în depărtare dealurile tot mai întunecate. Așa dar nu-i vis, ea se duce! Încă în noaptea asta se va odihni la pieptul lui Ion Florea.

Plăcerile gustate începură să-i învie mai amețitoare ca oricând, inima îi băteă cu putere în piept. Ea închise ochii și rămase mult timp gustând un deliciu otrăvitor. Obrajii ei se făceau când palizi, când se aprindeau trandafirii. În răstimpuri se cutremură, pleoapele i se sbăteau. Din când în când buzele ei șopteau încet, abia înțeles: „puiule“.

Trenul alergă ca un monstru negru, încovoiindu-și uneori trupul, fluerând câteodată, duruind sec pe poduri. Noaptea se coboră instelată. Doamna Olimpia își aduceă rar aminte de ceea ce lăsase acasă. În sufletul ei nu se coboră nici o durere, nici o umbră de tristeță. Advocatul, Mărioara erau pentru ea mai mult o părere decât realitate. Dar simțiă că acestea două năluci i-au întunecat ei viața. Vasile Grecu cu întreaga lui ființă de vierme, Mărioara cu tinerețele ei, cu pa-

Prizonieri Turci păziți de Bulgari.

tinatul. Dar de-acum simția că-i iartă, că nu le mai dorește nici rău nici bine — că pentru ea nu mai există. Simția, c'o sfâșietoare durere fizică, cum vieața ei se adună, se concentrează într'o singură dorință. Și aceasta nu eră o micșorare, nu-i strimță vieața. Dorința aceea, ună singură, îi arată vieața mai plină, mai largă, nemărginită. Și vieața se contopia acum cu bucuria, cu deliciul, cu fericirea care nu se va mai sfârși niciodată. În alergarea trenului, aici pe catifeaua verde, ar fi dorit să stringă în brațele sale lumea întreagă, să-i ierte pe toți, să-i iubească. O milă nesfârșită îi umplu sufletul.

În răstimpuri depărtate trenul se opriă la gări, se auziau glasuri omenești în întunec. Doamna Olimpia svăcniă palidă de pe divanul de catifea verde, privi prin geam. Nu ajunsese încă! Apoi trenul se mișcă, alergă din nou, suflând des în noaptea câmpiilor, d-na Olimpia se retrăgea în colțul divanului.

Îl vedeă pe Ion Florea cu ochii lui semeți, ageri, cu privirile tari, îi vedeă fruntea înaltă, gânditoare, mustața neagră, vâjnoasă, îi vedeă trupul puternic, strălucitor de tinerețe ca un zău. Simția apoi răsufletul gurei sale cum se apropia, simția îmbrățișarea lui, alintările, dulceața mistuitoare a sărutărilor lui. Ea gemea încet ca o porumbiță rănită.

Deodată în mintea ei începă să se cristalizeze un șir de gânduri: „Doamne, își zicea Olimpia, ce-ar fi fost dacă tânărul acesta

îmi eșă în cale în locul lui Vasile Grecu? Dacă la vârsta de șasesprezece ani mă căsătoream cu el? Vieața mea ar fi fost cea mai fericită. Ah! cât l-ași fi iubit de-atunci, cum i-aș fi coborît în suflet toată aroma tinerețelor mele. Am fi fost așa de fericiți!“ Ea își închipuia limpede întâia lor întâlnire, când ea ar fi fost numai fetiță de șasesprezece ani. Simția dulceața parfumată a întâiului sărut. Își puteă închipui clar cununia lor, nunta, întâia zi și toate celea următoare. Zugrăvind-și cel mai pompos tablou asupra vieții ce ar fi dus-o cu el până acum, simți, în cursul acestei călătorii, întâia durere amară în suflet. O tristeță adâncă o cuprinse gândindu-se cât de rece, de întunecată s'a scurs vieața ei în anii de căsătorie, lângă omul acela respingător al cărui nume îl purtă. Ce bucurii avuse ea în acel nesfârșit șir de ani? Poziția în societate, cinstea, respectul cu care o încunjurau oamenii? Vai, ce nimicuri, ce hoaspe ușoare au fost toate lucrurile ei. Ea vedeă acum cât de pustii au fost acelea camere luxos mobilate, cât de înghețate, și se miră, că în scurgerea atâtor ani, nu s'a schimbat și ea în sloiu de gheață.

De mult nu s'a gândit la mamă-sa. Acum o auzia cum o îndemnă la căsătoria cu Vasile Grecu. „E tânăr, advocat cu nume bun, cu viitor strălucit!“ Ce viitor? Doamna Olimpia o ură acum pe mamă-sa. Îi părea că în rândul întâi mamă-sa e de vină pentru vieața ei întunecată în care s'a cufundat până la ivirea lui Ion Florea. Ah! Ion Florea! La numele acesta îi cădea neputincioasă toată durerea și adâncurile ființei ei se cutremurau luminate. Ea va trăi încă mult, va rămâne veșnic tânără! Da, ea simția că nu va putea să îmbătrânească! Simția atâta putere de vieață, atâta tinerețe în sine, încât o dureă inima. La gândul că în noaptea asta va fi lângă Ion Florea, ea uită repede durerile trecutului. Seninul, lumina îi orbeau parcă toate gândurile. Îi părea, în răstimpuri, că chiar afară e lumină. Da, o mare nemărginită de lumină. Urmărea cu voluptate orice lucru scilicite, inelele sale care-i îngreunau degetele, marginea de aur a pompadurei sale, lumina electrică de sus, din lampă.

Ea își închipuia limpede cum o va aștepta la gară Ion Florea, cum îl va recunoaște dintr'o privire în furnicarul de oameni, cum o va îmbrățișa, și o va sărută, — da, aci în fața lumii o va sărută pe buzele ei roșii ca fraga. Ea-și mângăia haina pe locul pe unde o vor strânge brațele lui Ion Florea și oftă de plăcere. Vor urcă într'o trăsură, ea se va răzimi de brațul lui, de umărul lui, și, strâns îmbrățișată, ca la reîntoarcerea lor din Păltiniș, sărutându-se mereu, nici nu vor

ști cum va trece timpul până vor intra în locuința lui dela hotel. Și acolo!

Când ajungea cu inchipuirea ei aici, doamna Olimpia se ridică de pe catifea și-și apăsă obrazul fierbinte de geamul rece.

Doamna Olimpia călători multă vreme singură. De câteori se opriă trenul, în vagonul elegant de clasa întâi nu se urcă nimeni. Uneori îi părea că nici nu călătorește ci-l așteaptă pe Ion Florea să sosească din clipă în clipă. Dar, târziu în noapte, dela o gară, în care trenul abia se oprise o clipă, în vagonul ei se urcă o doamnă tânără și elegantă. Străina intră foșnind din mătăsuri, un hamal ridică pe polița deasupra un geamantă de piele galbenă, și ieși închinându-se adânc.

Străina șeză numai decăt, își mângăie în treacăț șuvițele de păr blond la tâmple, clipind des spre doamna Olimpia. Aceasta eră cu fața întoarsă spre geam. Se simția stânjenită de străina aceasta care veni să-i conturbe fericirea.

Străina însă o urmărea mereu cu privirea. Pe fața ei se vedeă curiozitate, surpriză și bucurie. Un răstimp merseră în liniște. Trenul vuiă, sueră în întunec.

Într'o clipă, când doamna Olimpia își întoarse puțin capul, străina tresări, în aceeaș clipă se ridică și se apropie de doamna Olimpia.

„Dragă prietină, doar nu vei fi tu Olimpia?” zise ea privind-o cu bucurie.

Doamna Olimpia își ridică privirile verzi neliniștite. N'o cunoștea. Însă privind-o mai amănunțit un suris îi înflori pe buze.

„Olga! Ah! eră să nu te mai cunosc”.

Celea două femei se îmbrățișară cu brațele moi, se sărutară.

„Dragă Olimpio! Cât de frumoasă ești tu și acum”, începă Olga — o prietină din internat a doamnei Olimpia. „Se vede că tu ești dintre femeile cari nu îmbătrânesc niciodată”, adause șezând lângă Olimpia. „Ah! eu m'am schimbat mult, nu-i mirare că abia m'ai recunoscut.

— Nu te poți plânge, mi se pare”, răspuse doamna Olimpia cu bucurie. „Nu te-ai schimbat nici pe departe cât crezi.

— Ba da! numai tu ești bună ca totdeauna”, răspuse Olga, oftând ușor.

Străina aceasta, Olga, eră ungueroaică. Aveă ochii vioi, focoși și buzele cănoase. Trupul ei eră mlădios, destul de plin, dar sânii îi erau puțin veștejiți.

Ele se cufundară în amintirile anilor de școală. Își aduceau aminte de profesoare, de bone, de colege. Din când în când vr'una se miră: cealaltă spuneă de o colegă care a murit. Ele își avuseră paturile vecine în

Correspondentul de războiu englez (caricatură).

dormitor. Olga eră dintre fetele, cari o știau mângăia pe Olimpia și pentru aceasta Olimpia îi făcea multe servicii. O ajută la lecții, o ajută să-și împletească părul auriu. Ele vorbiră mult, fericite, răpite de amintirile senine ale copilăriei. Erău clipe, când doamnei Olimpia îi părea, că acum a ieșit din internat, acum se începe vieța ei de fată.

Olga începă deodată să-i descrie necazurile familiare. Adecă necazuri nu erau ci mici neplăceri. Aveă pentru copii, trei fetițe și un băiat. Băiatul îi făcea zile negre. Eră un ștregar. Copilele aveau purtări bune, dar plângeau din toată nimica, scoțând din sărite mai ales pe bărbatul său, un inginer superior. El de câteva luni lucrează aici în apropiere. Mai eră vreo jumătate de ceas și Olga sosiă acasă. Ea s'a măritat târziu, la vârsta de douăzeci și trei de ani. Dar, n'are de ce se plânge. Bărbatul ei e om bun și o iubește. Însă copiii!

Doamna Olimpia ascultă cu plăcere această muzică dulce. Olga aveă o voce foarte melodioasă, cântătoare. Vocea asta a și fost una din cauzele pentru cari, în internat, Olimpia ținea la fată.

După ce-și spusese tot traiul de-acasă, Olga își ridică ochii surizătoare spre doamna Olimpia.

„Nu putem fi toate ca tine”, zise ea cu bucurie.

„Ca mine?”, întrebă doamna Olimpia simțind un fior ciudat prin trup.

„Da, dragă, tu ai avut mare noroc, dar ai și fost vrednică. Să fii tânăr, acum, în clipa asta, m'aș îndrăgosti în tine. Ce crezi, că eu nu știu, că ești soție de deputat?” Și ea îi puse ușor degetul pe obraz.

Doamna Olimpia zâmbi, dar zâmbetul acesta eră amestecat cu tristeță.

„Ei și ce-i într'asta?”, întrebă ea.

„Mă rog, ai făcut partia cea mai strălucită dintre câte am fost în internat, răspuse aceasta. Crezi că noi nu știm și mai mult?

Da, drăguță, noi ne interesăm de colege. Știu că ești foarte avută și că în societatea voastră românească ești prețuită foarte mult. Și să știi că mă bucur nespus", adause ea îmbrățișând-o.

Olimpia simți un fior rece la îmbrățișarea ei. Femeia aceasta o tulbură, cum se amestecă în viața ei.

"Te 'nșeli, drăguță, zise ea c'un fel de silă. Eu sunt tot așa de apreciată ca și altele.

— Nu, mai mult! Noi am auzit. Dar de frumoasă știu că nu te întrece nime?", întrebă cu bucurie Olga.

"Ei, ești copilă", răspuse doamna Olimpia, simțind cum îi crește neliniștea.

"Se 'nțelege, tu vei avea acum copii mari" schimbă deodată Olga conversația. "Câți ai?

— O fată", răspuse în silă doamna Olimpia. Credeă, că pentru ea nu mai există nici Grecu, nici Mărioara, și totuși întrebările acestea, venite dela o străină, o tulburau adânc. Ar fi dorit ca Olga să sosească în grabă acasă, s'o lase singură.

"Numai una?", întrebă cu uimire străină.

"Numai.

— Și cum o chiamă?", știrici zâmbind Olga.

Doamna Olimpia, nu înțelegea de ce spuse cu mare greutate numele „Mărioara”. Se deșteptase în ea, pe-o clipă, simțul datoriei, dragostea de mamă?

"Și sigur, e frumoasă!

— Așa se zice", răspuse cu răceală Olimpia.

"Dacă-ți seamănă ție, apoi lumea desigur nu minte", zise Olga.

Doamna Olimpia simți deodată că dușmănește pe femeia aceasta, și bucuria ei fu mare când, îndată se auzi un șuer prelung în noapte și trenul se oprî.

"Vai, am ajuns", zise cu durere Olga, ridicându-se și îmbrățișând pe doamna Olimpia.

"Cât îmi pare de rău", adause îndată, dregându-și haina, părul. "Dar o să ne mai întâlnim. Să știi, că am să te cercetez.

— Mi-ar părea nespus de bine, dragă", răspuse sărutând-o doamna Olimpia.

Ușa se deschise, un hamal intră, coborî repede geamantanul cu piele galbenă. Jos, la lumina felinarelor, Olimpia văzu cum un bărbat înalt, blond o îmbrățișează pe Olga și o sărută.

Doamna Olimpia se retrase cutremurată în colțul divanului. Îl văzu într'o clipă pe Ion Florea. Da, și ea o să fie îmbrățișată în curând. Dar nu așa! Nu un sărut ca acela! Ei se știu altfel îmbrățișă și sărută. Și, gândindu-se la Olga, simți deodată o bucurie ascunsă: Nu-i nime ca Ion Florea, își ziceă.

Trenul alergă neobosit. S'a mai oprît la

o gară, la două, apoi deodată afară se lumină. Ajunseră într'o gară mai mare, de unde doamna Olimpia trebuia să schimbe trenul. De aici nu mai eră decât un ceas până în T. M.

Doamna Olimpia se coborî repede și intră în restaurant. Luă o cafea, dar când auzi, că trebuie să aștepte o jumătate de ceas, o lăsă neatinsă pe masă.

În restaurant nu eră lume multă. Chelnerii îi serviră îndată pe toți, alergând în mână cu pahare de bere, cu farfurii, cu vin. Călătorii mâncau povestind încet unii, cei mai mulți tăceau, păreau obosiți. Doamna Olimpia îi privi. Părea, că le simte și greutatea așteptării lor. Încet-încet ea se liniștia însă, minutele treceau, mai erau zece, mai erau cinci. În sufletul doamnei Olimpia se făcu iarăș lumină și gândindu-se că peste un ceas va fi în brațele lui Ion Florea, simți un deliciu nemărginit. Iertă pe Olga, iertă pe călătorii aceștia trîști, cu fețele obosite, simți iarăș, că ar îmbrățișa fericită toată lumea. Își privi iarăș cu plăcere marginea de aur a pompadurei. Ușa restaurantului se deschise și în sală intră un jidan bîrbos,

murdar, care-și purtă marfa în cutie lată de lemn. Avea în lada aceea o mulțime de mărunțișuri scilpitoare, tabachiere, bricege, cuțitase, cutii cu bomboane. El trecea pe dinaintea călătorilor, închinându-se adânc, îmbiindu-și marfa. Se oprî și înaintea domnei Olimpia. Între cuțitase lumină din tăișul fin, un pumnal drăguț, cu mânerul alb de os. În lumina electrică oțelul alb strălucea necontenit, cum jidanul își clătină mereu lădița. Ochii doamnei Olimpia se opriră cu lăcomie pe oțelul acela ce fulgeră mereu. Ea îi făcu semn jidanului să se apropie și acesta veni îndată cu un zâmbet larg pe fața plină de pistrii. Ea ridică cu delicateță pumnalul.

"Cât costă?" întrebă surizând doamna Olimpia.

"Pentru dumneavoastră, doamna mea, numai zece coroane", răspuse jidanul cu vocea unsă, închinându-se.

Doamna Olimpia îi dădu banii. Negustorul scormonl repede în lădița lui, ridică o cutiuță neagră.

"Să-mi dați voie, doamnă, să-l așezăm aici. Așa". Doamna Olimpia privi cutiuța. O ridică, apoi, lăsând-o pe masă, eși repede. Jidanul clipi din ochi și o ascunse repede între mărunțișuri. Afară trenul șueră de plecare.

Doamna Olimpia se nimerî în vagon cu două doamne ș'o fetiță. Ea se retrase într'un colț al vagonului. Adânci fiori de plăcere îi sguduiau trupul. Beția simțurilor o coplesî cu

desăvârșire, și ea auzia numai ca în vis conversațiile celor două străine, răsul copilitei. Ca băieții cari se întorc după un an de studii la casa părintească, ea scotea minulele. Însă dela o vreme nu mai putu vedea nimic clar, nu mai auzia nici conversațiile celor două doamne. Capul începă să-i vâjâie, și inima i se sbătea în piept să-i moară. În fantasia ei se învăluiau, fără nici un rost, Vasile Grecu, Mărioara, domnul Chirca, Ion Florea, societatea din oraș, serate, baluri, călătoria, Olga, gările, jidanul bărbos, pumnalul, locuința lui Ion Florea. Nu-și mai putea da seama cum trece timpul. O cuprinsese o moleșire ciudată.

Deodată locomotiva țipă înfiorător, și d-na Olimpia sări ca mușcată de șarpe. Ajunsese. Ea se coborî ca dusă de un uragan, și se oprî zâmbind jos lângă tren. Zâmbetul acesta eră forțat. Dar ea voia s'o vadă Ion Florea zâmbind. Palpitațiile inimei deveniră nesuferite. Însă ea căută zadarnic cu ochii după Ion Florea. Peronul începă să se deserteze, și ea stă nemișcată în locul unde s'a coborât. Simția cum membrele i se înmoaie, i se tolesc. Dar un gând îi fulgeră prin mînte: „E bolnav”. Și, îndată, începă să alerge, trecu printre oameni, împingându-i cu coatele, izbindu-i, sări în cea dintâi trăsură neocupată.

„Mână!” strigă ea birjarului cu vocea aspră, șuerătoare. Birjarul dădu biciu căilor, și a-ceștia porniră.

„Mână!” strigă cu putere doamna Olimpia, părăndu-i-se că stă pe loc.

Birjarul își întoarse obrazii nerași peste umăr.

„Unde poștește, doamna?”

Ea o clipă nu înțelese întrebarea.

„La care hotel?” întrebă din nou bărbosul.

„Continental” strigă sec doamna Olimpia. Ceva uscat începă s'o strângă de gât.

„Dă-le biciu, omule” zise iarăș peste câteva minute. Ca și când s'ar fi molipsit și birjarul de neliniștea doamnei Olimpia, începă deodată să biciuiască cu furie caii. Animalele își lungiră trupurile, își ciuliră urechile, și treceau în goană toată nebună. În grabă rămăseră în urmă toate trăsurile. Vizitiul, cu fața înăsprită de mînie, biciuia mereu caii, scotea din gură înjurături grele. Străzile pustii alergau în urma lor.

„Depeșa a trebuit s'o primească. E bolnav. Vai, e bolnav”, își zicea mereu doamna Olimpia. Îi părea că n'cele patru scrisori ce le primise dela el, putea descoperi semnele boalei lui. „Vai, e bolnav”, suspină, simțindu-și sângele cum îi nghiașă în vine.

Deodată vizitiul se lăsă adânc pe spate. Caii se opriră găfăind. O înjurătură grozavă se auzi de pe capră. Dar când bărbosul își

întoarse capul, doamna Olimpia dispăruse din trăsură. Ea alergă, fără răsuflet pe scări. Coridoarele erau slab luminate. Ea însă află repede numărul camerei.

Întîrînd o izbi un miros tare de iodoform. Pe-o clipă se oprî, mirată. Lângă pat ședeau doi oameni, doi străini. Aceștia săriră îngroziți la apariția ei, și doamna Olimpia zări, întins în pat, un trup foarte drept. Din două salturi fû lângă pat, cu ochii măriți de spaimă, tulburi, cu fața descompusă de groază. Ea se aplecă, îmbrățișe trupul acela, dar, ca arsă de foc, sări un pas înapoi. Se apropie iară, și îl privi rătăcită, apoi deodată zări la tâmplă dreaptă un ochiu roșu, de sânge închegat.

Ea țipă înfiorător, trupul ei se frânse deodată, se îngârbovi. Îl privi un răstimp mirată pe Florea, cum dormia nemișcat, apoi îl atinse din nou. Dar trupul eră rece. Atunci ea își recăpătă vechea ei finută mândră, îl privi pe Florea c'un ochiu de ucigaș.

„Mișelule!” șueră ea cu vocea stinsă, și, întorcându-se, eși cu pași liniștiți din cameră. Privirile își verzi dispărură. Avea, în loc de ochi, două pete rotunde, tulburi. Doamna Olimpia eși fără să privească la cei doi.

„Va fi o soră”, zise cu înfiorare unul din streini, un sergent dela poliție.

„Nu, e amanta! Să-mi dai voe, e amanta! Femeia care iubește”, zise celalalt. Petru Botezan, dupăce spuse cu mare silă cuvintele acestea, își lăsă înfrînt capul în piept. El eră cumplit de beat. După ce-l ridicaseră de pe podele, în cafenea, el bău dup'olaltă enorme cantități de rom, ca să-și alunge spaima.

Sergentul asemenea stă nemișcat. Îl privia pe Ion Florea. Acesta stă înghețat, întins în pat. Fața lui eră liniștită ca o mască de ceară. Numai mustața groasă înegreă pe fața lui albă de mort. Se părea că el privește acum prin ochiul acela închegat dela tâmplă dreaptă.

Doamna Olimpia coborî repede scările. Ajunsă în stradă începă aproape să alerge. Simțise, în camera mortului, cum se frânse pentru totdeauna ceva nespuse de puternic din sufletul ei. Simția cum cad, repede, dărâmăturile într'o prăpastie fără margini. Avea conștiința limpede că-i scad pe fiecare clipă puterile. Astfel își adună rămășițele celei din urmă forțe, până ce ajunsese pe podul de lemn sub care mugeau valurile tulburi ale Murășului, umflat de ploile multe. Ajunsă aci, privi în jurul ei, să vadă de-o observă cineva, ori poate ca să-i arunce lumii ultima sa privire de ură, de batjocură și de dispreț, cari se închegaseră par'că în celea două pete negre, unde mai înainte scânteiau frumoșii ei ochi verzi?

Valurile murdare ale apei o primiră cu

lăcomie. De câteori trupul ei mai fu săltat la suprafață: se mai vedeă cum cearcă să se agațe cu brațele de ceva, să scape, să învingă, să trăiască. Dar valurile o băteau cu furie. În jur eră pustiu. Nime nu se arată pe țărături. În aerul limpede al dimineții apele turburi răspândeau un miros de glod, de căneapă topită.

Când brațele ei se zăriră pentru cea din urmă oară, un bătrân se ivi în capul podului. Se vede că o zări, căci se oprise. „Valurile nu le vei putea birui singur din puterile tale, sârman om nenorocit” zise el, ne mai putând ști de-i bărbat ori femeie, deasupra căruia se închiseră apele. Și, cu fața tristă, el își urmă drumul pe pod.

XXII.

În anul acela toamna țină îndelungat. Treceau săptămâni și nici un nor nu se zărea în înălțimi. Ca o cupolă imensă de-un albastru verziu bolta cerului eră mereu clară, se coboră în depărtări, îmbrățișând pământul.

Pe la sfârșitul lui Octomvrie doamnele se plimbau încă pe străzile orașului X, în toalete de vară. Parcul orașului chiar eră des cercetat. Frunza pălise puțin, mirosul de verdeață nu mai eră așa de tare, dar pe cărările din parc perechile treceau ușoare, fericite. Foșneau ușor rochiile, se auzia vreo cădere de răs argințiu, copii alergau ascunzându-se, bătrâni treceau cu mersul lor domol, între degete cu țigara groasă care fumegă.

Vieața se scurgea în matca ei obișnuită. În casina română, în sala rezervată dela restaurant se întâlneau Românii din oraș, domni și doamne. Se făcea politică, se aprindeau discuții, se ciocnea din păhărelele cu vin. Lumea eră bucuroasă de toamna aceasta frumoasă, care părea că le limpezește sufletele. Într-o zi dela sfârșitul lui Noemvrie se opri o trăsură închisă înaintea gării. Eră după amiază și văzduhul strălucea de lumină.

Din trăsură se coborî întâi un omuleț a cărui trup se ascundeă într'un palton gros. Obrajii lui erau mici, palizi, brăzdați, ca de copil bătrân. El ținea ușa deschisă și ajută unei fete palide să se coboare, care-și ținea cu mâna dreaptă o batistă albă la gură. Fata eră învăluită în haine grele. Trupul ei părea că nu poate purta povara aceea. Ea se coborî încet, ajutată de omulețul acela, și așteptă lângă el. Pe urma ei se ivi un bătrân gârbovit, cu barba albă, cu privirile de-un albastru șters, mucegăit. Având fata în mijloc porniră iăcuți și intrară în sala de așteptare a gării. Un om străin le adusese îndată două bilete.

„Nu eșim pe peron, tată?” întrebă fata cu

vocea slăbită, ca și când ar fi vorbit numai din gât.

„Dacă îți face plăcere, eșim Mărioaro, cum să nu”, răspunse domnul Grecu, învăluind-o cu privirile lui pline de durere.

„Vine și domnul Chirca?” întrebă fata întorcându-se spre omuleț.

„Cu plăcere, domnișoară! Imi pare rău că nu vă pot însoți și mai departe”, răspunse Chirca încercând să zâmbească.

Afară eră aerul calduț. Linia eră deșartă. Șinile luceau în soare ca niște dungii groase de lumină. Pe sus treceau domol, pluteau lungi fire albe. Unele, ca un tort fin de păianjen se înălțau mai tare, le înghiția văzduhul. Altele se coborau, pluteau aproape de pământ, luminând în soare, se acățau de-un stâlp de telegraf, de-o tufă din parcul gării și se legăneau domol. În depărtări munții se înălțau viorii, păreau clari, aveai senzația că-s străvezii. Liniștea eră rănită în răstimpuri de mugetul unei fabrici. În gară eră liniște. Se așteptă expresul.

Cei trei priviau în tăcere înaintea lor. Mărioara urmăria adierile funișurilor.

În Italia, domnișoară, vei aveă un cer mai frumos ca acesta, zise într'un târziu avocatul Chirca, trecând înaintea fetei. Dar inima îi amuți. Nu-i mai pută spune nimic d-șoarei Grecu.

Expresul sosi ca un vifor, cutremurând pământul. Apoi se opri suflând înădușit, țîșnind fuioare de aburi. Cei trei se apropiară făcuți de-un vagon de clasa întâi. D-șoara Grecu îi strânse ușor mâna avocatului Chirca și urcă încet. Vasile Grecu rămase îndelung cu mâna într'a prietinelui său.

„Dumnezeu să v'ajute, să vă poarte 'n pace”, zise deodată Chirca, liberându-și mâna și întorcându-se. Ochii lui se umeziră.

„Mulțumesc, mulțumesc, prietine”. Vasile Grecu spuse cuvintele acestea cu vocea tremurată, caldă. El se urcă îndată, și nu se mai arată. Domnul Chirca așteptă înzadar pe peron. Nu se mai ivi nici Mărioara. Locomotiva flueră rece, ascuțit, și trenul porni lîn, lunecând pe șini ca un monstru. D-l Chirca îl urmări mereu, până ce trenul dispărî, ca o nălucă la o cotitură. În urma lui, în aer, se împănă un drum plutitor, de fum alburii. Însă drumul acela se distrămă îndată, și nu mai pătă nimic văzduhul curat, strălucitor. Prin aer începură să plutească iarăș firițele albe, subțiri, cari străluceau în soare. Prin parcul gării păsărele începură să ciripească. Domnul Chirca deschise o ușă, trecu prin sala de așteptare, eși din gară, și se pierdî în furnicarea de pe trotoar. În văzduh se ridică huetul orașului, ca o cădere depărtată de ape.

Iacob Murășianu.

(1812—1887.)

A fost un entuziast, care a trăit vremuri istorice, vremuri de prefacere socială și de re-deșteptare națională. Vijelia anului 1848,

cu răscoala iobagilor, ce au rupt cătușele nedreptăților feudale, cērând libertate și egalitate, a sămănat în sufletul lui și a altor contemporani dragostea de idealuri, pentru cari au luptat o viață întreagă ca niște eroi. Aceste lupte au încununat viața generației dela 48 cu aureola de adevărați martiri ai muncii.

Acești oameni nu mai trăiau pentru ei, ci pentru ideea ce-i însuflețe și

în a cărui triumf credeau. Vremurile mari au făcut dintr'ânșii oameni mari și numele lor se cuvine să-l rostim cu pietate și amintirea să le-o păstrăm cu sfințenie.

Iacob Murășianu a fost un fiu de preot din Rebrîșoara, coborîtor din vitejii și îndărătnicii grănițeri Năsăudeni. Invățătura a primit-o în Blaj, unde pe vremea aceea stră-

luceă soarele culturii românești și unde în sufletele dascăliilor se plămădiă renașterea noastră națională. În acel sat modest dela

întîlnirea Târnavelor, școala românească nuerănumai un templu al culturii ci un altar al credințelor naționale. Dascălii nu îmbogățiau numai mințea elevilor cu cunoștințe, ci trezeau în inimile lor flacăra idealismului și a iubirii de neam. Echorile revoluției franceze, care dărâmaseră fortărețele stăpînirii feudale, care desființaseră deosebiriile de clase dintre cetățeni, creând drep-

Iacob Murășianu.

turi pe seama tuturor oamenilor și a tuturor neamurilor, au pătruns și în sufletul fiilor de iobagi români dela noi și au înstrunat lira cântărețului, strigând: „Deșteaptă-te Române“. Glasul de profet a străbătut ca o limbă de foc, a trezit din letargie pe toți robii pământului, înarmându-le brațul și botezând cu sânge zilele de înviere.

Asemenea vremuri a trăit Iacob Murășianu. Sufletul lui a prins aripi, s'a înălțat sus spre soarele libertății ce răsăria și, încălzit de razele lui, a luptat cu condeii pentru noul ideal. Ca tânăr a fost chemat profesor la liceul catolic din Brașov, a cărui director a ajuns mai târziu. Pe lângă învățatură, în sufilele plâpânde ale puilor de răsvrățiți a cultivat și dragostea de neam. A scris la „Gazeta Transilvaniei“ lui G. Barițiu. Mai târziu a condus-o singur, lăsând-o ca moștenire unuia dintre fii. Toată zestrea inte-

lectuală a ființei lui a risipit-o cu amândouă mâinile, însuflețind și îndemnând la muncă pe ceice credeau în cuvântul lui. Tot sufletul din acest om a ars intensiv în întreaga lui viață, răspândind în jurul lui lumină și căldură. A fost unul dintre cei ce-au păzit cu credință focul sacru al idealurilor naționale. De aceea, acum când se împlinesc o sută de ani dela nașterea lui, se cade să ne aducem aminte de el, încununându-i cu florile recunoștinții munca sârguincioasă pentru binele obștesc.

T. C.

Cronici.

Actualități.

Eugen Brote.

Acum odihnește în cripta familiară din Rășinar, alături de osâmintele marelui arhieru Șaguna. Pe o hârtie, scrisă în iarna trecută (20 Dec. n. 1911), a însemnat următoarele cuvinte: „De se va întâmplă, ca sufletul meu să se mute la cele veșnice, ultima mea dorință este, ca trupul să-mi fie înmormântat cât se poate de simplu, în tăcere, fără coroane, fără muzică, fără alaiu și așezat în cripta familiară din Rășinar“. Cuidată dorință! Și mai ciudat e că, în această epocă a serbărilor naționale, i s'a putut împlini dorința întocmai. În Brașov, la un an dela data hârtiei pomenite, a fost chemat subit, fără nici un aviz de boală, la odihnă veșnică. După o viață sbuciumată, a avut parte măcar de o moarte fericită, fără chinuri. Trupul i s'a adus dela Brașov într'adevăr în tăcere, la Rășinar. Tăcerea aceasta, însă, a fost o tăcere foarte elocventă și foarte tristă. Dela gara din Sibiu, carul mortuar s'a strecurat pe șoseaua Rășinarului, petrecut de câteva rude deaproape, de tânguirile crengilor uscate de pe marginea șoselei și de șuerăturile ascuțite ale vântului de iarnă... Tristă înmormântare.

Cine a fost acest creștin, care a plecat din această lume fără alaiu, fără jalnice discursuri și nebocit de pressă?

A fost un om. Nu un om dintre cei de toate zilele, ci dintre cei puțini și rari, cari înțeleg viața, cari nu se lasă conduși de ea, ci o conduc. A fost un om născut pentru a cărui pe semenii săi, fiind înzestrat cu o inteligență clară și rece, cu o inimă stăpânită de rațiune, cu o minte bogată în cunoștințe și cu o putere de muncă uluitoare. Toate însușiri de șef, la cari mai putem adăuga: înfățișarea lui fizică simpatică, cuceritoare chiar, puterea de convingere aproape irresistibilă, oratoria distinsă și caldă, stilul sobru și de o logică de fier și mai presus de toate voința lui care nu cunoștea piedeci, care știa să se impună.

Acesta a fost creștinul înmormântat în tăcere. Un om în toată puterea cuvântului, care nu putea trece fără să lase vreo urmă în viață. Dacă s'a despărțit de ea în tăcere, n'a putut să o trăiască tot așa, mai ales în sânul unui neam cu o cultură începătoare și desorientat în multe.

Toată lumea românească știe cine a fost Eugen Brote. Feciorul unui mare proprietar din Rășinar, care găzduia pe Șaguna în vremea lui și care a lăsat numeroasei familii o avere considerabilă la noi. Eugen s'a născut în 1850, la 28 Noemvrie, și a studiat agromonia. N'a fost croit, însă, pentru munca pământului ci a sufletului. În capul lui rodea destulă sămânță de idei, ca să se apuce de munca mai grea a plugăriei intelectuale în ogorul așa de părăginit al culturii românești. Mai întâi a fost asesor în Consistorul din Sibiu, unde îl pomenesc și astăzi ca pe un funcționar conștient, ca pe un creator și reformator. Pe urmă s'a apucat de politică pentru care eră creat. A înființat împreună cu alții „Tribuna“ din Sibiu, ca să realizeze și să apere programul pasivist dela 1881. A fost sufletul comitetului național și a mișcării memorandiste, după care a plecat în Țară ca administrator al moșiei Găiceana, aparținătoare d-lui Dimitrie Sturdza. A scris mai multe lucrări din domeniul agriculturii, vestita carte „Chestiunea Română“, tradusă în mai multe limbi, a lucrat la „Replică“ și la „Memorand“, a scris un studiu despre băncile noastre și un altul de statistică, publicat numai în ziare. A fost unul dintre cei mai harnici publiciști ai noștri, colaborând mai ales la „Tribuna“ din Sibiu și la „Tribuna Poporului“ din Arad, iar în vremea din urmă la „Deșteptarea“ din Brașov. Cuvântul lui într'o vreme eră ascultat și urmat la noi fără discuție. Eră o autoritate în politică, un șef în pribegie.

Și acest om a fost înmormântat fără alaiu național. Da, căci soartea și propriile lui greșeli l-au condamnat la uitare și la tăcere din partea celor ce l-au proslăvit odinioară.

Pe Eugen Brote l-a urmărit fatalitatea calculelor greșite, pe care poporul, cu filozofia lui, o exprimă în

cuvintele „se 'neacă la mal“. Această nenorocire fără îndoială n'a putut urmă decât dintr'un defect a construcției lui sufletești, altfel atât de minunate. Dar acest defect a fost așa de mare, încât a întunecat întreaga lui personalitate. În ființa lui lipsește statornicia credinței, sinceritatea convingerii, axa morală, în jurul căreia se grupează întreaga putere de manifestare a unui suflet și care îi determină toate acțiunile. Lipsește din sufletul lui acel punct central, în jurul căruia se învârt faptele oamenilor, chiar și atunci când ei, în urma experiențelor, apucă pe alte căi. Acțiunile lui aveau totdeauna părți tănuite, faptele lui erau determinate de gânduri nemărturisite și de cele mai mulțori vorbe nu acopereau faptele. Eră un om, al cărui drum sufletesc nu-l cunoștea nimeni, fiindcă avea multe cărări lăturănice. Și un astfel de om, oricât ar fi el de inteligent, de harnic și de practic, e condamnat de firea lui proprie să se prăbușească. Cu toate însușirile lui de conducător născut a fost fatal să aibă soarta ce-a avut-o. Acest defect al firii lui l-a eclipsat toate însușirile și l-a tras dungă peste toate calculele, pe cari le făcuse mintea lui limpede și practică. Acest defect a făcut din el o ființă paradoxală, căci ce altceva e un om rece și calculator a cărui socoteli les totdeauna pe dos, un om, care cărmuește admirabil barca pe valurile vieții ca să o răstoarne la mal?

Să urmărim mai deaproape faptele lui. A făcut — căci el a avut partea leului — mișcarea memorandistă, care a dat fiasco, deși în „Tribuna Poporului“ susține că a avut rezultatul dorit. A făcut „Tribuna“ din Sibiu, ca să aibă sfârșitul pe care l-a avut. S'a dus administrator pe moștile d-lui Sturdza, pe cari știm cum le-a părăsit. A înființat „Tribuna Poporului“, care iarăși știm de ce-a trebuit să moară. A susținut programul național, în „Tribuna“ din Sibiu, ca intransigent, a continuat să-l apere în „Tribuna Poporului“ — deși nu mai credea într'ănsul — ca pe urmă să încerce o politică guvernamentală. Toate acestea le-a făcut cu prietini politici între cari el avea rol de conducător. În zilele ultime s'a retras ca un sihastru la „Deșteptarea“ din Brașov, în coloanele căreia încerca să-și apere naufragiile politice, nereușind, în realitate, decât să-și întunece mereu trecutul.

Și-acum cine mai poate întreba de ce a dorit să fie înmormântat în tăcere și cine se mai miră, că această dorință i-a fost împlinită? I se împlinea desigur și fără să o fi exprimat, căci nimeni nu se pedesește în lumea asta mai mult, ca omul ce rătăcește în viață fără un principiu moral, care conduce fără să aibă o credință sinceră și statornică.

A murit sărac, uitat și bocit numai de propriile lui greșeli. L-a iertat și uitat toată lumea, căci iertarea și uitarea sunt ușoare.

Pilda vieții lui, însă, desigur că nu se va uita încurând.

T. Codru.

Vieța culturală.

Românii din Bucovina.

— O scrisoare. —

Domnule redactor! Numărul 31 al „Lucefărului“ l-ai dedicat aproape întreg războiului balcanic și în legătură cu el, ați încercat să dați câteva articole informative asupra tuturor regiunilor locuite de Români. Între acestea se găsesc și niște „impresii de călătorie“ din Bucovina, scrise, pe cât ni se asigură, „de un Ardelean distins, care a cutreierat în lung și în lat Bucovina și care cunoaște bine stările rușinoase de acolo“. Ne fâgăduiți în același timp că, cu cel mai bun gând de îndreptare, vă veți ocupa de aci înainte mai des cu scăderile Bucovinenilor, zugrăvind-le fără cruțare.

Dacă înțeleg bine intențiunile D-voastră, acestea sunt cât se poate de vrednice de laudă. Într'adevăr, o revistă răspândită ca „Lucefărul“ nu poate aduce servicii mai bune cauzei românești, decât publicând rubrici permanente, despre Români de pretutindena. Mai ales în momentele actuale, de o greutate istorică atât de mare, e absolut necesar ca să ne cunoaștem cât mai bine unii pe alții, să știm unde ne sunt acumulate forțele naționale și unde elementul românesc, fiind mai slab, trebuie întărit din partea tuturor celorlalți frați. De asemenea sunt fără nici o rezervă de părerea D-voastră când spuneți, că aceste articole informative au să cuprindă adevărul curat, chiar când el e dureros. Orice acoperire a adevărului e identică cu o informație greșită și în împrejurările de azi, ea ar fi mai ales condamnată.

Decât, adevărul e confundat prea adesea de corespondenții diferitelor reviste și ziare cu enumerarea exclusivă a părților rele. Astfel se întâmplă, că chiar în cele mai bine intenționate articole de informație găsim adesea un adevăr unilateral, care poate da prilej la deducții și la generalizări greșite. Urmarea e crearea unei false opinii publice, căci cetitorul, neavând controlul experienței proprii, își formează o credință din articole izvorite dintr'un moment de pesimism sau de desamăgire.

Mi se pare, că acesta e cazul articolului „Un popas în Bucovina“. Cam cu aceleași expresii ar putea scrie un bucovinean, înșelat în așteptările sale, niște impresii de călătorie din Transilvania, dacă din articolul său ar elimina toate observațiile îmbucurătoare, spre a aduna numai pe cele triste. Căci dacă cu mirare auzim pe stradele Cernăuților vorbind nemțește pe doi preoți români dela sate, se repetă în definitiv același caz pe care-l întâlnim în cafelele Brașovului, Clujului sau Sibiului, unde advocații noștri duc între sine conversații juridice în ungurește, sau în loja teatrului național din București, în care doi foști miniștri vorbesc franțuzește. Acesta e un adevăr înrăstător, care trebuie relevat și biciuit, dar din care nu e voie a se face deducții și generalizări ca acestea: „nu există o dragoste pentru limba strămoșască, ea e

desconsiderată chiar, mai ales în cercurile intelectualelor, etc. etc.*

Ca unul, care am avut ocazie să cunosc stările din Bucovina în timp mai îndelungat decât câteva luni de popas într-o țară, și am, ca și corespondentul D-voastră, avantajul de a le putea compara cu stările din Ardeal, trebuie să mărturisesc, că tocmai în privința dragostei de limbă și a silințelor ce se dau ca graul nostru strămoșesc să se cultive în Bucovina, s'au realizat în timpul din urmă progrese mari. Generațiile tinere au pentru limba românească un cult alcătuit în același timp din iubire și din admirație și dela ele cultul acesta se răspândește și la generațiile mai bătrâne, deprinse să vorbească în școală și în casă nemțește. Mai ales trebuie relevat faptul îmbrucurător, că această dragoste pentru limba strămoșască e hrănită și află un răsunset puternic la acelea, care au să fie mamele viitorilor Bucovenieni.

Privite cu ochiul scrutător al cercetătorului, care nu e grăbit de a-și publica impresiile, se prezintă în altă lumină și alte dintre problemele importante atinse de corespondentul D-voastră.

Una dintre cele mai însemnate e chestiunea bisericească. Nu e locul aici de a ne ocupa cu această problemă, care nu poate fi nici măcar schițată în câteva rânduri. Este însă un fapt îmbrucurător, vrednic de a fi relevat, că tocmai în timpul din urmă, într-o foarte documentată conferință, noul profesor de istorie a Românilor la Universitatea din Cernăuți, d-l I. Nistor a prezentat lumii românești chestiunea bisericească în adevărata ei lumină. Dânsul a arătat, că rolul bisericii în Bucovina trebuie să fie același ca a bisericii române din Ardeal și ca a statelor balcanice sub dominațiunea turcească, cel de conducător firesc al vieții naționale. Românismlul, mai mult decât ortodoxismul ei, trebuie să i se accentueze. Astfel separațiunea desăvârșită de Ruteni e o condiție vitală și tot atât de necesară e consultarea elementului mirean în toate afacerile bisericești, care sunt în același timp afacerile neamului întreg. Păcat, că Români din Bucovina n'au un jurnal cetit prin care astfel de vederi sănătoase să se poată răspândi în opinia publică. Corespondentul D-voastră are deplină dreptate când recomandă Bucovenienilor, ca în astfel de chestiuni, care sunt hotărâtoare pentru viitorul românismlului, să consulte cercurile competente din Regat și din Ardeal. Asemenea probleme vitale n'ar trebui să rămână mânginate între hotarele unei provincii, ci ele ar trebui viu discutate pretutindeni unde sunt Români. Tocmai în împrejurările actuale, dorința României de a vedea rezolvită această afacere în favorul Românilor bucovineni ar avea mai mulți sorți de izbândă decât zece memorande trimise din Cernăuți la Viena. Dar câți știu, peste hotare, de păsurile noastre?

O chestiune vitală e pentru neamul românesc și rutenizarea Bucovinei, prezentată de corespondentul D-voastră în colorii atât de negre. E de netăgăduit că înmulțirea elementului rutean, prin necontenite imigrări din Galiția — la care în mare parte sunt de vină boierii români cari i-au adus ca lucrători pe

moșiile lor — și prin desnaționalizarea unor ținuturi românești, constituie o primejdie națională din cele mai mari, cu atât mai mare, cu cât Rutenii au o organizație națională din cele mai bune — în fruntea lor stă un boier român renegat — și un fanatism național biruitor. Dar ar fi înjust să susținem că Români stau apatici în fața acestei primejdii. În afară de câțiva politicieni, gata a se alia cu oricine când interesele de partid sau cele personale o cer, toți Români duc o luptă conștientă împotriva acestui curent de desnaționalizare. Dovada ne-a dat-o statistica din 1910. Nu am la îndemână cifrele, dar știu că între toate popoarele Austriei creșterea cea mai mare în cei din urmă zece ani o au Români, iar cea mai mică Rutenii. Raportul e, dacă nu mă înșel, cel de 17% față de 7%. Desigur că ar fi o înșelare de sine dacă aceste cifre le-am interpretă ca o înmulțire reală la mai mult de dublu a Românilor față de Ruteni. Ele se explică astfel, că la 1900 Români nu și-au dat seama de importanța unei numărători și au lăsat pe funcționarii statului să treacă ca rutene, sub presiunea politicianilor de altă națiune, o mulțime de comune cu o însemnată populație românească. La 1910, dimpotrivă, o scurtă, dar vie agitație, un control național bine organizat, au făcut ca să recăștigăm o mare parte din aceste comune pentru românisml. Numărul Românilor ar fi fost și mai mare, dacă el n'ar fi fost corectat la masa verde a biroului prezidențial.

În genere Ardelenii își fac o idee greșită despre repartizarea naționalităților în Bucovina. În Transilvania, Românii-i Român și-i desparte limba și felul de traiu în mod lămurit de Unguri sau de Sași. Nu tot așa în Bucovina. Aici în pătura cultă întâlnim în aceeași familie Români și Ruteni, și nu sunt rare chiar cazurile când din doi frați unul e Român iar altul Rutean. La țară sunt sate mari pe care după limbă trebuie să le numeri la Ruteni, iar după sentimente la Români. Ajunge să faci o școală românească într'un astfel de sat, pentru ca să recuceresti pe ceice sunt pe cale de a-și uita limba și pe lângă ei să românizezi și pe ceice n'au fost niciodată Români. Lucrul acesta s'a arătat tocmai în timpul din urmă, ei care câțiva preoți lumenai și cu trageri de inimă au salvat, prin acțiunea lor neobosită, comune întregi pentru românisml. Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina susține cu cele mai mari jertfe materiale școli naționale în douăsprezece comune primejduite de slavism și dacă conducătorii ei ar avea totatăta înțelegere pentru organizația trairnică a acestor școli, pe câtă abnegație și însuflețire arată, ei ar putea realiza izbânzi mari.

Ceeace lipsește clasei culte românești din Bucovina nu e nici interesul, nici însuflețirea, nici spiritul de jertfă pentru salvarea românismlului primejduit, ci e lipsa unei organizații și a unei lupte cu puteri unite după un program sănătos. Astfel se întâmplă că aceste sfortări nu aduc totdeauna roadele dorite, că energiile se pierd risipite în zeci de direcții, că întreaga politică românească se reduce la o defensivă, la o recucerire a elementelor pierdute sau primejduite, în loc

de a înti spre o cucerire de drepturi nouă, caracteristică pentru toate popoarele din Austria. Neexistând o presă cât de cât bine condusă, opinia publică e desorientată și scapă toate ocaziile care ar putea fi întrebunțate cu succes. Mai ales în această Austrie a surprizelor, în această țară a cărei politică de decenii se reduce la concesii date cu țărâita naționalităților, care n'a cutezat încă să atace soluțiunile definitive, ci trăește din compromisuri! Acestei miopii politice austriace se datorește sprijinirea făpșă de ani de zile a elementului slav în Bucovina în dauna aliatului firesc, a românismului. Abia de câteva timp foaia începe să se întoarcă. Lucrul acesta ar trebui Românii bucovineni să-l știe-întrebunță în favorul lor și să nu uite că numai atunci pot într'adevăr conta la sprijinul guvernului, când ei se prezintă ca un element politic bine organizat și tare, pe care stăpânirea să se poată sprijini.

Acest lucru mi se pare, că ar trebui accentuat astăzi mai cu seamă. Cel mai mare neajuns și cea mai îngrijitoare primejdie națională e în Bucovina desbinarea, lupta fratricidă, — pentru că întrebunțez și eu un termen curent și, din nenorocire, banalizat până la pierderea oricărui relief. Pentru cece nu se mulțumește cu constatarea faptelor ci are nevoie de a le afla și cauzele, această vrajbă între ceice-s indicați de a merge împreună, aceste lupte îndârjite între partide, care mistuie toate energiile naționale și stărpesc orice interes în afară de ele, sunt semnul cel mai dureros al înapoierii noastre culturale. Ceeace face atât de superiori pe Ardeleni față de Bucovineni în apărarea intereselor lor naționale, e tocmai părăsirea tuturor certelor și desbinărilor existente, în fața primejdiei externe. Am fi însă nedrepti dacă am crede că această superioritate culturală — vorbește aici de cultura inimii, a sufletului — e meritul exclusiv al Românilor ardeleni. Meritul e în rândul întâi — oricât de paradoxal ar suna — al Ungurilor, care se pot lăuda, că ne-au ajutat — involuntar, bine înțeles — să ajungem la o înălțime culturală, prin subjugarea lor. Aceasta ne-au dat forța morală, silindu-ne la o educație de sine. În Bucovina acest factor extern a lipsit și în locul lui n'a existat nici acea cultură pe care poporul german se fălește ca o răspândește în estul îndepărtat. Faimoșii „Kulturträger“-i în Bucovina nu sunt Germanii ci Evreii, cari vorbesc nemțește. Tramvaietele electrice, caloriferele și telefoanele din orașele Bucovinei sunt tot atâtea semne ale unei civilizații externe, care nu pot înlocui niciodată cultura inimii.

Dar ar fi nedrept să fim pesimiști și să pierdem nădejdea într'un viitor mai bun. S'au văzut cazuri destule în istorie, când, în împrejurări grele, momentul a dat unui popor tăria sufletescă pe care nu i-au putut-o da decenii și veacuri. Un ideal a fost în stare să unească într'o luptă victorioasă popoare diferite cu uri seculare, în Balcani!

Dacă în cursul deceniilor din urmă s'au făcut atâtea greșeli în politica bucovineană, lucrul acesta se explică tocmă prin lipsa unui ideal. Fără de el, s'a

putut incuibă, mai ales în această țară copleșită de distrugătorul exemplu al elementului evreiesc, acel americanism, care tinde la înăvuierea individului în dauna obștei și politicianismul în cel mai rău înțeles al cuvântului. Și iarăș trebuie să spunem, că lipsa aceasta de ideal n'a fost caracteristică numai pentru Bucovina, ci întreaga generație trecută, în toate regiunile locuite de Români, urmașii marilor luptători și idealști dela jumătatea veacului al nouăsprezecelea, a fost, din punct de vedere al propășirii naționale, o generație stearpă, obosită, rece. E timpul suprem, ca ea să fie înlocuită pretutindeni de o nouă generație vâjjoasă, de idealști!

În rândurile acestea nu am vrut să mă fac apărătorul Bucovinenilor, ci am vrut numai să restabilesc un adevăr, care fiind prezentat în mod unilateral, nu numai că e jignitor pentru cei neîndreptățiți, ci poate da prilej la o concepție cu totul greșită, ceace de sigur, că aceasta n'a fost în intenția D-voastră.

Cernăuți, 10 Decemvrie 1912.

Dr. Sextil Pușcariu.

Istorie.

Boierii din trecut.

— Dintr'o conferință. —

Dacă rădăcina viguroasă și trăinică a poporului nostru a fost țaranul, trunchiul cu bogăția lui de ramuri și de flori a fost boierul. Și unul și altul au format un singur corp, străbătut de aceeași vieață, hrănit de aceleași aspirațiuni simțitor unul de durerea celuilalt.

În trecut au fost un popor unitar, un singur suflet care se răscula ca o mare în furtună împotriva acestora, cari tindeau să-i înăbușe vieața...

Boierii din trecut erau plini de vieața noastră națională, pătrunși de simțire românească, mândri că sunt ei, nu alții, — mândri că sunt Români. Eră în toți același simț, aceeași mândrie, aceeași conștiință de neam. Suflete de omenie, lipsite de dispreț și de apăsare în legăturile lor cu cel ce le muncia ogorul și le apăra averile și drepturile lor. Oameni cu moravuri curate, gospodari, ospitalieri, cu mare dragoste de țară și de neam. Toată nădejdea lor eră în biserică, de aceea umplură țara cu mănăstirile și bisericile lor. Suflete duioase, pline de liniște și de poezie. Un mare suflet liric a vibrat în ei.

Vieața lor eră simplă, patriarhală, aveă ceva de poezie slântă. Parcă văd în dulcea lumină a trecutului, icoana unui interior boieresc de demult:

Păreți albi, ca o scântieiere de lună, poartă scoarțe și covoare migăloase. Hamgerul strămoșesc fulgeră sub bldarul cu vase înflorite. Într'un colț o strană veche. La răsărit icoana Maicii Preciste. Sub năframa Domniței, un divan împărătesc, pe tron un caer de zăpadă. O flintă, un buciom, o furcă, o carte veche, un jilț... toate odoarele unei încăperi de basme. Și

în raza patriarhală a unei, mâni frumoase sporesc războiul, ori înșiră argint pe mătasa unui strai de zână.

Voiozii însăși, veniau acolo să-și povestească isprăvile lor din bătălie, unchișii și-duceau aminte de câte un cântec de dragoste, iar războaiele domnițelor țesiau din fire pânză și din lacrimi doine.

Și la casa boierilor din trecut, la „șezătorile“ lor, la acel poetic „Priveghiu“ de seară, veniau și fetele câmpului și flăcăii ogorului și păstorul turmei și atunci casa boierească eră simbolul înfrățirii și al dragostei dintre fiii aceluiaș neam.

În casa lor venia gândul românesc, vrednicia noastră, năzuința și geniul poporului. Acolo, s'a tors firul de lumină al sfintelor cronici, acolo s'au cultivat și s'au păstrat danțul, portul, cântul, obiceiurile, toată arta și simțirea unui trecut pios.

Casa boierului din vechime, — ca o biserică deschisă tuturor, eră izvor de liniște pentru unii, loc de veselie pentru alții, altar de milă și ajutoare pentru cei bătuți de soarte.

Și ce senină curgea piața pe atunci!

Cântece de voinicie, cântece bătrânești se auziau la mesele boierilor în zile de sărbătoare și de petreceri sănătoase.

În vremuri de restriște, citeau psalmii.

Unii scriau ca acei neobosiți și pioși cronicari, alții luptau să capete condiții de viață temenică și națională, iar când dor de ducă îi frământă ei luau calea sfântă a Ierusalimului, de unde sufletul se înfiorce, nu obosit și bolnav, ci tare plin de credință, biruitor de patimi și de iertăciuni.

Evlavioși cum erau boierii din trecut — suflete făcute mai mult pentru cer decât pentru deșertăciunile vieții de acum, cine nu eră cîtor de așezăminte sfinte, cine nu sprijini o formă de cultură.

Darnicii și binefăcătorii ei au fondat instituțiile naționale de cultură — instituții de acelea cari formează geniul și caracterul unui popor.

Boierii din trecut simțeau românește, trăiau românește, vorbeau românește.

Sufletul lor nobil și înalt, se oglindește frumos în cele 4 versuri testamentare ale lui Iancu Văcărescu, cari sunt cumuna de mândrie a trecutului patriotic:

Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire,
Creșterea limbei românești
Și-a patriei cinstire.

Datoria lor eră să fie un popor cu conștiința de sine.

Activitatea lor a fost constructivă. Căluza lor: eterna idee a unui popor, — ideea națională.

Idealul românesc a găsit mai ales în boierii secolului trecut pe adevărații lui eroi. Istoria plină de numele lor îi pomenește cu pietate. Toți au luptat cum au știut mai bine împotriva celor cari tindeau să ne înăbușe gândirea și voința, toți au luptat pentru o naționalitate unitară. Bărbații ca și femeile.

Tinerii boieri din secolul trecut plecau la Paris acolo unde, — soarele libertății spărsese norii robiei

feudale și încălziă sufletele —, ori la Berlin, în școala patriotismului german, nu ca să-și risipească averile, ori uitându-și limba și neamul să-l disprețuiască apoi, ci cu gând de-a porni o falangă pentru cucerirea libertății și a drepturilor naționale.

Pe atunci, disprețuitoarii de neam, contesele de Noailles nu se născuseră încă; iar dărnicia unui boier pentru așezăminte de cultură, ca aceea a marelui basarabian de azi, ce este Vasile Stroescu, nu uimiă ca acum. Pe vremea aceea eră o virtute comună să folosești pe alții, jertfindu-te pe tine.

În noaptea gândurilor noastre adormite ei au purtat făclia luminei naționale, ei au luptat și au murit pentru unire, ei ridicară din șerbie pe țaranul nostru, și purtară cu izbândă, războiul cel mare pentru apărarea și păstrarea ființei noastre naționale, pentru fericirea generațiilor ce vin.

Avem o istorie măreață, tradițiuni eroice, credințe vechi, o artă populară plină de geniu, o limbă pe care nimeni n'o are când mama își mângăie copilul și tatăl povestește istoria noastră, în zile de jertfe mari, ei îi le-au dat, ei — alături de sufletul celui ce nu știe decât să muncească ogorul, să se roage și să tacă.

Șă cuvîne ca urmașii lor să sporească această comoară de bogății și duhului lor, care ca un foc de stele plutește asupra noastră, plini de admirație, să i se închine.

Gh. D. Mugur.

Însemnări.

Dictionarul limbii române. Dictionarul Academiei Române are o lungă istorie de suferințe.

Încă pe când Academia se numia Societate academică, a însărcinat pe membrii săi Eliade-Rădulescu, Laurian și Massim cu redactarea unui Dicționar al limbii române; acesta a apărut în 1869, dar, deși are oarecare merite, eră chiar de atunci învechit.

Pentru a satisface cerințe mai moderne, a început la 1884 B. P. Hasdeu să publice *Etymologicum Magnum Romaniae*; dar lucrarea a fost croită în dimensiuni atât de mari, încât în curs de treisprezece ani au apărut numai trei volume, cari cuprind numai litera A și începutul literii B. Planul Dicționarului proiectat în 1897 de A. Philippide s'a arătat asemenea prea larg, și, după ce Philippide n'a voit să consimtă la o restrângere, Academia a însărcinat, la 1906, cu lucrarea Dicționarului pe profesorul dela Universitatea din Cernăuți Sextil Pușcariu. Cine a urmărit lucrările acestui învățat tânăr și energic, trebuie să admită, că Academia cu greu ar fi putut face o alegere mai potrivită. De când Pușcariu a luat conducerea, publicarea lucrării înaintează repede. Ea apare în fascicule de câte 5 coale, plănuită fiind trei volume cam de 800 pagini fiecare; prețul (întreaga operă costă 60 lei, iar în abonament numai 40 lei) trebuie socotit ca foarte moderat. Sunt puse în perspectivă cel puțin

două fascicule pe an, și această promisiune a fost până acum ținută. Dacă ținem seamă, că materialul trebuie mai întâi ales și pus în ordine, că în fiecare an trebuie corectate câte 10 coale des tipărite pe două coloane și de compoziția cea mai dificilă, și că cu toate acestea abia se poate găsi câte o greșală de tipar, trebuie să recunoaștem, că avem înaintea noastră o muncă vrednică de admirat.

În ce privește materialul, Pușcariu a putut utiliza extrasele lui Philippide; firește însă, că le-a completat și cu cercetările sale proprii; redactarea este în cea mai mare parte a sa, dar, cu deosebire în ceea ce privește neologismele, și-a asigurat și colaborarea altor învățați. Că planul dicționarului corăspunde într-o măsură cerințelor celor mai moderne, nu mai trebuie spus când e vorba de un bărbat ca Pușcariu.

După expunerile din introducere, principiile sale sunt în general cele din *Dictionnaire général de Hatzfeld-Darmsteter*. Dicționarul nu este menit numai pentru specialiști, ci are să servească oricărui om cult, care se interesează de limba română. După această normă s'a făcut alegerea tezaurului de cuvinte și a citațiilor. Prin urmare, după cum redactorul adesea ne asigură cu modestie, Dicționarul nu cuprinde întreg tezaurul limbii; dar cu toată această asigurare, în zadar am căutat lacune, afară doar de cuvinte cu totul învechite sau dialectale, cari în adevăr interesează numai pe specialist, — pe cari însă această știință să le găsească în glosare, — sau de cuvinte cu totul nouă, despre cari încă nu este sigur dacă vor obține dreptul de cetățenie în limbă.

Lucrările predecesorilor sunt utilizate în mod conștiincios, cu deosebire operele excelente făcute de Damé și Tiktin, cari altcum urmăresc cu totul alte scopuri și cu cari Dicționarul Academiei poate fi comparat tot atât de puțin ca și Littré cu Sachs. De altfel se înțelege de sine, că Pușcariu nu a copiat pur și simplu pe predecesorii săi, ci din contră i-a consultat cu critica cea mai severă.

A găsi punctul de plecare corect în alegerea materialului este pentru limba română mai greu decât pentru oricare altă limbă romanică, pentru că la Români limba literară n'a ajuns încă să fie cu desăvârșire fixată. Această problemă este cu deosebire dificilă la unele cuvinte, cari au în Bucovina alt înțeles decât în Moldova sau în Țara-Românească. Cu toate acestea, nu putem decât aprobă vederile cari au servit ca directivă la înregistrarea cuvintelor, cu deosebire a celor arhaice și dialectale. Și în privința citatelor autorul este condus de vederi deplin sănătoase. În general se silește să arete prima apariție a cuvântului, întrucât insuficiențele lucrării premergătoare permit aceasta.

La fiecare cuvânt-de-titlu este însemnată vocala accentuată; unde e trebuință, sunt adause și observații privitoare la formele gramaticale. Ortografia este a Academiei, nu numai pentru cuvintele din capul articolelor, ci și pentru citațiuni, o procedură pe care o putem numai aprobă, dată fiind înfățișarea caleidoscopică a ortografiei românești de mai înainte. Ci-

tațiile scrise cu litere cirilice sunt redate tot în această ortografie, iar formele dialectale în transcriere fonetică.

Punerea în ordine a înțelesurilor cuvintelor s'a făcut după dezvoltarea lor istorică. Lângă fiecare cuvânt-de-titlu s'a adaus mai întâi traducerea franceză, apoi o definiție românească, care de altfel devine, când e trebuință, o mică disertație istorică (d. e. la boier) sau etnografică (d. e. la anină). La prepoziții, conjunții, etc. Pușcariu renunță, se înțelege, la definiții, și se silește a lămurii înțelesul acestor mici cuvinte prin circumscrieri sau prin exemple alese cu îngrijire. Tocmai la aceste particule cu o nuanțare a înțelesului adesea greu de precizat se arată agerimea și conștiințiositatea minuțioasă a redactorului. Numai cine a făcut vreodată singur încercarea de a preciza rostul sintactic și semasiologic al unuia din aceste cuvinte mărunte și totuși adesea atât de importante înțelege câtă osteneală a costat redactarea articolelor despre a, acum, am, ba, etc.

Sfârșitul fiecărui articol al operei îl formează etimologia; aici Pușcariu s'a mărginit cu drept cuvânt numai la rezultatele sigure, renunțând să arete pe autorul explicării respective; numai la etimologii dubioase s'a arătat, întru cât acestea sunt în general discutabile, unde poate găsi cetitorul lămuriri mai amănunțite.

Execuția tehnică a operei nu lasă nimic de dorit. În mai multe locuri redactorul accentuează, că este vorba numai de o lucrare prealabilă și că o a doua ediție va fi făcută cu îmbunătățiri. Dacă-mi este permis să exprim o dorință, ar fi aceea ca noua ediție să fie înzestrată cu figuri (ilustrațiuni); într'un dicționar românesc, care trebuie să trateze multe fenomene culturale originale, pe care cetitorul străin nu le înțelege totdeauna exact, ilustrațiunile sunt mai necesare ca în oricare altul.

Dar și în forma ei actuală opera este o lucrare model; e în tot cazul cel mai bun dintre dicționarele editate de o Academie în oricare din limbile romane, o lucrare cu care redactorul, Academia și națiunea română au toate motivele de a se mândri.

Adolf Zauner,

profesor de filologie romanică
la Universitatea din Graz.

✻

Pictura bulgară. Dupăcum este cunoscut tuturor poporul bulgar a fost subjugat cinci secole de Turci. În întunerecul acestei sclăvii, n'a putut pătrunde nici o rază de lumină, care să lumineze poporul acesta și să-l împingă spre ceva frumos și ideal.

În întregul timp al sclăviei pictura bulgară fu reprezentată de niște icoane bisericești executate în atelierile unor pictori analfabeți din orașul Trevena.

Două decenii înainte de emanciparea poporului bulgar unii tineri, prin ajutorul societăților slavice au început să cerceteze academiile rusești, dar întorcându-se în patria lor se deziluzionau cu desăvârșire, negăsind aici teren de a se dezvoltă, se ocupau cu pictarea de icoane copiate mereu, reducând arta la meserie; se vestejeau, ca o floare neadăpată.

După liberarea Bulgariei se naște o eră cu totul nouă. Mulți tineri, cari simțiau vocațiune către artele frumoase, au plecat în țările civilizate a răsăritului și în deosebi în Italia și Germania, au studiat, și, întorcându-se în Bulgaria, au adus roadele muncii lor spornice. Inșă nici elementele acestea nu au putut produce destul, fiind numiți maestrul de desen, în școalele nou înființate și neavând destul timp să se ocupe cu pictura, fiind energia lor consumată pentru ale dascăliei.

Starea aceasta a lucrurilor a ținut până la anul 1896, când ministrul de instrucție publică în acelaș timp și literat Velickoff, după o luptă crâncenă în sobranie, a pus piatra fundamentală unei școale de arte frumoase.

La această instituțiune a fost aleși ca profesori doi pictori bulgari Märkvizka și Mitoff, pe acești oameni îi putem numi adevărați apostoli ai artei bulgare, căci ei au fost cei dintâi, cari au ilustrat în modul cel mai sincer și cu măiestrie iscusită obiceiurile originale și natura cea romantică și pictorească a Bulgariei.

După un an a fost chemat dela München pictorul celebru Iaroslav Vesin ca profesor al acestei școale, care cu priceperea lui pedagogică, cu caracterul său distins s'au impus tineretului bulgar, care se ocupă cu pictură, i-a grupat pe toți într'o societate, a început să se facă expoziții de pictură și încetul cu încetul s'a dezvoltat gustul artistic în public, care mereu alergă să admire expozițiile de pictură organizate de aceștia trei factori Märkvizka, Mitoff și Vesin.

Susnumita școală a fost încoronată cu un succes foarte frumos și dovadă este rezultatul care i-au dat pictorii tineri bulgari, foștii elevi ai acestei școale, cari au luat parte la pictarea bisericii Catedrală din Sofia alături de pictorii ruși, oameni cari erau deja cu un renume frumos.

Dacă cineva ar vizita această biserică, ar vedea că operele tinerilor pictori bulgari, nu sunt nici decum inferioare operelor pictorilor ruși.

În viitor sperăm că vom avea multe opere din partea acestor tineri artiști vrednici de admirat.

(D. N. Cabadaieff.)

8

Muzica bucureșteană din toamna aceasta. Orchestra Ministerului Instrucției publice, condusă de d-l Dimitrie Dinicu și-a deschis la Ateneu stagiunea de concert simfonice în 21 Oct. Un program bine alcătuit din expresiva poemă simfonică a lui Swendsen, din simfonia a 4-a de Mendelssohn, grandiosul concert „grosso” de Haendel și puternica uvertură din „Mireasa vândută” a lui Smetana, a fost fericit completat prin concursul baritonului nostru ardelean Nicolae Bretan-Brătianu, laureat al Academiei regale de muzică din Budapesta. Cu un glas bogat în intensitate, mai ales în sunetele grave, dulce timbrat, condus după voie de sinceritatea unui temperament aristocratic și vibrant de artă, cu o înfățișare scenică admirabilă, Brătianu a cucerit simpatia și aplauzele publicului muzical bucureștean. Și în „Wanderer” de Schubert, și în „Prinz Eugen” de Loewe, și în „Die

beiden Grenadiere” de Schumann — mai ales în aceasta din urmă, — arta de a „zice” și de a trăi cântecele, a arătat că baritonul nostru e un „diseur” și un interpretator dramatic superior. Bisat, artistul a cântat „Dorurile mele”, compoziție proprie pe versurile de Goga. Muzicaliți sinceri au regretat faptul că n'au putut auzi pe cântăreț într'un concert propriu.

Din Duminecă în Duminecă, simfonicele și-au urmat în rând cursul.

Violonistul Capet, profesor la conservatorul din Paris, de altfel executant puțin satisfăcător pentru cerințele unui titlu așa de ilustru — fin în nuanțe, dar lipsit de omogeneitatea timbrului și palid în coloritul expresiunii, — după ce a dat un concert anunțator împreună cu pianista Cella Delavrancea, fermecătoare și subtilă, a apărut ca artist „extraordinar” în ensemblul-orchestrei noastre. Concertul în „d” de Beethoven, o poemă delicată de Chausson — muzicant — poet francez, mort tânăr acum 10 ani — au manifestat vădit calitățile de nuanțator ale violonistului.

D-na Nadina v. Brandt, cântărează celebră la operele din Petersburg și Viena, soprana cu o întindere mare de voce, cu glas puternic și clar s'a produs la un alt concert simfonic în bucăți de Mozart, Grieg, Debussy și Rimsky-Korsakoff.

Simfonia „reginei” de Haydn, simfonia „neisprăvită” de Schubert, simfonia în c-dur de Mozart, aceea a 5-a în b-moll de Tschaikowski, uverturile „Coriolan” și „Egmont”, simfonie în c-dur de Beethoven (descoperită în 1911), alături de operele compozitorilor moderni: Goldmark, Rabaud, etc., au fost conduse cu prestigiu de d-l Dinicu, directorul orchestrei.

Sunt îmbucurătoare iubirea de muzică românească a șefului de orchestră și sprijinul puternic ce d-sa îl dă tinerilor compozitori români, chiar dacă aceștia comit opere slabe. D-l Robert Gerner, un muzicist român, care a studiat compoziția cu marele Vincent d'Indy la Paris, s'a produs cu o poemă simfonică „La soeur gardienne”, care nu e alta decât fostul „Empedocle”, respins acum un an dela concertele simfonice. Se pare însă că execuția poemei a fost impusă, căci nu se poate ca bunul gust al profesorului Dinicu să admită în concertele de Duminecă o așa aberațiune muzicală, o halucinație auditivă atât de departe de artă, de „realizarea și înfățișarea frumosului”! Un motiv melodic ridicul, o armonie, după autor, probabil, ipermodernă, pentru ascultătorii însă foarte supărătoare, orchestrație neorânduită și copilărească, o lipsă completă de expresie și de evocație. Cu drept cuvânt, după execuție, un ascultător la spatele meu îngână copleșit de oboseală mentală: Ce ți-am făcut, d-le Gerner, de mă chinuiești așa?...

La „Teatrul Comedia”, se cântă operele îngrijite de trupa înjhebată de d-l Bărcănescu. Elemente de valoare: comicii Tănase și Niculescu-Bassu, tenorul Stefan Ionescu, d-nele Miciora, Graur și Fărășan, fac deliciul amatorilor de muzică veselă și ușoară. În curând și trupa cealaltă de operele a d-lui Grigoriu la „Teatrul Liric”. Două trupe de operetă în Capitală!

Și acum vreo câțiva ani, abia se putea susține „Teatrul Național”, cu toată subvenția sa de stat!...

Societatea corală „Carmen”, condusă de maestrul Kiriac, sufletul muzicii populare românești din țară, și-a dat întâiul concert în luna Noemvrie. Programul, deși constituit în cea mai mare parte din autori străini și numai din patru coruri românești de Muzicescu, Vidu și Ganea, a fost cu drag acclamat de public. Se aude un svon rău: că societatea ar fi să se „aristocratizeze” în alegerea execuției corurilor; cu alte cuvinte, mai puțină muzică românească și mai multă muzică străină. Se poate? Noi nu o credem.

✽

(I. Borgovan).

Invățătorimea română din Sălăgiu. În Nr. 29 și 30 a. c. ai „Lucefărului” am dat o iconă a reprezentanților învățătoriei române din Sălăgiu și, arătând că aceștia sunt niște inconștienți periculoși, am accentuat necesitatea unei premeniri în sânul „Reuniunii învățătorilor români sălăgeni”, care de câțiva ani încoace merge spre prăpastie. Urmarea articolului meu a fost, că d-l Emil Pocola, vicepreședintele reuniunii și principalul exponent al mentalității hibride combătute de mine, a încercat să se apere, într-un articol din „Gazeta învățătorilor” (Nr. 5), dar, neputând combate nici un singur punct din acuzațiile mele multe și grave, a îngăimat o mulțime de fraze de o confuziune patologică, cari dovedeau, că bietul domn Pocola e într-o măsură și mai mare de compătimit, decum afirmasem eu. În același timp comitetul reuniunii a ținut o ședință anume în chestia desvărilor mele, după care a dat un comunicat, în care își arată „regretul”, că dizertațiile d-lui Pocola au produs „nedumeriri” („Gazeta învățătorilor” Nr. 6). Comunicatul e în doi peri; se vede că l-a redactat un comitet, în care erau oameni, ca d-nii Pocola, Ilie și Boțan.

Dacă lucrurile ar fi rămas numai la atât, de sigur că nu s'ar fi putut produce o schimbare în mersul reuniunii, decât foarte târziu. Iată însă, că Nr. 8 al „Gazetei învățătorilor” ne aduce „cântecul de lebedă” al d-lui Pocola, în care acesta, după ce arată, că „trebuie” să se retragă delă conducerea reuniunii, îngăimează un nou articol de confuziuni, cari arată ce mentalitate bolnavă se sălușuește în creierii d-sale. Același număr al „Gazetei învățătorilor” anunță, că și președintele și secretarul reuniunii își vor da demisia în scurt timp și că se va convoca cât mai curând o adunare generală extraordinară a reuniunii, în care se va alege un comitet nou.

E foarte bine așa! Dela comitetul de până acum nu se mai putea aștepta o îndreptare, deși el cuprindea și câteva elemente bune, cari bineînțeles, vor trebui să fie alese și în comitetul cel nou. Acest comitet va avea greaua dar frumoasa misiune de a desintectă atmosfera atât de nesănătoasă a vieții reuniunii și de a crea o atmosferă sănătoasă, care să facă posibilă o manifestare a tendințelor celor bune.

(Dr. G. Oprean).

✽

Fra Filippo Lippi. De multă vreme n'am mai publicat adausurile artistice după capod'operele picturii. În viitor ne vom da toată silința să le continuăm iarăș regulat. În acest număr publicăm Nașterea Mântuitorului de Fra Filippo Lippi. Întreg evul mediu — zice un critic de artă german — nu cunoaște arta profană, arta pământească. Artă stăteă în serviciul religiozii și se îngrijeă numai de proslăvirea sfinților. Donatello a dat mai întâi artei plastice o notă realistă, iar Masaccio a început să zugrăvească lucrurile așa cum sunt în natură, să introducă umbră și lumină, să dea impresia spațiului în tablouri. Un urmaș al lui Masaccio e Fra Filippo Lippi, care s'a format, zugrăvind frescurile din capela Brancacci și care pe la mijlocul veacului al XV-lea a făcut lucrări de seamă în domul din Prato. Se distinge mai ales prin coloristică și prin străduința de a individualiză figurile. Chipul nostru din capela Medici, în palatul Riccardi, e o dovadă a tendinței lui de a da o expresie și o mișcare figurilor. Calugărul „Frater Philippos”, — cum se icsăleă — poate fi mândru de această lucrare, care a servit de model școalei florentine. El zugrăvește o scenă pământească. O mamă ingenunche în fața unui copil naiv, care nu știe ce-i pe lume. În stânga apare surprins Ioan, iar deasupra lor lumina cerească a lui Dumnezeu, care binecuvântă cu amândouă mâinile, blând și milostiv. A dispărut deci Zeus fulgerătorul, pe care îl întâneam mai înainte în asemenea tablouri. Împrejurimea e încântătoare. Pictorul a căutat un colț de pădure liniștit și a așezat copilul pe un covor de iarbă și de flori. Razele soarelui licuresc domoș luminând figurile. Atmosfera e blândă, temperată, cum e în preajma pădurilor printr'a căror frunze se suricează lumina. Reflexurile de pe stânci dau vieță interiorului, împreună cu valurile părâiașului din stânga. Tonul fundamental al tabloului e umbros, mantaua Mariei e albastru deschis, iar copilul are culoarea vie a cărnii, așa că figurile principale ies în relief. La asta mai contribuie efectul de umbră și lumină, figurilor din față stau o lumină mai intensivă, celelalte într-o lumină mai temperată, iar peisagiul din fund e de tot întunecat. Fra Filippo Lippi prin acest procedeu reușește să fie unul dintre cei mai de seamă maiestri ai picturii plastice, care s'a cultivat mai ales de școala florentină din timpul Renașterii. Sperăm că în cursul anului viitor vom putea publică o reproducere în colorii după acest tablou, ca cetitorii noștri să poată admiră deplin arta lui Frater Filippo.

✽

Chestiunea naționalităților. Într-o broșură unguerească (A nemzetiségi kérdésről) d-l Vasile Goldiș se ocupă pe larg despre această problemă, care din punct de vedere științific e fost puțin studiată. D-l Goldiș tratează chestiunea pe baza materialismului istoric, întemeiându-se mai ales pe studiul lui Otto Bauer „Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie” (Viena, 1908) și pe recentul studiu al lui Jászó Oscar. Cartea nu cuprinde lucruri nouă, dar e un resumat bun — deși ne-complet — al chestiunii și se ocupă pe larg cu Românii

din Ungaria. Concluzia d-lui Goldiș e următoarea: Interesul monarhiei habsburgice, a dinastiei, a Ungariei și a naționalității maghiare e ca în Ungaria să li se asigure popoarelor nemaghiare cultura națională, libertatea politică și înaintarea materială prin instituții speciale.

Noi credem că materialismul istoric nu luminează și nu explică problema complet. Pe lângă factorii vieții economice mai sunt și factorii vieții sufletești, cari au contribuit la formarea și dezvoltarea naționalităților. Nădăjduim să putem trata într'un studiu mai mare chestiunea, dovedind ce rol au avut factorii sufletești în chestiunea naționalităților. Trezirea conștiinței naționale de pildă nu se poate explica numai cu ajutorul materialismului istoric. Ea rezultă dintr'un proces sufleteș specific, coordonat procesului vieții economice.

D-l Goldiș fără îndoială face un bun serviciu Românismului cu studiul d-sale, din care pot învăța mult și cărturarii noștri.

„Lumina Nouă”. Dela 1 Noemvrie apare în București o nouă foaie săptămânală a partidului național-democrat de sub conducerea d-lui N. Iorga. Programul foii, formulat de d-l D. Tomescu, prietinel și colaboratorul nostru, e următorul: „Plecând dela convingerea că o națiune este o conștiință care se coboară neîntrerupt în forme de civilizație și de cultură, vom năzui totdeauna să precizăm, care sunt elementele morale cele mai firești pe care trebuie să așezăm conștiința societății noastre. Din marele haos în care ne sbatem astăzi, vrem să desfacem și să accentuăm principiul dela care poate să pornească o dreaptă orientare a sufletului nostru românesc. E singurul principiu, care mai are dreptul să vorbească astăzi: „principiul doctrinei naționaliste”. În foaie se publică conferințe și discursuri de d-l N. Iorga și articole de politică militantă.

După cum suntem informați în București încep să sufle vânturi de primenire a conștiinței naționale, care în curând se va manifesta într'un organ mare de propagandă. E timpul suprem ca toți cei buni să-și deie mâna pentru a da viață idealurilor naționale.

Nașterea și moartea materiei. D-l Victor Anestin face un real serviciu culturii românești, publicând în „Biblioteca pentru toți” esența teoriilor lui Gustave le Bon privitoare la nașterea și moartea materiei. Principalele puncte din aceste teorii sunt următoarele: „Materia moare de bătrânețe și toate forțele ce le vedem: căldură, lumină, electricitate etc., nu se datoresc decât energiei intraatomice, care rezultă din desagregarea atomilor. Energia aceasta, care s'a strâns în atomi din timpuri necalculabile, acum începe să se împrăștie, mai repede la substanțele radioactive, mai încet la toate celelalte corpuri. Universul e pe cale de desagregare și numai acestei desagregări i se datoresc toate forțele de astăzi. Odată atomii distruși, energia nu mai există și nici forțele în chestiune. Totul se reîntoarce în eter, care astfel e în strânsă legătură cu materia ce se formează chiar din sânul lui”.

Cărticica tradusă de d-l Victor Anestin trebuie citită de toți cei ce vreau să fie în curent cu teoriile moderne și cari țin să aibă o cultură generală.

„Biblioteca populară a Asociațiunii”. E una din cele mai norocoase fapte culturale ale primei noastre instituții culturale. În cursul celui dintâi an de existență (1911) a fost abonată de aproape 11 mii de cetitori, dintre cari opt mii au fost țărani. În anul 1912 numărul abonaților, cari sunt considerați ca membri ajutători ai Asociațiunii, a trecut peste 12 mii. În anul viitor sperăm, că numărul cetitorilor ei va fi și mai mare, mai ales dacă domni preoți și învățători dela sate își vor implini datoria culturală de a atrage atențiunea țărânilor asupra ei. Îndemnăm pe toți să lucreze din toată inima pentru răspândirea „Bibliotecii populare a Asociațiunii”, făcând cel mai mare serviciu politicii noastre culturale.

Figuri contemporane din România. A apărut coala 32 din cunoscutul și răspânditul dicționar biografic, ilustrat „Figuri contemporane din România” publicație periodică de sub direcțiunea d-lor Nerva Hodoș și René C. Polysu cu următorul sumar bogat:

Biografiile d-lor: Grigore Buiuciu, avocat și directorul Creditului funciar urban din Iași; d-l Dr. Paul Bujor, profesor universitar din Iași; d-l Bujoreanu I., publicist; d-l Bujoreanu Nicolae, mare proprietar și fost senator; d-l Bulandra Tony, cunoscutul și apreciatul artist al Teatrului național; Dr. Bunea Augustin, fost canonic în Blaj și scriitor; d-l Bunea Aurel, mare comerciant și membru al camerei de comerț din Galați; Familia Burada din Iași; d-l Ioan T. Burada, profesor universitar și prim-președinte al curții de apel din Iași; Teodor B. Burada, decedat și Burada T. Teodor, juriconsult, arheolog și muzicant.

Printre portrete cităm acelea a d-lor Grigore Buiuciu, Paul Bujor, Bujoreanu Nicolae, Bulandra Tony, Bunea Aurel, Burada Ioan, Burada Teodor și d-na T. Burada.

Coala, conținând opt pagine, se vinde cu un leu și se găsește la principalele librării din țară și capitală.

Pentru orice comunicări sau informațiuni a se adresa la redacția și administrația „Figuri contemporane din România”, în strada Italiani 19, București.

Însiră-te mărgărite. D-l Domide își publică simpatice compoziții, pe care am avut și noi ocazie să o ascultăm. E o compoziție reușită, care ar trebui să se cânte de reuniunile noastre de muzică. Dreptul se poate obține dela autor prin cumpărarea partituri de pian și a vocilor de cor. Compoziția se vinde la toate librăriile. O recomandăm cetitorilor noștri.

Restanțierul. S-ar putea scrie un articol de moravuri sociale despre acest soi de oameni a căror neam începe să se prăsească într'un mod îngrijitor. Toate ziarele și revistele noastre se plâng împotriva

lor. Dar se plâng înzadar, căci restanțierul are inimă de piatră și urechi infundate. Când îi ceri abonamentul nu te-aude, nu te cunoaște. Ba face și pe supăratul, că ce-i tulburii tihna lui de restanțier. Să-ți pară bine că binevoeiește a-ți primi publicația ce i-o trimiți. Cu plata nu se ocupă — o va plăti el, când i se va uri de titlul de restanțier. Ce-i pasă lui că tu, editor, ai să plătești tipar, hârtie, colaborări, expediție etc. Restanțierul e o adevărată plagă pe capul bietelor ziare și reviste dela noi și ce-i mai curios îl întâlnim mai ales în clasa frunțașilor. Nu putem înțelege ce simț poate avea omul, care ține să păgubească și să incurce perioadicele noastre, neplătind la timp abonamentul cu care e dator îndată ce primește revista sau ziarul ce i se trimite. Ar fi timpul suprem ca editurile să introducă și la noi sistemul european de a nu mai da publicațiile pe așteptare și de a desființa o rușine a societății noastre, care se numește domnul restanțier.

.....

Poșta redacției.

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

V. Br. Versurileург... dovedite fără îndoială un talent, care merită să fie încurajat. Publicăm:

Cântec.

Neinovate vioarele
Își frâng în freacă lung suspinul,
Când un tropar de îngropare
Îngână abătut molinul.

Slios, cu genele oernte
Privesc din preajma lor în zare
— Sărmana inimă ntristată
Tu nu ai nici o sârbațoare.

Vă rugăm să ne mai bateți la ușe.

.....

Bibliografie.

Goldiș László, *A nemzetiség kérdésről*. Arad, 1912. Prețul: 1 cor.

Sacher Masoch, *Fiul iubitei*, trad. de I. Constantinescu-Delabaia, „Biblioteca Lumina” Nr. 30. Librăria nouă, București, 1912. Prețul: 30 bani.

Lucian Bolcaș, *Străina*, piesă în 4 acte. Edit. proprie. Beiuș, 1912. Prețul: 1 cor. 60 bani.

M. Sadoveanu, *Bordeenii și alte povestiri*. Edit. Minerva, București, 1912. Prețul: 2 lei.

Zaharie Bărsan, *Sirena*, piesă în 4 acte, *Jurământul*, piesă într'un act. Editura Lucian Bolcaș. Beiuș, 1912. Prețul: 2 cor.

Dr. Silviu Dragomir, *Contribuții privitoare la relațiile bisericii românești cu Rusia în veacul al XVII-lea*. Extras din „Analele Academiei Române”. Seria a II-a. Tom. XXXIV. București, 1912. Prețul: 2 lei.

G. Vâlsan, *O fază în popularea Țărilor românești*. Extras din Buletinul societății geografice române. An. 1912. București, 1912.

Al. Dimitrescu-Aldem, *România în Transilvania sud-est european*. București, 1912.

Dr. Avram Sădean, *Apostolatul primilor profesori ai preparenției noastre*. Arad, 1912. Prețul: 60 fil.

Victor Anestin, *Romanul Ceriului*. Astronomie pentru toți. „Biblioteca pentru toți” Nrii 775—776. Prețul: 60 bani.

Ioan Marinescu, *Die stoischen Elemente in der Pädagogik Senecas*. Tesă de doctorat. München, 1911.

Simeon Popescu, *Cartea țaranului român pe anul 1913*. Caransebeș, 1912.

Dr. G. Murgoci, *Excursiune geologică în Valea-Oltului*. București, 1910.

Elena Farago, *Pentru copii*. Versuri. Editura tipografică „Ramuri”. Craiova, 1912. Prețul: 1 leu.

Adrian Maniu, *Figurile de ceară*. Poeme în proză. București, 1912. Prețul: 1 leu.

Daniil D. Grauf, *Cultivarea viei, manuarea vinului, morburile și vindecarea lor*. Șimleu, 1912. Prețul: 2 coroane.

Dr. Constantin Lacea, *Manual de limba germană*. Partea I și II. Ediția III. Brașov, 1912. Prețul: 2 cor. 40 fil.

Carmen Saeculare, (1862—1912). Memorial jubilar al societății academice „Petru Maior”. Budapesta, 1912. Prețul: 1 cor. 50 fil.

I. C. Torouțiu, *Chipuri*. Cluj, 1912.

Preotul Teodor Bălășel, *Sfânta Duminecă*, poezii populare române. Vălenii de munte, 1911. Prețul: 20 fileri.

Calendarul Săteanului pe anul 1913. Editura W. Krafft. Sibiu, 1912. Prețul: 30 fileri.

Amical Poporului. Calendar pe 1913. Editura W. Krafft. Sibiu, 1912. Prețul: 70 fileri.

Ermil Borcea, *Poznașul*. Calendar umoristic ilustrat pe 1913. Editura W. Krafft. Sibiu, 1912. Prețul: 60 fileri.

I. Ursu, *Cauzele dezastrelor noastre*. Arad, 1912.

Vasile V. Haneș, *Românii din Țara Oltului*. București, 1912. Prețul: 1 leu.

Artur Goroveiu, *Filozofia Babelor*. Extras din „Șezătoarea” vol. XIII. Fălticeni, 1912.

Scoarțe pentru „Luceafărul”.

Onorații noștri abonați, cari doresc să aibă scoarțe pentru „Luceafărul” pe anul 1912 sunt rugați a ne trimite în cursul lunei Ianuarie 1913, suma de 2 Cor., deodată cu reînnoirea abonamentului pe 1913. Scoarțele se comandă numai după numărul cererilor, și se vor expedi din partea administrației în cursul lunei Martie 1913.

Administrația.

Aviz abonațiilor.

Toți abonații revistei noastre, cari nu ne-au achitat încă sumele ce ne datorează, deși i-am rugat în repețite rânduri și în fel și fel de forme să-și plătească datoria, sunt rugați din nou să binevoiască a ne trimite suma cu care restează, fiindcă altfel vom fi siliți a le sistă revista și a-i împrăsuă. E ultimul apel ce-l facem abonațiilor renitenți, și nu înțelegem cu ce le-am greșit de caută să ne păgubească.

În viitor revista li se va trimite numai celor ce-și achită abonamentul înainte pe un an sau pe o jumătate de an.

Abonamentul face:

Ediția simplă

În Austro-Ungaria:

1 an . . . 20 cor., 6 luni . . . 10 cor.

Pentru preoți, învățători și studenți:

1 an . . . 16 cor., 6 luni . . . 8 cor.

În România și străinătate:

1 an . . . 26 cor., 6 luni . . . 13 cor.

Ediția de lux

În Austro-Ungaria:

1 an . . . 26 cor., 6 luni . . . 13 cor.

În România și străinătate:

1 an . . . 32 cor., 6 luni . . . 16 cor.

La dorința mai multora am introdus din nou ediția de lux, în care, fiind tipărită, pe hârtie cromo, ilustrațiile ies cu mult mai bine. Încolo nu diferă de ediția simplă, care e tipărită pe hârtie velină, anume aleasă pentru ilustrații.

În cursul anului revista noastră va scoate mai multe numere speciale, închinată fie câte unui pictor, fie artei populare, fie unei chestiuni de actualitate.

În caz când revista noastră va fi în deajuns sprijinită va mai publică:

1. Patru, eventual mai multe adausuri în color și mai multe adausuri cromolitografiate după opere de artă.

2. Patru adausuri muzicale, pe cari le cunoșc cetitorii noștri.

3. Un supliment, în care vom introduce varietăți, anecdote, glume, jocuri de șah ghicitori, o rubrică a modei și sfaturi practice din igienă, bucătărie etc.

Ca să realizăm acest program vast, avem lipsă de cel puțin 4 mii de abonați — cari plătesc regulat. — E deci în interesul cetitorilor noștri să răspândească revista noastră, ca să primească o revistă cum nu a mai fost și nu este la noi Români. O adevărată revistă pentru familii.

Pentru partea literară, artistică și informativă avem angajați pe cei mai de seamă scriitori ardeleni și din România. Această parte nu va lăsa nimic de dorit.

👉 Premiile revistei „Luceafărul“.

Revista noastră va da tutu ror abonațiilor cari își vor achită abonamentul în cursul lunii Ianuarie 1913 cărți și reproduceri artistice în preț de 5 cor.

Între cărțile pe cari le vom trimite franco cetitorilor noștri e și noua carte a d-lui Octavian Goga, Insemnările unui trecător, care se vinde cu 3 cor. Intre reproducerile artistice sunt tablouri din pictura clasică și românească.

Ceice nu achită abonamentul în cursul lunii Ianuarie 1913 nu mai au dreptul la aceste premii.

Rugăm pe toți binevoitorii revistei noastre și a culturii românești să răspândească „Luceafărul“.

**Administrația revistei „Luceafărul“
Sibiu (Nagyszeben).**

LUCEAFĂRUL

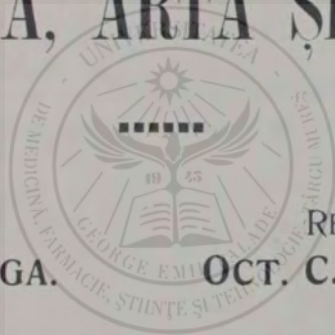
REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

PENTRU

LITERATURĂ, ARTĂ ȘI POLITICĂ.

DIRECTOR :
OCTAVIAN GOGA.

REDACTOR :
OCT. C. TĂSLĂUANU.

ANUL XI.

1912.

SIBIU.

TIPĂRIȘUL LUI W. KRAFFT.

Cuprinsul

anului 1912.

I. Poezii.

	Pag.		Pag.		
BĂRȘAN ZAHARIE,	De demult	425	HODOȘ SANDU A.,	Mărturisire	273
BORCIA I.,	Pelev și Tetis	15	"	Fragment	491
"	Sonet	236	"	Spovedanie	549
CĂLUGĂRU ALICE,	Colindă	52	IOSIF ST. O.,	Cântecelor	3
"	Cântec străin	104	"	Se 'ntorc iar zilele noroase	65
"	Rugă Soarelui	198	"	Cântec de primăvară	104
"	Cântec de ploaie	381	"	Sonet	212
"	Visul	532	"	Cântec	331
CATULLUS,	Ca doi străini	351	"	Strofe, Într'o seară de bal	348
"	Cântec	372, 419	R. MOLDOVAN C.,	Unei călătoare	142
"	Departé	383	"	La cruce de drum	142
CUNȚAN MARIA,	La castelul dintre brazi	7	MUNTEANUL C. GEORGE,	O seară tristă	142
"	De-acasă	47	"	Într'o seară	550
"	Icoane	89	"	Cântec	541
"	Cântece, 110, 127, 167, 181, 250, 270, 547, 589		MURĂȘANU T.,	Noapte	149
"	Te iubesc	233	"	În ograda unde-s azi	246
"	Paști	248	"	Cântec	496
"	Sonete	318	A. N.,	Ideală	541
"	Prietiniei	324	"	Cântec	556
"	Scrisoare	340	"	Taci	761
"	Doine	372	F. OLTEANU A.,	Din viață	589
"	Poveste	411	"	Cântece	268
"	Se duc voinicii	442	"	Sonet	288
"	Cântec de leagăn	450	"	Scrisoarea ta	20
"	Despărtirea	507	"	Pace	106
"	Spune-mi	631	"	În drum	367
"	Strofe neisprăvite	724	PAPAZISU P.,	Sonet: În țara ta	697
"	Poezie	732	PĂRVULESCU I. N.,	Rugăciune	127
FĂRĂȘO ELENA,	Incheiere (traducere)	233	"	Cântec	173, 284
"	S'a dus și noaptea asta	242	"	Singură	318
"	Copii câtră moș Crăciun	766	"	Învieria	321
FLORESCU MARIA,	Dor	112	"	Dragoste, Vecernie	430
GEORGE VAS. AL.,	Toamnă	623	"	Scrisoare	544
GOGA OCTAVIAN,	Păcat	47	"	Pribeag	686
"	Comoara	83	PAVELESCU CINCINAT,	Epigrame	112, 123
"	Sacul	163	PITIȘ ECATERINA,	Sonet	20
"	Eu știu un basm	177	"	Cântece 372, 385, 415, 464 611,	749
"	Poetul	196	RADU A.,	Unei artiste	315
"	Oameni	219	ROȚICĂ O.,	Te-am văzut aieva	70
"	Scrisoare	297	"	Iubirea mea	236
"	Tăcerea ta	348	"	Tot inimă nebună	333
"	Te du	370	"	Cântec de primăvară	470
"	Vorbeau azi noapte două ape	394	SĂULESCU M.,	Aseară	65
"	Mare moartă	549	"	Iulie	300
"	Din umbra zidurilor: Ziua, Mama, Cinqecento	575	"	Postumus	306
"	În suflet simt o teamă cum s'așterne	676	"	În mine	396
"	Toamnă nouă	715	SOROCU I. U.,	Epigonul	270
GEORGIAN GEORGE,	Pe Golgota	462	"	Cătră Sulpicia	284
HODOȘ SANDU A.,	Cântec trist	47	"	Oaspe drag	761
"	La castelul vechiu	137	YORICK,	Cronica mea	40
			" * * *	Poezie populară	147
			" * * *	Poezii populare din Basarabia	689

II. Proză.

	Pag.		Pag.
a) Roman, nuvele, schițe și povestiri.			
AGĂRICEANU I.,	Povestea unei vieti (roman) 10, 48, 73, 90, 110, 135, 150, 168, 182, 199, 220, 234, 251, 271, 282, 307, 322, 335, 352, 373, 383, 402, 415, 431, 448, 468, 510, 551, 595, 632, 693, 732, 767	DRAGOMIR DR. S.,	Primejdia episcopiei gr.-cat. maghiare 542
"	O zi veselă 4	"	Cei duntăi îndrumători ai po- litice românești în Ardeal 81
"	Ceasuri de seara 544, 755	DRAGNEA RADU S.,	Fragment din «Critica rați- unei pure» 621
AGROTUS,	Liniste (Fărămituri) 53	DURNOWO N.,	Rusia și rasboiul din Balcani 687
"	Trandafirul și cartofii 219	D. S.,	Răpirea Basarabiei 394
"	Fărămituri 14, 300	E. A.,	Din țara dolarilor 19
BORGOVAN IOAN,	La Gheorge Enescu 287	GHIBU DR. O.,	Școala românească din Un- garia în anul 1911-121, 145, 166, 178
CARAGIALE I. L.,	Amici 460	"	După zeci ani 1
CASABAN ALEX.,	Un moft 105	"	Starea materială a preoților și protopopilor noștri 281
CIOFLEC V.,	Piatra 16	G. E.,	A murit Caragiale 458
CIOȚORI D. N.,	Toamnă, de August Strindberg 379	"	Cum mor amintirile 377
CHIRU-NANOV I.,	Tănuu 577	"	Sângele nostru 409
CIURA ALEX.,	Bătrânii 164	LAIȘ I. T.,	Politică și entuziasm 437
"	Visul Cezariului 242	LUPAȘ DR. I.,	Ioan cav. de Pușcariu 107
"	Văduva poetului — scrisoare unei doamne — 247	"	Gheorghe Barițiu 361
CRUDU TIBERIU,	De pe la noi, ce-a fost odată 426, 443	"	Gheorghe Barițiu și «Asocia- țiunea» 569
"	La moșu Constantin 349, 367	MINAR OCTAV,	Alexandri și Eminescu 345
"	Dintro glumă 66, 85	"	Conta și Eminescu despre Ba- sarabia 397
"	O iconă a vremii 611	NEGRU VENIAMIN,	Aatorul lui Chicoș Rostoganu Invățătoria română din Să- lagu — Note critice, cu prelul unei adunări în- vățătoarești — 582, 625
"	Bătăbia dela șase Septem- vrie 1877 677	OPREAN DR. G.,	Miscarea cooperativă 214
ENESCU, I.,	«Hoții» la Brașov 316	"	Reînchegarea partidului na- țional 722
FRUNZĂ I.,	Cel din urmă cavalier 333	OSVADA VASILIE C.,	In epoca serbarilor națio- nale 530
GALIUS M.,	Fabule revăzute 402	PĂDURE GH.,	Probleme interne 8
GORUN ION,	La încercarea norocului 84	"	Grupări și idei politice 21, 41, 71, 128
IRMESCU-CÂNDEȘTE I.,	Moș Udriște 180	POP G.,	Grigore Alexandrescu 745
LECCA IRINA GH.,	Creșterii 548	PUSCARIU DR. SEXTIL,	Stagiunea teatrală 1911/12 441
LUNGLIANU MIHAIL,	La Denii 124	"	Problema pesimismului 497
MARIAN LIVIU,	Pe fundul cupei 212	"	Spre un ideal 649
"	Clipa fericirii visate 726	REDACȚIA,	Păcate naționale — Atentul deputatului Dr. Alex. Vaida- Voevod împotriva poetului O. Goga — 101
MIHAILESCU C. N.,	O protecție 624	"	Cuvântul nostru, asupra schim- bărilor politice dela noi 209
MOLDOVAN CORNELIU,	Serbare mistică 196	TĂSLĂGANU OCT. C.,	Monarchia habsburgică și Rusia 714
NEGRU VENIAMIN,	Strămoșii 413	ULYSSE,	Atentul dela Oradea-mare 161
"	Corsetul 750	VLARUȚĂ A.,	Caragiale 465
PĂTRĂȘCANU D. D.,	Moștemirea lui Docan 537	V.,	E rândul nostru acum 609
SADOVEANU MIHAIL,	Toma 44	"	Caragiale 141
"	Povestea cu privighetoarea 762	"	† Dr. Ioan Borgia 194
SANDU-ALDEA C.,	Pe Mărgineanca — Frag- ment — 225, 243, 301, 492	"	Note oportuniste în politica noastră 265
SAVEL VASILE,	Glasul sângelui 143	UN STUDENT,	Studentimea noastră 298
STANCIU VICTOR,	Cum vin oaspeții caselor no- stre în vilegiatură? 319	"	Sinoadele eparhiale 313
STOICA G.,	Spionii 486	"	Statele din Balcani 652
THEODORIAN CATON,	Ce m'a chemat 268	"	Un popas în Bucovina 690
TOFAN EMIL,	Dragostea cocoșatului 381, 399	"	Părerii despre rasboiul din Balcani 698
"		"	Dr. Valeriu Traian Frentiu 759
		"	O pagină din Carlyle 329
b) Studii și articole.			
ARGINTEANU ION,	Macedo-Români 666	AGĂRICEANU I.,	Locuri vacante 590
BARBULESCU ILIE,	Literatura bulgărească actuală 729	"	Ce nu se poate spune 716
BOGDAN-DUICĂ G.,	Ovreei — Teoria lui Werner Sombart — 229		
CARAGIALE I. L.,	O Scrisoare a lui Caragiale 467		
CHENDI IL.,	Vieța hterară în 1911 — O privire generală — 61		
CIOȚORI D. N.,	August Strindberg 371		
CONSTANȚE C. S.,	Albania și Albanezii 670		
CORBUL A.,	Intru gloria lui Jean-Jacques Starea socială a Românilor basarabeni 688		
COSTESCU IOAN,	Iacob Murășianu 773		
C. T.,			

c) Teatru.

BĂRSAN Z.,	Se face ziua	Pag.	474
EFTIMIU VICTOR,	Fragment din »Cocoşul ne- gru«	148,	249
NEGRU VENIAMIN,	Visuri bolnave		331
"	Păcatul		285

MATEIU DR. I.,	Georg Müller, Die ursprüng- liche Rechtslage der Ru- mänen im Siebenbürger Sachsenlande	Pag.	560
MIHĂILESCU V.,	N. Bănescu: Un poème grec vulgaire relatif a Pierre le Boiteux de Valachie		638
TOMESCU D.,	Émile Faguet: L'art de lire		152
"	Ch. Lalo: Introduction a l'Es- thétique		602
"	Dr. Gustave Le Bon: Psiho- logia politica		451
"	Almanacco del »Coenobium«		386
"	Émile Faguet: Le Culte de l'incompétence . . . et l'hor- reur des responsabilités		24
"	Felix Le Dantec: L'Egoïsme base de toute société		274
"	Ernest Bovet: »Lirism, Epe- pete, Dramă«		53
THEODORIAN CATON, ROŞCA DR. P., DEM. ŞOIMU TRAIAN G.,	La masa calcului		113
"	Elemente de metafizică . 186,		200
"	Volbură Poiană »Spre viaţa« poezii		557
SPĂTARU DAN,	Marele lexicon Révai		636

d) Dări de seamă.

A.,	Dumitru C. Moruzi »Pribegi în țară răpită«	561
CIURA AL.,	Serbările dela Blaj, 1911	560
BOGDAN-DUCĂ G.,	Walter Friedensburg: »Cam- illo Cavours«	94
MATEIU DR. I.,	Dr. S. Dragomir: Corespon- dența episcopului Gherasim Adamovici și mișcarea de emancipare a clerului și poporului românesc în 1791	520
"	Tid. Bud, Date istorice despre protopresbiteratele, paro- chiile și mănăstirile rō- mâne din Maramurăș din timpurile vechi până în anul 1911	559

THEODORIAN CATON, ROŞCA DR. P., DEM. ŞOIMU TRAIAN G.,	SPĂTARU DAN,
---	--------------

III. Cronici.

a) Religie, Biserică.

LUPAS DR. I.,	O problemă religioasă	26
R.	Episcopia gr.-cat. maghiară	154
" * * *	Sinoadele eparchiale	276

EVREI și literatura rom.	204
După zece ani	34
De vorbă cu Anatole France	114
Geografia balcaniană	138
Mișcarea dramatică în Franța	258
Despre Georges Courteline	324
Despre gustul literar în Franța	643
Scrisoare	454
Gerhart Hauptmann	737
Cu prilejul unei anchete lere- rare	435
Curente literare în literatura română	561
Poetul I. U. Soricu și Ar- dealul	523
Dintr'un carnet	357
Pentru Ilarie Chendi	707
Statul și literatura	173
Viitorul versului	155
Caragiale și critica literară	470

b) Educație, Școală.

GHEBU DR. ONISIFOR,	Activitatea extrascolară a în- vățătorimii noastre	97
"	Chestiuni și probleme școlare	28
SIMĂ O.,	Ce e »educația patriotică« în Ungaria?	260
"	Respectul legilor școlare	277
OPREAN DR. G.,	Gazeta învățătorilor	645

GIORDI IL.,	GIORDI AL.,
CORBUL ADRIAN,	CUSTAN, MARIA,
FOI T.,	DIMITRIU-ŞOIMU TRAIAN G.,
DRAGNEA RADU D.,	E. A.,
LOVINESCU E.,	SIMIONESCU-RĂMNICEANU M.,
STRAJAN M.,	STRAJAN M.,

c) Filozofie.

ROŞCA DR. P.,	Ce este Filozofia?	75
"	Însemnătatea filozofiei la noi	29
STRAJAN M.,	Despre spiritism	189

d) Istorie.

B. I.,	Tractatul de pace dintre Italia și Turcia	642
DRAGOMIR DR. S.,	Audiența românești la Țării Rusiei în veacul al XVII	31
"	Știri nouă despre mitropo- litul Dosoftei al Moldovei	522
LUPAS DR. I.,	O sută de ani dela nașterea directorului Gavril Muntean	263
"	O lămurire — Suplex libellus Valachorum și Gherasim Adamovici —	563
L. I.	O scrisoare a Doamnei Elena, soția lui Matei Basarab către domni din Sibiu, 18 Maiu 1653	406
M.	Greșeli regretabile	237
MATEIU DR. I.	Conferența d-lui Dr. I. Lupas	309
MYGUR GH. D.,	Boierii din trecut	777
" * * *	Statua lui Cuza-Vodă	422

f) Artă.	Expoziția pictorului Mützner	191
"	Cina lui Lionardo da Vinci	256
"	Madonele florentine ale lui Raffael	35
"	† Octavian Smighelschi	706

g) Științe naturale și culturale.

BLAGA TIT LIVIU,	Șuruburi în apă și în aer	157
CORBU T.,	Eugen Brote	774
CORBUL ADRIAN,	Pictorii futuristi. Casa lui Cor- neille. Casa poezilor la Paris. Divorțul lui Edmond Rostand	174
M.,	Muzeul fletic din Jena	453
STANCU V.,	Cuib de rândunică	33
"	Spre al șaselea continent	77

	Pag.		Pag.
h) Economie.			
ENESCU I.,	Sistemul cooperativ și aplicarea lui	139	Concertul de Crăciun al societății »Carmen«
E. I.,	Albina	205	Conferința episcopilor uniți
LĂPĂDATE I. I.,	Chestiuni economice	56	Conferința învățătorilor gherlani
T.,	Băncile populare din România	358	Contrații din Regat
* * *	Cooperativele sătești	358	Congresul național-bisericesc al metropoliei române-ortodoxe din Ungaria (C.)
i) Politică.			
BRAD IOAN,	Răsboiul din Balcani	639	Consevența »Gazetei«
G. E.,	Adunarea dela Alba-Iulia	405	Cooperativele sătești
LAIS I. T.,	Politică și entuziasm	437	Cooperative sătești
S. O.,	Pacea dela Făgăraș	341	Cooperative sătești
V.,	Puterea idealului	604	Cooperative sătești
l) Cronică bucareșteană.			
GORBUN IOAN,	Cronică bucareșteană	57	Criza bisericească din România și moartea episcopului de Argeș
»	Sărbătorirea lui Caragiale		Cultura artistică în școală
»	Agitații politice	222	Cultura românească în Maramuraș
»	Vieața politică. Stagiunea teatrală. Jocul de-a revistele	292	Cum se răzună »Gazeta«
m) Vieața culturală.			
LAIS I. T.,	Știri din Bucovina: Darul d-lui Al. Vlahuță. P. Liciu. Aurel Vlaicu	389	Cum gândesc alții
»	Unitatea noastră culturală	735	Cum se face educația tinerimii maghiare
PUSCARIU DR. ȘKUTIL,	România din Bucovina	775	Cum scriă Bolhuteanu?
SENIN,	Scrisoare din Beiuș	708	Cursurile dela Valeni
T. O. C.,	Despărțământul Giurgeu al »Asociațiunii«. Sfințirea bisericii din Deda	420	Datoria morală a Bulgariei către România
n) Însemnări.			
Actualitatea și revistele	58	De strigis quae non sunt	224
Almanahul societății scriitorilor români pe anul 1912	280	Declarație (Redacția)	206
Amorțea	360	Dela adunarea »Asociațiunii«	648
Anarchie	608	Dela concertele simfonice	120
Anuarul școlară din Feldioara	140	Delavrancea în Academie	407
Anunț	680	Dicționarul limbii române (Adolf Zauner)	778
Arhiducele Leopold Salvator	376	Din lumea nouă	360
Arta populară în Austria și Ungaria	37	Domenico Ghirlandaio	359
Așa să mor	527	Drama română	606
Aschii	392	Entuziasm și critică	119
† Aurel Berari (I. T. L.)	440	Educația Hurmuzachi	712
Bănci sătești	527	Epigramele lui Cincinat	120
Bătăie cu flori	440	Episcopia gr.-cat. maghiară	176
»Biblioteca populară a Asociațiunii«	782	Episcopia gr.-cat. ungurească	296
Biblioteca școlară	100	Epoca interviurilor	237
Biserica Bucoveninilor	295	Ervin Frantuz-O! Densușianu	343
Bustul lui Ioan Maiorescu	118	Expoziția de piatră Anton Ventzel	711
Cantine școlare	278	Expoziția doamnei Cosma	192
† Caragiale	455	Expoziția d-nei Cosma	240
Cauzele înfrângerilor turcești	742	Expoziția de industrie casnică românească	176
Căminari studențești	344	Expoziția pictorului M. Teișanu	176
Cântăreții noștri	528	Felicitări	296
Centenarul nașterii lui Gheorghe Barițiu	120	Figuri contemporane din România	782
Centenarul nașterii lui Barițiu	328	Filozoful Brătescu-Voinești	327
Centenarul seminarului din Arad	711	Floriile Dalbe	423
Chestiunea naționalităților	327	Foiletoane	456
Chestiunea naționalităților	781	Fra Filippo Lippi	781
Cine-i »Gazeta« care moralizează?	360	Funerariile lui Caragiale	739
Ciobul	608	Gheorghe Enescu (I. B.)	293
Cocoșul negru	208	Goga în temniță	159
Comitetul național	526	Hagi Tudose	566
Concertele Sasilor	456	Incidentul Vaida-Goga	118
Concertul lui Ionel Crisân	568	Incidentul Vaida-Goga	140
Concertul societății »Carmen« în București	37	Incipientul	606
Concertul d-soarei Ana Voileanu	207	Inșiră-te mărgărite	782
Concertul Gheorghe Enescu	207	Invățătorii gr.-cat. din Bihor	343
		Invățătorimea română din Sălaj	781
		† Dr. Ioan Borcea	206
		† Ion cavaler de Puscariu	60
		Isprăvile lui Păcală	743
		Iubileul de 50 ani al societății »Petru Maior« (A. Esca)	277
		Iubileul »României Junce«	80
		»La revue roumaine«	280
		Lemaitre despre Chateaubriand	119
		»Lex Apponyi«	391
		† P. Liciu	311
		Lucrarea dramatică a d-lui G. Diamandy (C. Georgescu Monteanu)	566
		»Lumină nouă«	782
		Ma întorc târziu	440
		Martirii dela Orade	455
		Memorial Tăuților	206
		Miscarea »pedagogică la Români în anul școlar 1910/11«	99
		Moartea lui Caragiale	472
		Modernism la noi	58

	Pag.		Pag.
Monumentul lui Barițiu	605	Sborurile lui Vlaicu	565
Muzica bucareșteană din toamna aceasta (I. Borgovan)	780	Schisma noastră	606
Nașterea și moartea materiei	782	Școala pr. mejdute	456
Necuvinte	328	Școli călătore	407
Nici preocupare nici reacredința	311	Șteghescu consilier aulic	311
Noii încercări de călcare în picioare a legilor școlare	278	Seminarul din Caransebeș	99
Nu credem	294	Sentinela lui Grigorescu	60
Nu învie morții	607	Serbări școlare	140
Obiectivitatea științifică	279	Serbările din Blaj	456
O calomnie	80	† Sever Secula	280
O carte bună	647	Șezătoarea lui Tiberiu Brediceanu	60
Octavian Goga	224	Simbolul ignoranței	424
O întrebare	360	Simfonice	312
Opere «selecționate» sau opere complete?	607	Singurătatea lui Vlahuța	407
O personalitate	224	Situația economică a Turciei	743
O pildă vrednică de urmat	376	Slugăria noastră	239
Opinia publică	207	Societatea pentru fond de teatru român	710
O revistă pentru familiile noastre	743	Solia Satelor	712
Oraarea de epitete	38	Spre orientare	294
O sută de ani	391	Spre știri (Oct. C. Tăslăuanu)	407
O veste bună	343	St. O. Iosif scoate un nou volum	59
Parcul național german	38	Strângerea rândurilor	709
Pietura bulgara	779	Supărare	295
Premiile și ajutoarele societății pentru fond de teatru român	208	Teatrul nostru	526
Pribeag (Y.)	293	Teatrul Național din Craiova (C.)	646
Prietenia României cu monarhia austro-ungara	567	Teatrul în liber	59
Privighetoarea Suediei	176	Teologii din Oradea-mare	160
Producțiile muzicale ale Conservatorului (I. B.)	528	Teoria evoluției	455
Profesii	38	Torneul Marcus-Crișan	440
Provincialul vorbește	617	Un acumin	647
Pentru «Cultura creștină» (Red.)	647	Un cor țărănesc în Maramurăș	440
Pentru adevăr	375	Un nepot al lui Tolstoi — poporanist!	98
Pentru cultura din Maramurăș	376	Un interviu	223
Perle de gândire și de stil	159	Un nou Roman	744
Poezele singurătății	440	Un nou academician francez	239
Poeziile lui Soricu	344	Un om harnic	608
Recidivistul	528	Un suflet discret	375
Redactori expatriați	528	Un teatru în București	100
Redacționale	709	Vacanze	525
Reorganizarea revistei noastre	36	Versuri ilustrate	712
Restanțierul	782	«Viața Nouă» din Bucovina	408
Retragere	344	Viața lui Andreiu Șaguna	36
Robia lui Octavian Goga	310	Vlaicu la Viena	472
Sandro Botticelli	80	Vlaicu premiat de Academie	408
Sărbătorirea lui Camille Flammarion	239	Vlaicu în străinătate	360
Sărbătorirea d-lui C. Stere	159	Votul universal	327
«Sânziana»	743	Dr. Woodrow Wilson	742
		16,000 în vânt	408

IV. Ilustrațiuni.

a) Pictură, sculptură.

BOTTICELLI SANDRO,	Madona cu Heruvimi (adaus la Nr. 3).	LORDĂNESCU I.,	Bustul lui Ioan Maiorescu din Craiova (adaus la Nr. 5).
FRA FILIPPO LIPPI,	Nașterea lui Hristos (adaus la Nr. 38).	LIONARDO DA VINCI,	La belle Féronnière (adaus la Nr. 27).
GHIRLANDAJO DOMENICO,	Portretul Giovanei Tornabuoni (adaus la Nr. 19).	"	Cina cea de taină (adaus la Nr. 13).
GRIGORESCU N.,	Sentinela (adaus la Nr. 2).	SPĂRȚIE O.,	M. S. Regina Elisabeta (adaus la Nr. 16).
"	Scenă din «Bălciu la Bacau» (adaus la Nr. 4).	"	Carmen Sylva 578
"	O vedetă (adaus la Nr. 6).	"	Satyr 579
"	Pe valea Siretului (adaus la Nr. 9).	"	Bachantă 579
"	La Fântână (adaus la Nr. 10).	"	Statuia Regelui Carol 580
"	La Marginea Satului (adaus la Nr. 11).	"	Visul 584
"	Ovroul cu Caftan (adaus la Nr. 14).	"	Silen 583
"	Așteptându-l (adaus la Nr. 17).	"	Fragment din Bustul lui Gheorghe Barițiu 613
		"	Cocoana Tlica, bronz 615
		"	Monumentul independenței al orașului Giurgiu 616

	Pag.		Pag.
SPAETHÉ O.,	617	Expoziția d-nei M. Cosma (adaus la Nr. 12).	
		Flota turcească	725
		Lagărul unei bande Turcești în Sandjac	663
		Nouă cruciadă: Să înfigem crucea pe Sfânta Sofia	665
TEIȘANU M.,	619	Ocuparea Saloniceului: Un soldat bulgar și grec făcând	
		cruce pe fesul unui soldat Turc	764
		Orașul turcesc Verane după cucerirea Muntenegrinilor	
		în 16 Oct.	659
		Prizonieri Tarci păziți de Bulgari	768
		Profesorul Dr. Ioan Borcea între eleve (adaus la Nr. 10).	
		Rasboiul din Balcani: Atacul de noapte al Muntenegrinilor	
		asupra muntelui Taraboș aproape de Scutari. — Retragerea Turcilor după	
		bătălia dela Lule Burgas	719
		Rasboiul din Balcani: Un avanpost al infanteriei bulgare	
		în Valea Mariței	723
		Rasboiul din Balcani: Lupta dela Ciataldgea. Cucerirea	
		unei poziții turcești de trupele bulgare	751
		Rasboiul din Balcani: Muctar Pașa rănit într'o re-	
		conoaștere a forturilor dela Ciataldgea	753
		Rasboiul din Balcani: Retragerea Turcilor după lupta	
		dela Lule-Burgas	763
		Scenă din fuga Turcilor la Lule Burgas. Colera împacând	
		pe Turci și pe Bulgari	727
		Seful Albanezilor Beiu Ismail Kemal	765
		Sentișeta bulgară. Preotul binecuvântând pe soldații	
		cari pleacă în războiu	653
		Situație critică în circuitul din Balcani	667
		Soldați Turci în întăriturile dela Ciataldgea	757
		Tabără lângă Podgorița. Turcii făcuți prizonieri de	
		Muntenegrini	657
		Turcia: Alah e mare. Numai el știe de ce-a lăsat pe	
		pământ atâția câni, cari își rup sdrențele împărăției	
		Un soldat muntenegrin visând triumful țării lui	733
		Vieața corespondenților din războiu	731
Monumental Putneilor (1877 până 1878)	617		
Monumental lui Gheorghe Barițiu ridicat în Sibiu	619		
Copil în Flori, Colt de Pridvor (adaus la Nr. 8).			
b) Portrete.			
Caragiale cu poezii Șt. O. Iosif și Octavian Goga (adaus la Nr. 26).			
Episcopul Dr. Traian Valeriu Frentiu	759		
G. Coșbuc și I. L. Caragiale (adaus la Nr. 26).			
Gheorghe Barițiu (adaus la Nr. 20).			
Gheorghe Barițiu (pag. 571).			
Gheorghe Enescu (adaus la Nr. 15).			
Grigore Alexandrescu	747		
I. L. Caragiale (adaus la Nr. 7).			
I. L. Caragiale (adaus la Nr. 26).			
Iacob Murașianu	773		
Ionel Crișan (adaus la Nr. 27).			
Redactorii ziarului «Tribuna» (adaus la Nr. 18).			
Ștefan Mărcuș (adaus la Nr. 27).			
Sculptorul O. Spaethe în atelier	587		
c) Tablouri, Vederi etc.			
Casa din Jucul de jos în care s'a născut Gheorghe Barițiu	573		
Cea dintâiu luptă în războiul din Balcani: artileria sprijinește atacul infanteriei muntenegrine asupra fortăreței turcești Decii (10 Oct.)	661		
Corespondentul de războiu englez (caricatură)	769		
Corul bis, a plugarilor din Slatina Marmăției (adaus la Nr. 24).			
Din Gesundbrunnen	594		
Episod din lupta dela Cumanovo (24 Oct.) dată între Sârbi și Turci	717		
		Posta redacției. — Bibliografii. — Inscrte.	

Biblioteca scriitorilor dela noi

apare sub auspiciile

„Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“

sub îngrijirea d-lui Oct. C. Tăslăuanu.

A apărut al
doilea volum:

Schițe și povestiri

de

Ion Agârbiceanu.

Volumul cuprinde 17 schițe și povestiri ale talentatului scriitor din Ardeal, care zugrăvește în colori sugestive vieța dela țară. Povestirile cuprinse în acest volum sunt selecționate din întreaga operă a lui Agârbiceanu, așa că ele dau o icoană a talentului viguros cu care e înzestrat scriitorul nostru.

Prețul unui volum: 2 Cor. (2 lei 50 bani).

Primul volum:

Amintiri

schite și novele

de

Alexandru Ciura

în care se zugrăvesc crâmpoie din vieța de student, sbuciumări din lupta sufletelor desrădăcinate, cari s'au rupt de lângă vatra țărănească și s'au făcut cărturari, apoi scene din traiul patriarhal al băieșilor și moșilor din Munții-Apuseni și amintiri din plăpânda lui copilărie. E cel mai bun volum a talentatului scriitor Al. Ciura. Volumul e precedat de o recenziune critică scrisă de d-l Oct. C. Tăslăuanu și de portretul lui Ciura.

Prețul unui volum: Cor. 1.60.

Se găsesc de vânzare la toate librăriile.

☛ Din casa nici unui cărturar român dela noi să nu lipsească această Bibliotecă. ☚

Când veniți la Sibiu, cercetați
primul depozit românesc

de

piane, pianine și armoniuri

asortat cu instrumente din cele
mai bune fabrici, în nuc mal sau
poleit, negru, mahagon, palisandru
veritabil, construcție modernă, cu
preț mai ieftin ca ori unde.

≡ Transportul și pachetarea gratuite. ≡

Școalele, reuniunile de cântări și alte
instituții culturale primesc favor special.

Armoniuri de școală bune și solid
lucrate

10 ani garanție. ≡ Plătire în rate.

TIMOTEI POPOVICI

profesor de muzică.

Sibiu (Nagyszeben), Str. Cisnădiei Nr. 7.

Colecțiile revistei „Luceafărul“.

Legătură elegantă în pânză.

Anul I, (1902)	epuizat
Anul II, (1903)	
Anul III, (1904)	16 cor.
Anul IV, (1905)	epuizat
Anul V, (1906) Ed. simplă	16 "
Anul V, (1906) Ed. de lux	25 "
Anul VI, (1907) Ed. simplă	16 "
Anul VI, (1907) Ed. de lux	25 "
Anul VII, (1908) Ed. simplă	16 "
Anul VII, (1908) Ed. de lux	25 "
Anul VIII, (1909) Ed. simplă	16 "
Anul VIII, (1909) Ed. de lux	25 "
Anul IX, (1910) Ed. simplă	16 "
Anul IX, (1910) Ed. de lux	25 "
Anul X, (1911) Ed. simplă	16 "
Anul X, (1911) Ed. de lux	25 "

Toate colecțiile împreună ediția simplă
100 cor.; ediția de lux 150 cor.

Cel mai potrivit dar pentru copii!

Adelina Olteanu Maior:

Biblioteca Copiilor și a Tinerimii

cu numeroase ilustrațiuni.

Cuprinde: **basme și istorioare
pentru copii**, un număr bogat de
piese de teatru și povestiri pentru
tinerime.

Se află încă în vânzare: vol. II, III, IV,
la librăria Archidieceșană din Sibiu,
sau la Administr. revistei „Luceafărul“.

Prețul unui volum 1 coroană.

Ca administrația „Luceafărul“

se găsesc de vânzare următoarele

TABLOURI

Lionardo da Vinci	Cina cea de taină
"	Frumoasă Florentină
"	Monna Lisa
Raffael	Nunta Mariei cu Iosif
"	Madona Sixtină
"	Frumoasă grădinară
A. Dürer	Isus pe cruce
Jan Van Eyck	Altar.

Prețul fiecărei exemplar 20 bani
plus porto 10 bani.

Cei ce comandă toate tablourile
le primesc franco cu 1.60 bani.

Administrația

„LUCEAFĂRUL“
SIBIU (Nagyszeben).